

Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova na području grada Rijeke

Ostojić, Dea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:894904>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Dea Ostojić

**ISPITIVANJE MIŠLJENJA RODITELJA O KVALITETI
PREDŠKOLSKIH USTANOVA NA PODRUČJU GRADA RIJEKE**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Dea Ostojić

**ISPITIVANJE MIŠLJENJA RODITELJA O KVALITETI
PREDŠKOLSKIH USTANOVA NA PODRUČJU GRADA RIJEKE**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

prof. dr. sc. Jasminka Zloković

Rijeka, 2023.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF EDUCATION

Dea Ostojić

**EXAMINATION OF PARENTS' OPINIONS ON THE QUALITY OF
PRESCHOOL INSTITUTIONS IN THE AREA OF THE CITY OF
RIJEKA**

MASTER THESIS

Mentorica:

prof. dr. sc. Jasminka Zloković

Rijeka, 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad pod naslovom: “Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova na području grada Rijeke” te da sam njegova autor/ica.

Svi dijelovi rada, nalazi i ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim izvorima, literaturi i drugom) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studenta/ice: Dea Ostojić

Datum:

Vlastoručni potpis: _____

Sažetak

Predškolske ustanove imaju važnu zadaću davanja podrške socijalnom, emocionalnom, tjelesnom i kognitivnom razvoju djece. Stoga se kvaliteti predškolske ustanove treba dati posebna pozornost. Prisutnost različitih kriterija vrednovanja kvalitete predškolskih ustanovama ovisno o razini razvijenosti, društvenim, političkim i drugim čimbenicima u pojedinim zemljama ukazuje na važnost određenja pokazatelja kvalitete koji će u odgovarajućem okruženju dati najbolje učinke. Istraživanje je bilo usmjereno na ispitivanje mišljenja roditelja o pokazateljima kvalitete privatne predškolske ustanove: suradnju i partnerstvo roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenost predškolskih ustanova, dodatne programe koje djeca tijekom redovitog programa pohađaju i prehranu u predškolskim ustanovama. Povratne informacije o kvaliteti predškolske ustanove s gledišta roditelja omogućavaju bolje sagledavanje i vrednovanje vlastitog rada predškolskih ustanova te djelovanje ka poboljšanju kvalitete rada u svim njegovim segmentima. Jedan od osnovnih ciljeva rada bio je ispitati mišljenje roditelja o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke. Za potrebe istraživanja korišten je mrežni anketni upitnik na Google obrascu koji je distribuiran roditeljima djece upisane u privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke. Upitnik je konstruiran na temelju relevantne literature i prethodnih istraživanja o strukturnoj i procesnoj kvaliteti predškolskih ustanova te prihvaćenih kriterija samovrednovanja i vanjskog vrednovanja kvalitete predškolskih ustanova, kao što su standardizirane globalne mjere ECERS-3TM i ITERS-3TM uz određene prilagodbe temeljene na normativnom okviru i pedagoškim standardima primjenjivim u Republici Hrvatskoj. Istraživanjem je obuhvaćeno 116 ispitanika, od čega ih je najveći broj bio ženskog spola (72,4%). Dobiveni podaci su obrađeni u programu IBM SPSS Statistics deskriptivnom statistikom korištenjem analize tablica kontingencije, hi-kvadrat testa, t-testa za nezavisne uzorke uz 95% sigurnosti i 5% rizika i korelacijom. Pozitivnim mišljenjem o uspostavljenim suradničkim odnosima odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima koji vode ka uspostavi pozitivnih partnerskih odnosa, kao i pozitivnim mišljenjem o opremljenosti, dodatnim programima i prehrani u predškolskim ustanovama na području grada Rijeke, ispitanici su iskazali zadovoljstvo pruženom uslugom i kvalitetom te usluge. Korelacija instrumenata za procjenu kvalitete predškolskih ustanova korištenih u istraživanju pokazala je njihovu srednju do jaku povezanost, pa se može zaključiti kako kvaliteta predškolske ustanove nije moguća bez

kvalitete svih pojedinih elemenata. Statistička značajnost potvrđuje da su odabrani pokazatelji adekvatan mjerni instrument kvalitete predškolskih ustanova. Istraživanje je, također, pokazalo kako još postoji prostora za poboljšanje kvalitete kako bi ona u potpunosti zadovoljila očekivanja roditelja djece koja su upisana u predškolske ustanove na području grada Rijeke.

Ključne riječi: roditelji, predškolske ustanove, kvaliteta, suradnja, partnerstvo

Abstract

Preschool institutions have the important task of supporting the social, emotional, physical and cognitive development of children. Therefore, special attention should be paid to the quality of preschool institutions. The presence of different criteria for evaluating the quality of preschool institutions depending on the level of development, social, political and other factors in certain countries indicates the importance of determining quality indicators that will give the best results in the appropriate environment. The research was aimed at examining parents' opinions about indicators of private preschool institution quality: cooperation and partnership of parents with educators and professional associates, equipment of preschool institutions, additional programs that children attend during the regular program, and nutrition in preschool institutions. Feedback on the quality of the preschool institution from the point of view of the parents of the private preschool institution enables a better understanding and evaluation of the preschool institutions' own work and action to improve the quality of work in all its segments. One of the main goals of the work was to examine the opinion of parents about the quality of private preschool institutions in the area of the city of Rijeka. For the purposes of the research, an online survey questionnaire on Google form was used, which was distributed to parents of children enrolled in private preschool institutions in the area of the city of Rijeka. The questionnaire was constructed on the basis of relevant literature and previous research on the structural and process quality of preschool institutions and accepted criteria of self-evaluation and external evaluation of the quality of preschool institutions, such as the standardized global measures ECERS-3TM and ITERS-3TM with certain adjustments based on the normative framework and pedagogical standards applicable in the Republic of Croatia. The survey included 116 respondents, of which the largest number were female (72.4%). The obtained data were processed in the IBM SPSS Statistics program with descriptive statistics using analysis of contingency tables, chi-square test, t-test for independent samples with 95% certainty and 5% risk and correlation. With a positive opinion about the established collaborative relationships of educators and professional associates with parents that lead to the establishment of positive partner relationships, as well as a positive opinion about the equipment, additional programs and nutrition in private preschool institutions in the area of the city of Rijeka, the respondents expressed their satisfaction with the service provided and the quality of that service. The correlation of the instruments for assessing the quality of

preschool institutions used in the research showed their medium to strong connection, so it can be concluded that the quality of a preschool institution is not possible without the quality of all individual elements. Statistical significance confirms that the selected indicators are an adequate measuring instrument for the quality of preschool institutions. The research also showed that there is still room for quality improvement so that it fully meets the expectations of the parents of children who are enrolled in private pre-school institutions in the area of the city of Rijeka.

Key words: parents, preschool institutions, quality, cooperation, partnership

Sadržaj

Stranica

1. Uvod	1
2. Teorijske odrednice kvalitete predškolskih ustanova	6
2.1. <i>Definiranje i temeljne odrednice kvalitete predškolskih ustanova</i>	7
2.2. <i>Suradnja i partnerstvo roditelja i predškolske ustanove kao pokazatelj kvalitete</i>	14
2.2.1. <i>Suradnja i partnerstvo odgojitelja i roditelja</i>	17
2.2.2. <i>Suradnja i partnerstvo stručnih suradnika i roditelja</i>	20
2.3. <i>Opremljenost predškolske ustanove i kvaliteta</i>	22
2.4. <i>Odgojno-obrazovni programi predškolskih ustanova kao odrednice kvalitete</i>	24
2.5. <i>Prehrana kao pokazatelj kvalitete predškolske ustanove</i>	27
3. Metodologija istraživanja	30
3.1. <i>Predmet istraživanja</i>	30
3.2. <i>Temeljno istraživačko pitanje</i>	30
3.3. <i>Specifična istraživačka pitanja</i>	30
3.4. <i>Ciljevi istraživanja</i>	31
3.5. <i>Opis varijabli</i>	31
3.6. <i>Istraživačke hipoteze</i>	32
3.7. <i>Uzorak istraživanja</i>	33
3.8. <i>Instrumenti istraživanja</i>	33
3.9. <i>Način obrade podataka u istraživanju i poštivanje pravila istraživačke etike</i>	35
4. Rezultati istraživanja i rasprava	36
4.1. <i>Osnovni podaci o ispitanicima</i>	36
4.2. <i>Mišljenje ispitanika o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke</i>	44
4.2.1. <i>Mišljenje roditelja o elementima kvalitete privatnih predškolskih ustanova</i>	44
4.2.2. <i>Suradnja odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima</i>	46
4.2.3. <i>Partnerstvo odgojitelja i stručnih suradnika privatnih predškolskih ustanova sa ispitanicima</i>	54
4.2.4. <i>Opremljenost privatnih predškolskih ustanova i kvaliteta</i>	57

4.2.5.	<i>Kvaliteta dodatnih programa u privatnim predškolskim ustanovama</i>	59
4.2.6.	<i>Kvaliteta prehrane djece u privatnim predškolskim ustanovama</i>	61
4.2.7.	<i>Zadovoljstvo roditelja kvalitetom privatnih predškolskih ustanova</i>	63
5.	Zaključak	65
6.	Literatura	70
7.	Popis tablica	76
8.	Prilozi	77

1. Uvod

Ustanovama predškolskog odgoja daje se važna uloga podrške socijalnom, emocionalnom, tjelesnom i kognitivnom razvoju djece (Őun, Tuul, Tera, Sagen i Mägi, 2017). Ta činjenica ističe važnost kvalitete predškolskih ustanova za razvoj djeteta u ranoj i predškolskoj dobi. Tome u prilog ide i stajalište Europske komisije (2014) kako učenje i obrazovanje ne počinje s obveznim školovanjem, već da ono počinje od rođenja. Rano djetinjstvo, od rođenja do obveznog školstva, promatra se kao dječja dob u kojoj se djeca najviše oblikuju i kojoj se postavljaju temelji njihovog cjeloživotnog razvoja i obrasci njihovog života. U tom kontekstu, visokokvalitetan odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu bitan su temelj za uspješno cjeloživotno učenje, društvenu integraciju, osobni razvoj i kasniju zaposlenost djece. Sudjelovanjem u programima ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djeci se omogućavaju čvrste početne pozicije u životu (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020), odnosno daje im se prilika za ostvarenje prava na kvalitetno obrazovanje u ranom djetinjstvu. Pri tome se podrazumijeva da je predškolska ustanova stekla odgovarajuću kvalitetu. To dovodi i do pitanja, što je kvaliteta predškolske ustanove?

Dominacija bihevioristički i pozitivistički fokusiranih istraživanja utjecala je na zapostavljanje istraživanja vezanih uz kvalitetu predškolskih ustanova. Utjecaj Piagetove i Bowlbyjeve teorije usmjerio je istraživanja ka mjerenju učinaka boravka djece u predškolskim ustanovama na kognitivni i emocionalni razvoj djeteta dok se kvaliteti same ustanove nije pridavala osobita pozornost (Petrović-Sočo, 2011). No, posljednjih godina sve se veća pažnja usmjerava i na kvalitetu (Petrović-Sočo, 2011; Andrew i sur., 2019; Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020).

Na početku 21. stoljeća, kvaliteta je bitan atribut proizvoda i usluge koja im daje vrijednost. Potrošači traže kvalitetu, a proizvod i usluga im kvalitetu trebaju ponuditi. Odgoj i obrazovanje nisu izuzeti iz sve veće pozornosti koja se posvećuje kvaliteti u svakodnevnom životu. U kontekstu odgoja i obrazovanja “kvaliteta se općenito shvaća kao atribut usluge za djecu rane dobi kojom se osigurava učinkovito postizanje unaprijed definiranih, normativnih ishoda, tipično razvojnih ili jednostavnih ciljeva učenja” (Dahlberg i Moss, 2008, str. 21). Kvalitetu ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje određuju različiti čimbenici (veličina predškolske ustanove, organizacija, uvjeti u kojima posluje, lokacija, vizija, kadrovi, osnivači, društvena zajednica i dr.). Prema Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko (2021) svaka predškolska ustanova ima autentičnu kvalitetu

koja je određena “sastavom djece, roditelja, odgojitelja, stručnih suradnika i ravnatelja, te kvalitetom okruženja za odgoj i učenje” (str. 120). Kvaliteta nije statičan već razvojni koncept, što znači da jednom uspostavljena kvaliteta u predškolskim ustanovama nije završen već kontinuirani proces stalnih promjena i prilagodbi novim impulsima koji dolaze od različitih dionika i okruženja u kojem predškolska ustanova djeluje. Već samim uključenjem širokog raspona dionika u kvalitetu predškolskog odgoja njeno određenje postaje zahtjevno i složeno, čemu dodatno pogoduju različiti pogledi na kvalitetu različitih skupina dionika u različitom okruženju s različitim tumačenjem kriterija kvalitete. To upućuje na sustavni pristup kvaliteti predškolskih ustanova s različitih aspekata. Dahlberg i Moss (2008) predlažu definiranje kvalitete kao “subjektivnog, vrijednosnog, relativnog i dinamičkog koncepta” (str. 22). Kvaliteta predškolske ustanove je u stalnim mijenama povećavanja i smanjenja. Jednostavno je nemoguće postaviti kvalitetu koja bi bila stalno na istoj razini, uslijed sveprisutnih promjena u vanjskom i unutarnjem okruženju predškolske ustanove. Odgovornost za kvalitetu predškolske ustanove raspodjeljuje se na sve subjekte u predškolskoj ustanovi, što proizlazi iz demokratskog ustroja suvremene predškolske ustanove (Magaš i Tatalović Vorkapić, 2012). Demokratsko odlučivanje ide u korak s kvalitetom shvaćenom kao “jezikom evaluacije” (Dahlberg i Moss, 2008, str. 22) koji je lišen politizacije i menadžerskih imperativa. Profesionalnim partnerstvom i dvosmjernom komunikacijom među svim stručnim djelatnicima djeluje se ka unaprjeđenju kvalitete predškolske ustanove.

Istraživanja ukazuju kako svakodnevno prisutne promjene na globalnoj razini koje utječu i na lokalnu zajednicu onemogućavaju konceptualizaciju kvalitete na način da se prilagodi složenosti, vrijednostima, raznolikosti, subjektivnosti, višestrukim perspektivama i drugim značajkama dinamičkog i raznolikog okruženja (Dahlberg i Moss, 2008). S druge strane, različitost shvaćanja kvalitete sa stajališta pojedinca kulturološki određena, ovisna o iskustvu, vrijednostima, stajalištima i drugim osobnostima pojedinca, kada je u pitanju odgojno-obrazovni sustav, iziskuju konsenzus svih dionika sustava (djece, roditelja, odgojitelja, stručnih djelatnika, ravnatelja, lokalne zajednice). Stoga se naglašava potreba sustavnog i kontinuiranog praćenja, preispitivanja, analiziranja, procjenjivanja i unaprjeđivanja kvalitete predškolskih ustanova. Ono podrazumijeva kombinirano vanjsko vrednovanje i samovrednovanje predškolskih ustanova. Naime, nije dovoljno samo vanjsko vrednovanje kako bi se procijenila kvaliteta predškolskih ustanova, već je važno i da

predškolske ustanove kritički sagledaju vlastite ishode. Kriteriji vanjskog vrednovanja su unaprijed definirani i međusobno usklađeni (primjena zakonske regulative, primjena pedagoškog standarda, ukupnost djelovanja predškolske ustanove i dr.), a unutarnjim vrednovanjem predškolska ustanova procjenjuje rad na sebi, osposobljavanje za samounaprjeđenje vlastitih postignuća i dr. Unutarnje i vanjsko vrednovanje kvalitete daje jasniju sliku ustanove u cjelini. Kvalitetu je moguće osigurati jedino ako promjene dolaze iz same predškolske ustanove. Zbog toga se važna uloga daje samovrednovanju. U procesu samovrednovanja predškolske ustanove sudjeluju svi dionici odgojno-obrazovnog procesa, i djeca i odrasli, a koristi se unaprijed definirana metodologija usvojena u skladu s poznatim odnosno utvrđenim kriterijima (područjima vrednovanja) (Slunjski i sur., 2012).

Kako bi se procijenila i osigurala kvaliteta predškolskih ustanova, mogu se uspostaviti nacionalni propisi, kao i sustavi procjene kvalitete. Za mjerenje kvalitete koriste se i standardizirane globalne mjere, primjerice Evaluacijske skale okruženja djece rane dobi, ECERS-3TM (engl. *Early Childhood Environment Rating Scale*®) (namijenjena djeci od tri do pet godina) i Skala za procjenu kvalitete okruženja beba i djece rane dobi, ITERS-3TM (engl. *Infant/Todler environmental ratio scale*®) (namijenjena djeci od rođenja do treće godine). ECERS-3TM procjenjuje kvalitetu okruženja djeteta kroz 35, a ITERS-3TM kroz 33 čestice u šest dimenzija: “1) prostor i oprema, 2) rutina osobne njege, 3) jezik i pismenost, 4) aktivnosti učenja, 5) interakcija i 6) struktura programa” (Harms, Cryer, Clifford i Yazejian, 2022). Izvješće vladine agencije Velike Britanije (2004), primjerice, identificiralo je sedam čimbenika indikativnih za kvalitetu usluga predškolskih ustanova, a koji imaju pozitivan učinak na razvoj djeteta: “1) odrasle osobe uspostavljaju interakciju s djetetom na odgovarajući i nježan način te su im lako dostupne, 2) dobro obrazovano osoblje predano radu s djecom, 3) prostori koji su sigurne i sanitarno ispravne te dostupne roditeljima, 4) omjeri i veličine grupa koje omogućuju osoblju prikladnu interakciju s djecom, 5) nadzor koji održava dosljednost, 6) razvoj osoblja koji osigurava kontinuitet, stabilnost i poboljšanje kvalitete i 7) razvojno prikladni kurikulum s obrazovnim sadržajem” (National Audit Office, 2004, str. 8).

Unutarnje vrednovanje kvalitete predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj započelo je 2010. godine s početkom implementacije projekta Samovrednovanje predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj pod pokroviteljstvom Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Priručnikom za samovrednovanje ustanova ranog i

predškolskog odgoja i obrazovanja dan je okvir za praćenje i osiguranje kvalitete u predškolskim ustanovama, a poslužio je i kao polazište za donošenje Nacionalnoga kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015), u kojem se ukazuje na dugotrajan i zahtjevan put izgradnje “kvalitete odgojno-obrazovne prakse i kurikulumu vrtića” (str.1). Nacionalni kurikulum ne daje univerzalnu formulu putem koje bi predškolske ustanove mogle implementirati vrijednosti, načela i ciljeve Nacionalnog kurikulumu, već je dana autonomija predškolskim ustanovama da ih primjene u skladu sa svojim uvjetima i mogućnostima, odnosno u skladu sa svojom kadrovskom strukturom, prostornim mogućnostima i društvenom zajednicom u kojoj djeluju. Slunjski i sur. (2012) identificiraju devet područja kvalitete rada predškolskih ustanova: “1) strategija ustanove za rani odgoj, 2) organizacijsko vođenje ustanove za rani odgoj, 3) kultura ustanove za rani odgoj, 4) prostorno-materijalni i tehnički uvjeti rada, 4) zdravstveno-higijenski uvjeti rada i sigurnost, 5) kurikulum i odgojno-obrazovni proces, 6) ljudski resursi, 7) suradnja s užom i širom društvenom zajednicom i 6) proces praćenja i vrednovanja” (str. 34).

Samoprocjena kvalitete predškolske treba se temeljiti na određenju kvalitete unutar tri područja djelovanja: potrebe djece rane i predškolske dobi, posebnosti sustava predškolskog odgoja i obrazovanja te potrebe društvene zajednice. S tim nastavno “kvalitetna ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je ona koja potiče rast i razvoj svakog djeteta, svakog roditelja, svakog djelatnika i zajednice u kojoj živi” (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017, str. 32). U tom kontekstu procjena kvalitete predškolske ustanove bila bi nepotpuna kada se u procjenu ne bi uključili svi ključni dionici, posebice roditelji. Upravo se jednim od najvrjednijih rezultata implementacije procesa samovrednovanja predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj ističe započinjanje rasprava i dijaloga o kvaliteti rada predškolskih ustanova od strane svih ključnih dionika, među kojima su i roditelji. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) potiče partnerstvo roditelja s predškolskom ustanovom te njihovo uključenje u rad vrtića kao ravnopravnih članova koji “svojim individualnim posebnostima te svojom vlastitom kulturom” (str. 5) unaprjeđuju kvalitetu predškolskih ustanova. S tim u vezi čini se uputnim produbiti saznanja o mišljenju roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova.

Općenito govoreći, istraživanja o kvaliteti predškolskih ustanova redovito se provode s različitim dionicima, uključujući djecu (Mahony i Noirin, 2006), zaposlenike (odgajatelje, ravnatelje i dr.) (Brownlee, Berthelsen i Segaran, 2007; Magaš i Tatalović

Vorkapić, 2013; Karademir, Cingi, Dereli i Akman, 2017), uz ishode djece u predškolskim ustanovama, dok su reprezentativna istraživanja koja uključuju roditelje gotovo potpuno izostala. Na problem ukazuju i Ceglowski i Bacigalupa (2002) prema kojima mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova nisu adekvatno razmatrana. Tek nekoliko studija (Mooney i Blackburn, 2003; Malović i Malović, 2017) daju percepciju roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova. Predškolski odgoj čine elementi kao što su sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, zakonski i programski okvir, kulturni okvir i dr., no praksa je ono što roditelji vide i razumiju, čime se naglašava potreba istraživanja kvalitete s aspekta roditelja. Cilj ovog rada je ispitati iskustva roditelja o uslugama predškolskih ustanova te njihovo viđenje kvalitete predškolskih ustanova na području grada Rijeke. Pri tome se ispituje mišljenje roditelja o partnerskom odnosu s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremi, programima, prehrani te njihovo zadovoljstvo predškolskim ustanovama. Na taj način se nastoji nadovezati na dosadašnja istraživanja, produbiti saznanja o kvaliteti predškolskih ustanova sa stajališta roditelja te obogatiti postojeća istraživanja. Kvaliteta je mjerena mišljenjem roditelja o suradnji i partnerstvu s odgajateljima i stručnim suradnicima, opremljenosti predškolskih ustanova, programima predškolskih ustanova, prehrane djece u predškolskim te zadovoljstvu roditelja s predškolskom ustanovom u kojoj je njihovo dijete. Razumijevanje percepcije roditelja kao dionika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja važan je korak u raspodjeli odgovornosti na sve dionike predškolskog odgoja te poštivanje prava roditelja na transparentnost i sudjelovanje u svim aspektima odgoja i obrazovanja djece. Time se ujedno stvaraju preduvjeti za uspostavu i razvoj kvalitete predškolskih ustanova.

2. Teorijske odrednice kvalitete predškolskih ustanova

Na postizanje, poboljšanje i daljnji razvoj kvalitete predškolskih ustanova utječe veći broj, međusobno ovisnih čimbenika. Europska komisija (2004) u ocjeni kvalitete predškolskih ustanova razlikuje čimbenike strukturne kvalitete, čimbenike kvalitete procesa i čimbenike kvalitete ishoda (učinka).

Strukturni čimbenici kvalitete su mjerljivi i često regulirani na nacionalnoj razini, kao što su razina obrazovanja odgajatelja, omjer odgajatelja i djece, veličina grupe, pravila financiranja predškolskih ustanova, propisani uvjeti potrebni za dobivanje dozvole za rad predškolskih ustanova i dr. (Hartman, Warash, Curtis i Hirst, 2016; Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020). Strukturna kvaliteta ukazuje na dizajn i organizaciju predškolskih ustanova. Istraživanja strukturne i procesne kvalitete predškolskih ustanova otkrivaju višu razinu kvalitete u odgojno-obrazovnim skupinama s manjim brojem djece na jednog odgajatelja, manjim odgojno-obrazovnim skupinama s obzirom na veličinu, i skupinama s više odraslih (Barros i Aquiar, 2010). Koralek, Colker i Dodge (1995, prema Őun i sur., 2017) ističu da visoku razinu strukturne kvalitete karakterizira fizičko okruženje koje pruža sigurnost djeci, dostupnost različitim alatima za učenje i igru, stručno osposobljene odgajateljice i drugo stručno osoblje itd.

Kvaliteta procesa upućuje na praksu predškolske ustanove. Čimbenici koji utječu na kvalitetu procesa uključuju odnose između predškolske ustanove i obitelji djece, odnose i interakcije između odgajatelja i djece te odnose među djecom, u kojoj se mjeri odgoj i obrazovanje djece pruža na integrirani način, uključenost roditelja u rad predškolske ustanove te svakodnevnu pedagošku praksu odgajatelja i drugog stručnog osoblja unutar predškolske ustanove (Europska komisija, 2004). Čimbenici kvalitete procesa odnose se na izravnu pomoć odgajatelja i drugog stručnog osoblja u predškolskoj ustanovi u fizičkom, lingvističkom, intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju (Cryer, Harms i Riley, 2003, prema Hartman i sur., 2016). Istraživanja pokazuju da strukturna kvaliteta predstavlja temelj te da je povezana s kvalitetom procesa. Bogard, Traylor i Takanishi (2008) ukazuju da dobro pripremljeni programi obrazovanja odgajatelja s jasnim standardima ili pedagoški orijentirani, mogu pripremiti odgajateljice za kreiranje okruženja u kojem će se djeci pružiti visoka razina kvalitete učenja. Takvim programima izgrađuju se učinkoviti odgajateljice koji su izravno povezani s kvalitetom ishoda predškolskih ustanova.

Kvaliteta ishoda (učinaka) odnosi se na dobrobit predškolske ustanove za djecu, obitelj i društvenu zajednicu u cjelini. Koristi vezane uz djecu odnose se na fizički, psihički, emocionalni i kognitivni razvoj djece, socijalne vještine i pripremu djece za daljnje učenje i život odraslih, njihovo zdravlje i spremnost za školu (Europska komisija, 2004). Iskustva djece u kvalitetnim predškolskim ustanovama nedvojbeno imaju pozitivne učinke ne samo na društvo već i dugoročno poboljšavaju kognitivni i društveni razvoj djece.

Teorijsko razmatranje čimbenika strukturne kvalitete i kvalitete procesa dobra je podloga za sagledavanje elemenata kvalitete predškolskih ustanova sa stajališta roditelja. U ovom dijelu rada uz davanje temeljnih odrednica i značajki predškolskih ustanova s aspekta kvalitete ističu se pojedini elementi kvalitete, kao što su: suradnja i partnerstvo roditelja i predškolskih ustanova, opremljenost predškolske ustanove, odgojno-obrazovni programi u predškolskim ustanovama te prehrana u predškolskim ustanovama.

2.1. Definiranje i temeljne odrednice kvalitete predškolskih ustanova

Predškolske ustanove u Republici Hrvatskoj definirani su Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022) “kao javne ustanove koje djelatnost predškolskog odgoja obavljaju kao javnu službu” (čl. 1. st. 2). Detaljniju definiciju daje Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) kojim je dječji vrtić definiran kao “predškolska ustanova (sa ili bez podružnice) u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djeci predškolske dobi” (čl. 2. st. 1). Definicija ukazuje na rad predškolske ustanove te njenu funkciju. Iako se često predškolske ustanove doživljavaju kao mjesta gdje djeca borave i igraju se, one su znatno više od toga. Kako je iz definicija vidljivo predškolske ustanove su odgojno-obrazovne ustanove u kojima se osiguravaju uvjeti za ostvarenje odgojno-obrazovnog procesa. U tom procesu sudjeluje djeca i odrasle osobe. Predškolske ustanove se može shvatiti i kao kompleksan sustav u kojem se odvijaju kontinuirani procesi razvoja odgojno-obrazovne prakse i kurikuluma.

Rad predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj definiran je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju i Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i obrazovanja. Pravnom regulativom obuhvaćeni su uvjeti osnivanja i početka rada predškolskih ustanova, nacionalni kurikulum i programi predškolskih ustanova, uvjeti koje

moraju zadovoljiti radnici dječjeg vrtića u pogledu obrazovanja, stručne osposobljenosti, uvjeta zasnivanja radnog odnosa, uvjeti rada, plaća i dr., odredbe vezane za statut predškolske ustanove, financiranje i dr. Nacionalnim propisima je, dakle, određena strukturna kvaliteta predškolskih ustanova. Primjerice, optimalnom veličinom dječjeg vrtića, prema Državnim pedagoškim standardima (2008) smatra se 17 do 20 odgojnih skupina ili ukupno 340 do 400 djece. Broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama utvrđuje se na temelju dobi djeteta i broja djece s teškoćama uključenih u odgojnu skupinu. Trajanje programa odgojne skupine određuje broj odgajatelja. Tako su za programe u trajanju od 7 do 10 sati predviđena dva odgajatelja s punim radnim vremenom. Veličina predškolske ustanove određuje broj stručnih suradnika (pedagog, psiholog, edukacijsko-rehabilitacijski stručnjak). Za predškolske ustanove do 200 djece predviđen je jedan stručni suradnik s punim radnim vremenom, dok su do 400 djece predviđena dva stručna suradnika, a do 600 tri stručna suradnika različitih profila (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008).

Zakonodavac je istaknuo i kako predškolska ustanova ne zamjenjuje obiteljski odgoj, već ga dopunjuje, odnosno odgoj djeteta je primarno roditeljska obveza koji se dopunjava u predškolskim ustanovama. No, one nisu zatvoreni sustavi, već svojom otvorenosti trebaju uspostaviti s roditeljima suradnju, kao i s neposrednim okruženjem djeteta (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022). Time ujedno zakonodavac utječe i na kvalitetu procesa predškolskih ustanova. Predškolska ustanova pruža regulirane usluge odgoja i obrazovanja djeci od šest mjeseci života do njihovog polaska u osnovnu školu, a ostvaruje se u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece koja sudjeluju u procesu, kao i potrebama obitelji koje uključuju socijalni, kulturni, vjerski i drugi aspekt (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022).

Europska komisija (2019) predškolske ustanove promatra kroz četiri dimenzije kvalitete: postavke sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, vlasti (pojedinačne ili dvojne), visokokvalificirane djelatnike tijekom cijele faze ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (minimalna ISCED razina 6) i kurikulum primjenjiv za sve ustanove. Republika Hrvatska primjenjuje integrirani sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (engl. *Integrated system*) te su, u skladu s njim, oblikovana tri odgojno-obrazovna ciklusa kroz koje se realiziraju programi odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi: “1. od šest mjeseci do jedne godine, 2. od navršene prve

do navršene treće godine djetetova života i 3. od navršene treće godine djetetova života do polaska u osnovnu školu” (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020:6). U predškolskim ustanovama provodi se i program predškolske kojim su obuhvaćena djeca u godini koja prethodi polasku u osnovnu školu i za koji postoji obveza za svu djecu predškolske dobi. Integrirani sustav obuhvaća jedinstvene postavke za sve dobne skupine, od početka polaska u predškolsku ustanovu do početka osnovnog obrazovanja. Skrb i rano obrazovanje integrirani su unutar jedinstvene usluge koja se pruža u jedinstvenom okruženju. Ovaj sustav je zastupljen u manje od trećine europskih zemalja, uglavnom u nordijskim zemljama, kao i u nekim baltičkim i balkanskim zemljama (Norveška, Island, Finska, Slovenija, Litva, Latvija i dr.). Osim integriranog ili jedinstvenog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u europskoj praksi je u primjeni i podijeljeni sustav (engl. *Split system*) (Urban, 2012). Ovaj je model se primjenjuje u gotovo tri četvrtine europskih zemalja (Irska, Luxemburg, Belgija, Češka, Francuska, Italija, Nizozemska i dr.). U njemu su vrtići za najmlađu djecu (mlađu od tri ili četiri godine) odvojeni od vrtića za stariju djecu (do obvezne školske dobi). Vrtići za najmlađu djecu namijenjeni su skrbi o djeci, odnosno u njima se pruža usluga namijenjena roditeljima kako bi mogli raditi dok je njihovo dijete sigurno zbrinuto. Vrtići za stariju djecu uključuju obrazovanje u ranom djetinjstvu, odnosno usluge koje imaju namjernu obrazovnu komponentu kako bi podržali razvoj djeteta i pripremili ga za osnovno obrazovanje. Integrirani sustav, međutim, postaje sve zastupljeniji te sve više zemalja u Europi prelazi na ovaj sustav. U jednoj četvrtini europskih zemalja dostupni su i jedan i drugi sustav (Velika Britanija, Austrija, Španjolska, Njemačka, Danska i dr.). Pojedine zemlje, poput Italije u reformskoj su fazi prijelaza iz podijeljenog u integrirani sustav. Europska komisija (2014) zagovara integrirani sustav, pri čemu se opravdanje nailazi u uočenim nedostacima podijeljenog sustava, prvenstveno nejednakosti mlađe u odnosu na stariju djecu, različitim obrazovnim i stručnim kompetencijama odgajatelja u ova dva sustava i dr. Istraživanja pokazuju kako su integrirani sustavi učinkovitiji u smislu organizacije usluga i osiguranja kvalitete, upravljanja resursima i ishodima djece u smislu njihovog holističkog razvoja, dok podijeljeni sustavi slabije pružaju visokokvalitetni odgoj i obrazovanje rane i predškolske djece zbog kompliciranijih procesa upravljanja uslijed rascjepkanosti administrativnih odgovornosti (European Commission, 2014; European Commission 2019).

Potrebno je, također istaknuti da u integriranom sustavu odgojne i obrazovne

sadržaje djeci pruža visokokvalificiran kadar, bez obzira na dob djeteta, što daje i višu razinu kvalitete predškolskih ustanova u takvom sustavu. Odgajatelji i drugo stručno osoblje u predškolskim ustanovama podupiru razvoj djece, brinu o njihovom zdravlju i dobrobiti te ih vode u njihovim dnevnim rutinama i aktivnostima (Europska komisija, 2019). O njima u velikoj mjeri ovisi iskustvo djece koja ona stječu u predškolskim ustanovama, kao i kvaliteta same predškolske ustanove. Veća je vjerojatnost da će visokokvalificirano osoblje, osposobljeno na razini prvostupnika ili više, pružiti djetetu odgovarajući pedagoški pristup, kreirati poticajno okruženje za učenje te pružiti dobru skrb i podršku djetetu. Kvalificirani zahtjevi za odgajatelje su obično niži za rad s mlađom djecom u odnosu na stariju djecu. U većini obrazovnih sustava europskih zemalja asistenti se mogu zaposliti bez inicijalne kvalifikacije u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Prema OECD-u (2006, prema Urban i sur., 2012) za podijeljeni sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja tipično je da visokokvalificirani odgajatelji rade u ustanovama namijenjenim starijoj djeci te da su i dobro plaćeni, dok se o djeci do trećeg godine brine osoblje s nižim ili nikakvim formalnim kvalifikacijama koji imaju i značajno manju plaću. U sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u europskim zemljama djeluju i obiteljski dnevni negovatelji. Njihova razina obrazovanja kao i radni uvjeti lošiji su u odnosu na zaposlene u predškolskim ustanovama. Prema Europskoj komisiji (2019) samo u jednoj trećini europskih zemalja jedan od članova tima koji se brine za skupinu djece, bez obzira na dob djece, je visokoobrazovan. U drugoj trećini visoka razina kvalifikacije smatra se ključnom tijekom obrazovanja starije djece (predškolsko obrazovanje, ali ne i tijekom faze rane skrbi o djeci i obrazovnog razvoja u ranom djetinjstvu. U drugim europskim zemljama postoje zahtjevi za niže kvalifikacije ili čak ne postoje ni propisi na najvišoj razini o ovom pitanju (European Commission, 2019). Prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, odgajatelj je “stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno-obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini” (čl. 26). Minimalni zahtjevi za obavljanje poslova odgojitelja bez obzira na dob djeteta uključenog u predškolsku ustanovu podrazumijevaju prediplomski stručni ili sveučilišni studij ili višu stručnu spremu odgovarajuće vrste kojom stječe kvalifikaciju odgojitelja (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022). To može biti i osoba sa završenim učiteljskim studijem uz uvjet prekvalifikacije u zakonom propisanom razdoblju.

Europske zemlje, nadalje, primjenjuju dva pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju; neke zemlje daju zakonsko pravo na rani i predškolski odgoj i obrazovanje djece (poput Hrvatske, izuzet predškolskog programa koji je obvezan), dok je rano obrazovanje obvezno. I kod jednog i kod drugog pristupa javna tijela su obvezna osigurati djeci mjesto u predškolskoj ustanovi. No, postoje određene razlike između ova dva sustava. Zakonsko pravo znači da dijete ima pravo na rani i predškolski odgoj i obrazovanje, ali kada je obvezno, onda postoji zakonska obveza njegovog pohađanja. Prema zakonskom pravu, javne vlasti moraju jamčiti mjesto za svako dijete obuhvaćeno zakonskim pravom, a čiji roditelji to traže. Suprotno, u zemljama u kojima je ono obvezno, javna tijela moraju jamčiti dovoljan broj mjesta za svu djecu u dobi obuhvaćenoj zakonskom obvezom. U europskim zemljama postoje značajne razlike u dobi djece za koju su zajamčena mjesta ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem. Samo sedam država članica Europske unije (Danska, Njemačka, Estonija, Latvija, Slovenija, Finska i Švedska) te Norveška jamče mjesto u predškolskoj ustanovi za svako dijete od rane dobi (6-18 mjeseci), često odmah nakon završetka roditeljskog dopusta. U Hrvatskoj se uglavnom jamči mjesto u predškolskoj ustanovi djeci s navršenom jednom godinom života, što se uvijek ne poklapa sa završenim porodiljnim dopustom majke. U većini europskih zemalja mjesto u javno subvencioniranoj predškolskoj ustanovi zajamčeno je za djecu u dobi od tri godine ili nešto ranije (Belgija, Češka, Španjolska, Velika Britanija i dr.), dok je otprilike za tri četvrtine europskih zemalja zajamčeno mjesto u predškolskoj ustanovi djeci s navršenih četiri, pet ili šest godina, za posljednju jednu do dvije godine u predškolskoj ustanovi do osnovnoškolskog obrazovanja. U većini zemalja postoji i obveza pohađanja predškolske ustanove u godini prije upisa u osnovnoškolsko obrazovanje. Ta odredba je često izričito usmjerena ka pripremi za osnovno obrazovanje te je obvezna (European Commission 2019). U Republici Hrvatskoj pravo je svakog djeteta pohađati predškolsku ustanovu, a zakonska je obveza djece pohađanje predškole u slučaju koje javne vlasti imaju obvezu osigurati mjesto u predškolskoj ustanovi ili osnovnoj školi koja provodi obvezni program predškole (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022). Posljednjih godina došlo je do promjena u zakonskom pravu i obvezi pohađanja predškolskih ustanova u pojedinim europskim zemljama. U Grčkoj je, primjerice, zakonsko pravo s jedne godine prošireno na dvije, a u Mađarskoj s jedne na tri godine.

Tradicionalna podjela između faze skrbi o djeci i predškolskog obrazovanja u

europskim zemljama sve je slabija uvođenjem obrazovnih smjernica ili kurikuluma za djecu rane dobi. U integriranom sustavu obrazovne aktivnosti prisutne su tijekom cijelog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece. S obzirom da europske zemlje sve više prihvaćaju stajalište prema kojem je obrazovanje u ranoj dobi temelj za cjeloživotno učenje, u svim europskim zemljama izdane su službene smjernice u svrhu osiguranja primjene namjerne obrazovne komponente u predškolskim ustanovama. Sadržaj tih smjernica je različit, no općenito uključuje razvojne ciljeve ili ciljeve učenja i aktivnosti primjerene dobi djeteta, ponekad u obliku standardnog kurikuluma. Namjena im je pomoći predškolskim ustanovama u poboljšanju odgoja i obrazovanja te osiguranju postizanja visokih standarda svih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (European Commission, 2019). Međutim, kako u nekim europskim zemljama i dalje postoji podjela između pružanja skrbi o djeci i predškolskog obrazovanja, tako se i obrazovne smjernice u tim zemljama primjenjuju samo u ustanovama za djecu od tri i više godina. U njima je i dalje prisutna podjela između pružanja skrbi o djeci i predškolskom obrazovanju. Postojanje obrazovnih smjernica u znatnoj mjeri ovisi o vrsti (jedinствена ili dvojna) vlasti koja kontrolira predškolske ustanove. U gotovo svim europskim zemljama u kojima je jedno tijelo zaduženo za cijeli rani i obrazovni odgoj i obrazovanje, ciljevi obrazovanja ili sadržaj postavljeni su za sve dobne skupine. Suprotno, tamo gdje postoji dvojna vlast, obrazovne smjernice obično izostaju za ustanove rane dobi djece do tri godine. U tom slučaju postoje odvojene smjernice za mlađu i stariju djecu koje izdaju različiti organi vlasti. Pri tome je veoma važno uspostaviti koordinaciju kroz te dvije faze razvoja djeteta. No, i u sustavima s dvojnim ovlastima sve se više uvode komponente učenje od najranijeg doba. Primjerice, posljednjih godina je zabilježeno uvođenje obrazovanja od najranijeg doba u Francuskoj, Belgiji, Luxemburgu, a faza uvođenja je i u Italiji i Portugalu (European Commission, 2019). U Republici Hrvatskoj predškolske ustanove mogu imati različiti sadržaj programa (ISCED razina 1 – programi obrazovanja u ranom djetinjstvu namijenjeni djeci do treće godine života, ISCED razina 2 – programi predškolskog obrazovanja za djecu od treće godine života do polaska u osnovnu školu) (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020). Na jednoj i na drugoj razini primjenjuju se programi obrazovanja. U Hrvatskoj je u primjeni Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) koji daje opće odgojne i obrazovne smjernice predškolskim ustanovama. Također je dana sloboda predškolskim ustanovama da kreiraju vlastiti kurikulum, ali u koji trebaju biti

implementirane vrijednosti, načela i ciljevi sadržani u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. “Kurikulum vrtića se treba shvatiti kao kontinuirani proces” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). On je rezultat stalnih organizacijskih promjena u vrtiću i unaprjeđenja odgojno-obrazovne prakse, što znači da su promjene u kurikulum vrtića odraz organizacije iz koje izrasta. Kurikulum predškolske ustanove donose zaposlenici na temelju vlastitog znanja i razumijevanja odgojno-obrazovne prakse te motiviranosti za unaprjeđenje odgojno-obrazovnih procesa i ishoda kod djece odnosno unaprjeđenja kvalitete predškolske ustanove (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020).

Imajući na umu da kvalitetu predškolske ustanove određuju kvalitetni odnosi na svim razinama, koji se temelje na razumijevanju i prihvaćanju svakog pojedinca, onda je sasvim jasno da svi u predškolskoj ustanovi, od djeteta, do odgajatelja i stručnih suradnika, ravnatelja i drugih zaposlenika sudjeluju u izgradnji kvalitete predškolske ustanove zajedno s roditeljima i zajednicom u kojoj predškolska ustanova djeluje. Suvremene predškolske ustanove promoviraju “ideju sudjelovanja djece u donošenju odluka koje se odnose na njihov odgoj i učenje” (Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko, 2021:121). U tom kontekstu predškolske ustanove su mjesta gdje se potiče dječja inicijativa, osiguravaju uvjeti u kojima djeca iznose vlastite prijedloge i potiču dječje kompetencije za buduće sudjelovanje u demokratskom odlučivanju te aktivno sudjelovanje unutar društvene zajednice. Primjenjujući načelo fleksibilnosti, predškolske ustanove su mjesta koja čiji je razvoj usmjeren ka “kvalitetnoj zajednici koja uči” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2015:4).

Predškolske ustanove mogu nuditi usluge u različitom okruženju, financirati se iz različitih izvora (javno financirane usluge ili privatno financirane usluge), imati različito radno vrijeme u skladu s potrebama roditelja (cjelodnevni boravak, poludnevni boravak) (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020). Financiranje predškolskih ustanova može biti iz različitih izvora (javno i privatno). Izvor i način financiranja predškolske ustanove može biti važan čimbenik njene kvalitete. U europskim zemljama najčešće je financiranje javnih predškolskih ustanova podijeljeno između države i lokalnih vlasti uz naknade korisnika, pri čemu se često uzimaju u obzir prihodi roditelja. Često su u sklopu socijalne politike i natalitetne politike, predškolske ustanove za djecu roditelja s nižim prihodima besplatne kao i za obitelji s više djece besplatne usluge se odnose za jedno ili više djece. U Finskoj,

primjerice, naknade korisnika pokrivaju oko 15 % troškova usluga predškolske ustanove, za roditelje s niskim primanjima usluge predškolske ustanove su besplatne, a predškolsko obrazovanje za sve šestogodišnjake je besplatno (European Agency, 2022). U Republici Hrvatskoj financiranje predškolskih ustanova je gotovo isključivo u nadležnosti lokalne vlasti kao njihovog osnivača, a usluge financiraju lokalne vlasti uz naknade korisnika. Roditeljima s nižim primanjima predškolske ustanove su često nedostupne pa nije iznenađujuće što djeca iz obitelji s nižim primanjima najčešće se pohađaju predškolsko obrazovanje (Dobrotić, Matković i Menger, 2018). To dovodi i do razlika u dostupnosti predškolskog programa svoj djeci, pa i do razlika u razini obrazovanja djece za daljnje obrazovanje. Vrste javnog financiranja predškolskih ustanova mogu rezultirati različitim oblicima pružanja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U Škotskoj je, primjerice, zabilježen rast privatnih ustanova predškolskog obrazovanja (za djecu od tri do pet godina) paralelno s ekspanzijom javnih ustanova za ranu dob (djecu mlađu od tri godine) kao rezultat subvencija roditelja nižih primanja poreznim olakšicama na razini Velike Britanije (Cohen, Moss, Petrie i Wallace, 2021). U literaturi se zagovora državno financiranje predškolskih ustanova što ranije u djetetovom životu kako bi pristup obrazovanju bio dostupan što većem broju djece. OECD (2018) ukazuje na važnost podjele financiranja između javnih i privatnih izvora, kako za osiguravanje jednakog pristupa za svu djecu tako i za određivanje odgovornosti za pružanje i ocjenjivanje kvalitete obrazovanja u ranom djetinjstvu.

2.2. Suradnja i partnerstvo roditelja i predškolske ustanove kao pokazatelj kvalitete

Kvaliteta predškolskih ustanova usko je povezana uz suradnju svih dionika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Suradnja predškolskih ustanova s djecom, roditeljima, lokalnom zajednicom, lokalnom vlasti i dr., kao i međusobna suradnja odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima, neophodna je za rad predškolske ustanove. Za dijete usluga predškolske ustanove je vrijeme koje boravi u vrtiću, za roditelja je to usluga koja mu omogućava zbrinuti dijete na sigurno dok je na poslu, za društvo predškolska ustanova pruža kvalitetnu i korisnu odgojno-obrazovnu uslugu koja čini osnovu razvoja djetetove ličnosti. Društvena zajednica u kojoj predškolska ustanova djeluje potencijalno je tržište za

pružanje usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dok su roditelji i skrbnici djece potencijalna skupina korisnika usluge predškolske ustanove. Ostvarivanje suradnje i povezanosti odgajatelja i stručnih suradnika unutar predškolske ustanove kao i odgojnih skupina te povezanosti i suradnje s drugim predškolskim ustanovama doprinosi unaprjeđenju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa i ishoda predškolske ustanove (Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020). Sve to vodi ka oblikovanju kvalitetne predškolske ustanove. No, pojam 'suradnja' ne smije se poistovjetiti s pojmom "partnerstva". Maleš (2001, prema Maglov, 2015) partnerski odnos predškolske ustanove i roditelja definira kao "odnos u kojem obje strane imaju podjednaku i aktivnu ulogu u razmjeni informacija s ciljem poticanja dječjeg razvoja uz obostrano poštovanje te dijeljenje odgovornosti, vještina i znanja" (str. 142). Ukazujući na razliku između suradnje i partnerstva, Maleš (2001, prema Maglov 2015) suradnju prikazuje više kao "vrstu i kvantitetu kontakta između obitelji i dječjeg vrtića, dok partnerstvo podrazumijeva kvalitetu odnosa" (str. 144). Suradnički odnos može se reflektirati kroz određeni hijerarhijski odnos, dok je partnerstvo ravnopravan odnos između sudionika tog odnosa. Wit (2005, prema Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019) partnerstvo promatra kao suradnju roditelja i ustanove koja je smisljena i u kojoj se obje strane međusobno savjetuju te jedna drugoj daju potporu. Partnerstvo se shvaća kao viša razina suradnje. Na to ukazuje i Ljubetić (2014) prema kojoj "partnerstvo određuju termini: odnos (suradnja), odgovornost (zajednička), zajednički cilj (specifičnost), distribucija moći (ravnopravnost), kvalitetna komunikacija (harmonija, pregovaranje, konsenzus), energija (djelovanje) uložena u ostvarivanje postavljenog cilja" (str. 3).

Partnerstvo predškolske ustanove s roditeljima i širom zajednicom jedno je od temeljnih načela Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske (2015). Osim suradničkih odnosa suvremena predškolska ustanova treba razvijati i partnerske odnose s roditeljima. Kvalitetna predškolska ustanova kontinuirano gradi partnerstvo s roditeljima u međusobnoj interakciji, komunikaciji i aktivnom uključivanju u svakodnevni rad i život predškolske ustanove (Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017). Njegovanje suradničke kulture i osnaživanje partnerstva smatra se jednim od ključnih elemenata kvalitete predškolske ustanove. Partnerstvom se izbjegava situacija u kojoj su predškolska ustanova i roditelji međusobno odvojeni svjetovi te se koriste potpuno suprotstavljene odgojne i obrazovne metode. Stoga je jedan od kriterija

mjerenja kvalitete predškolske ustanove mogućnost sudjelovanja roditelja u aktivnostima predškolske ustanove.

Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj (2015) roditelj se smatra partnerom predškolskoj ustanovi. Kako bi se uspostavio kvalitetan partnerski odnos na relaciji predškolska ustanova – dom djeteta odnosno roditelj (skrbnik) djeteta nužna je trajna informiranost roditelja o radu predškolske ustanove uz pomoć brošura, letaka, društvenih mreža i dr., razmjena bilješki predškolske ustanove o djetetu, sudjelovanje roditelja na radionicama koje organizira predškolska ustanova kako bi podržala i osnažila roditelje u njihovoj roditeljskoj ulozi i dr. Posebno je važna uspostava interakcije i komunikacije odgojitelja i roditelja te stručnih suradnika i roditelja.

2.2.1. *Suradnja i partnerstvo odgojitelja i roditelja*

Obitelj i predškolska ustanova dva su osnovna sustava u kojima dijete raste i razvija se, zadovoljava vlastite potrebe, spoznaje sebe i svijet koji ga okružuje, razvija svoje komunikacijske i socijalne kompetencije, toleranciju, vlastite potencijale te stječe potrebna znanja, vještine i sposobnosti nužne za cijeli život (Nacionalni kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). S obzirom da su roditelji (skrbnici) i drugi članovi obitelji te odgojitelji osobe koje najintenzivnije skrbe o djetetu, brinu se o njegovoj dobrobiti i njegovim razvojnim potrebama, veoma je važno osigurati njihovu kvalitetnu komunikaciju u kojoj se dvosmjerno razmjenjuju informacije o djetetu iz različitih aspekata viđenja djeteta i njegovih uloga u različitim sustavima, sustavu obitelji i sustavu predškolske ustanove. To podrazumijeva izgradnju suradnje i partnerskog odnosa odgojitelja i roditelja (skrbnika) djeteta.

U uspostavi suradničkog odnosa s roditeljima, odgojitelji imaju obvezu stalno roditeljima (skrbnicima) djeteta iz njihove odgojno-obrazovne skupine nuditi različite oblike suradnje s predškolskom ustanovom, kao što su roditeljski sastanci, redovite poruke i obavijesti na oglasnim pločama ili drugim sredstvima informiranja, kao što su društvene mreže, edukativne radionice, volontiranje roditelja u skupini i dr. (Kanjić i Boneta, 2012). Suradnički odnos kako je prethodno istaknuto razlikuje se od partnerskog odnosa roditelja i odgojitelja. Ljubetić i Mandarić (2012) kvalitetno partnerstvo obitelji i predškolske ustanove smatraju imperativom u suvremenom društvu. Chen i Rivera-Vernazza (2022) daju definiciju partnerstva odgojitelja i roditelja (skrbnika) kao “koordinaciju i suradnju između roditelja i odgojitelja u međusobnom i aktivnom sudjelovanju u obrazovanju djece” (str. 2). Nešto širu definiciju daju Ljubetić i Mandarić (2012) prema kojima je partnerstvo “suradnički odnos pojedinaca iz obiteljske zajednice (najčešće roditelji i/ili staratelji) i ustanove (najčešće učitelji) usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja (dobrobit djeteta), a koji se odvija u određenom kontekstu (vrsta ustanove koju dijete pohađa) i ima određeno vrijeme trajanja (najčešće boravak djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi)” (str. 2). Ljubetić (2001, prema Kanjić i Boneta, 2012) identificira četiri razine partnerstva roditelja i predškolske ustanove: “1) površan i formalan odnos u kojem roditelj ima pasivnu ulogu, 2) uključenost koja ne ostavlja dublji trag niti na roditelja niti na odgojitelja, 3) suradnički

odnos koji se temelji na međusobnom poznavanju, uvažavanju i ravnopravnosti i 4) roditelj participira u kreiranju vrtićkog kurikulumu” (str. 9).

Pregledom literature uočen je pozitivan stav prema partnerstvu roditelja (staratelja) i ustanove. Istraživanja sugeriraju da interakcija odgojitelja i roditelja odnosno skrbnika ima pozitivne determinante ishoda kod djece (Xu i Gulosino, 2006). Općenito je poznato se dječja iskustva optimiziraju uspostavom suradničkog partnerstva roditelja i odgojitelja. Pozitivni učinci snažnog partnerstva odgojitelja i roditelja zasnovani su na teorijskim spoznajama (Bronfenbrenner i Morris, 2006, prema Chen i Rivera-Vernazza, 2022) i rezultatima empirijskih istraživanja (Xu i Gulosino, 2006; Galindo i Sheldon, 2012). Studije, također, otkrivaju pozitivan stav roditelja i odgajatelja prema partnerstvu roditelj-odgajatelj usmjerenog na razvoj djeteta (Abukari, 2020). No, veća je vjerojatnost da će se roditelji uključiti u djetetovo obrazovanje ako ih predškolska ustanova ili odgojitelji potaknu na uključenost u obrazovanje njihove djece (Galindo i Sheldon, 2012). S tim u vezi, odgojitelji trebaju imati razvijene kompetencije nužne za izgradnju i unaprjeđenje partnerskih odnosa s roditeljima djece koja borave u njihovim odgojno-obrazovnim skupinama (Ljubetić i Mandarić, 2012). Uspostavom i njegovanjem snažnijih veza između odgojitelja i obitelji djeteta tako što su susretljivi, osjetljivi na njihove potrebe i komuniciraju s njima, vjerojatnije je da će se obitelj osjećati dobrodošlom u predškolskoj ustanovi te da će više uključiti u odgojno-obrazovni proces. S druge strane, uključivanje roditelja važan je aspekt profesionalne uloge odgojitelja.

Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2015) u Republici Hrvatskoj ukazuje na nužnost prihvaćanja roditelja od strane predškolske ustanove kao partnera koji svojim individualnim posebnostima i vlastitom kulturom doprinosi obogaćenju predškolske ustanove i time unaprjeđenju njene kvalitete. Cilj izgradnje otvorene, podržavajuće i ravnopravne komunikacije između odgojitelja i roditelja je spoznati individualne i razvojne potrebe djeteta i adekvatno odgovoriti na njih. U tom procesu mogu se sagledati djetetovi potencijali, njegove jake strane, interesi i potrebe te prilagoditi okruženje predškolske ustanove djetetovoj obiteljskoj kulturi. Istovremeno obitelj može dobiti informacije koje odgojitelji sa svojim stručnim znanjem i iskustvom stječu o djetetu te mu biti podrška u razvijanju njegovih jakih strana, interesa i potreba. Preduvjet za uspostavu kvalitetne međusobne interakcije odgojitelja i roditelja je njihova obostrana spremnost na aktivno sudjelovanje.

Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2015) daje smjernice kako izgraditi kvalitetan partnerski odnos između odgojitelja i roditelja odnosno skrbnika, primjerice omogućavanjem provođenja vremena roditelja s njihovom djecom unutar odgojne skupine, praćenje i aktivno sudjelovanje neposredno u odgojno-obrazovnom procesu te upoznavanje djece izvan obiteljskog doma u uvjetima nepoznatim roditeljima, u kojima djeca komuniciraju sa svojim vršnjacima i odgojiteljima te su sudionici odgojno-obrazovnog procesa. Male skupine u kojima djeca borave u predškolskoj ustanovi daju priliku odgojiteljima za upoznavanjem s djetetom i njegovom obitelji, lakšu uspostavu komunikacije i interakcije s roditeljima Katz (1995, prema Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko, 2021). U takvom okruženju obiteljima je dana prilika učenja jedni od drugih uz uzajamno podržavanje u roditeljstvu.

Suvremeno roditeljstvo je pod utjecajem stalnih promjena u okruženju potaknutih društvenim, političkim, gospodarskim i drugim promjenama. Posebice se ističu promjene vezane uz djetetov položaj u društvu te odnos prema njemu, a koje pred roditelje postavljaju svakodnevno nove izazove. Roditelji će potrebe djeteta znatno bolje sagledati u interakciji s odgojiteljima koji znatan dio vremena tijekom dana provode s djetetom (8-10 sati). Pri tome je potrebno istaknuto kako se suvremeno roditeljstvo znatno odmaknulo od tradicionalnog roditeljstva, što utječe i na odnos roditelja s predškolskom ustanovom. Za razliku od tradicionalnog roditeljstva koji se redovito poistovjećivalo s majčinstvom, suvremeno roditeljstvo bitno mijenja uloge roditelja, podrazumijevajući, pri tome, ravnopravno roditeljsko partnerstvo. Suvremeni roditelji odbijaju tradicionalne društvene pritiske, stereotipe majčinstva i očinstva, rodno uvjetovane podjele kućanskih poslova i dr. (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Oni žele biti aktivni sudionici u odgojno-obrazovnom procesu svoje djece a ne pasivni promatrači. To iziskuje i posjedovanje nekih pedagoških kompetencija, prvenstveno uspostavu kontrole na relaciji roditelj-dijete, kao i nad vlastitim roditeljstvom, pri čemu im predškolske ustanove mogu pomoći kroz suradnički i partnerski odnos.

Ubrzani način života i pritisak sve većih obaveza roditelja izvan obitelji potencijalni su rizik gubitka kontrole roditelja nad njihovom djecom. Predškolska ustanova im može pomoći prepoznajući potrebe roditelja u određenoj fazi roditeljstva i adekvatnim odgovorom na njih, djelujući na roditeljstvo u različitim područjima utjecaja, primjerice, ponudom primjerenih programa usklađenih s potrebama njihovog djeteta, prihvatom djeteta

u skladu s potrebama roditelja (smjenski rad vrtića i sl.), zagovaranjem prava i potreba djeteta ili davanjem odgovarajućih informacija kojima se može pridonijeti pospješivanju razvoja djeteta i sl. (Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2015). Pri tome uspostava kvalitetnog odnosa roditelja i odgojitelja ima važnu ulogu.

S druge strane, promijenio se i odnos ustanova prema roditeljima. "Tradicionalni roditelji doživljavali su se kao klijenti, a ne kao partneri" (Curter, 1998, str. 136, prema Ljubetić i Mandarić, 2012). Kvalitetna predškolska ustanova doživljava roditelja kao partnera koji je ravnopravno uključen u rad i život ustanove. Pri tome važnu ulogu imaju odgojitelji i stručni suradnici koji u izravnom kontaktu s djecom i roditeljima imaju jasnu percepciju roditeljske potpore naporima usmjerenim ka dobrobiti djece. U partnerskom odnosu odgajatelj-roditelj (skrbnik) ne postoji jednosmjernan put učenju, od odgojitelja ka roditelju, odnosno preporuka roditeljima što trebaju činiti za dobrobit djeteta i njihov razvoj, već je to dvosmjernan proces u kojem i odgojitelj uči od roditelja, o njihovim potrebama, kulturi i dr. Uloga roditelja je, dakle, višestruka, što dodatno daje na značaju izgradnji i osnaživanju partnerstva između roditelja i odgojitelja.

2.2.2. *Suradnja i partnerstvo stručnih suradnika i roditelja*

Prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) stručni suradnik u predškolskim ustanovama su pedagog, psiholog i stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila. Osim njih u predškolskim ustanovama djeluju stručni radnici koji provode programe za djecu s teškoćama (logopedi, fonetičari i dr.). Temeljna zadaća stručnih suradnika je djeci i odgojiteljima pružiti pomoć u odgojno-obrazovnom radu te praćenjem rada i sudjelovanjem u odgojno-obrazovnom procesu svojim kompetencijama, znanjem i idejama, pridonijeti unaprjeđenju predškolskog odgoja i kvalitete predškolske ustanove. Dok su odgojitelji usredotočeni na kreiranje poticajnog okruženja u kojem činjenjem i sudjelovanjem djeca uče, stručni suradnici fokusirani su na osmišljavanje poticajnog okruženja za odgojitelje u kojem će oni činjenjem, sudjelovanjem i promišljanjem vlastite prakse učiti (Srok i Skočić Mihić, 2012) te jačati svoje kompetencije u svrhu što boljeg razumijevanja razvoja djeteta. Iz toga se jasno vidi važnost uspostave suradnje i partnerstva stručnih suradnika i odgojitelja. Unaprjeđivanje odgojno-obrazovne prakse moguće je jedino suradnjom stručnih suradnika i odgojitelja kroz koju se

kontinuirano preispituje odgojno-obrazovna praksa i “suvremene spoznaje prilagođava konkretnim uvjetima u ustanovi” (Miljak, 2009, prema Maglov, 2015, str. 142). Predškolska ustanova koja uči treba razvijati suradničku kulturu koja je otvorena prema potrebama djece i roditelja.

Kako je već istaknuto kvaliteta predškolske ustanove reflektira se kroz partnerstvo predškolske ustanove i roditelja. Tome u značajnoj mjeri pridonose stručni suradnici koji potiču razvoj stručnih kompetencija odgojitelja za partnerstvo s roditeljima, ali i sami stvaraju suradničke i partnerske odnose s roditeljima u svrhu unaprjeđenja odgojno-obrazovnog rada predškolske ustanove.

Preduvjet uspostave kvalitetne međusobne interakcije stručnih suradnika predškolske ustanove i roditelja je njihova spremnost na aktivno sudjelovanje. Zajedno s odgojiteljima stručni suradnici su odgovorni za djecu u predškolskoj ustanovi. No, njihova odgovornost tu ne završava. Oni su odgovorni i za osmišljavanje učinkovitog načina rada s roditeljima i međusobne suradnje, ostvarivanje i jačanje partnerskih odnosa s roditeljima. Ostvarivanjem suradnje s roditeljima stručni suradnici mogu roditeljima pomoći u odgoju i obrazovanju djece te rješavanju eventualnih problema u odgojno-obrazovnom procesu.

Maglov (2015) ističe kvalitetnu i uspješnu komunikaciju kao preduvjet stvaranja suradničkih i partnerskih odnosa. Promatrajući ulogu pedagoga u predškolskim ustanovama Maleš, Stričević i Ljubetić (2010) potvrđuju dvojak ulogu pedagoga u izgradnji suradničkih i partnerskih odnosa roditelja i predškolskih ustanovama. S jedne strane, njihova je uloga spoznati potrebe roditelja i djece i odgovoriti na njih kroz pomoć roditeljima (savjetovanja, radionice i dr.), a isto tako pomoći odgojiteljima stvarajući poticajno okruženje za njihovo profesionalno usavršavanje i jačanje kompetencija za ostvarenje što kvalitetnijeg partnerstva s roditeljima. Kompleksnost uloge svakog stručnog suradnika iziskuje odgovarajuće kompetencije za rad s djecom, roditeljima i drugim stručnim osobama u predškolskoj ustanovi. Maleš, Stričević i Ljubetić (2010) među kompetencijama pedagoga navodi njegovu svjesnost konteksta i potreba koje proizlaze iz zajednice u kojoj djeluje, posjedovanje odgovarajućeg obrazovanja i znanja u području svog djelovanja, posjedovanje znanja o svim sastavnicama odgojno-obrazovnog procesa, osposobljenost za komunikaciju, sposobnost izgradnje partnerskih odnosa i unaprjeđivanje odnosa u zajednici koja učini, sposobnost intervencije ali i prevencije, spremnost i sposobnost da se stručno usavršava, otvorenost ka primjeni suvremenih metoda rada i dr. U praksi se uočava nedostatak

osviještenosti odgojitelja i roditelja za dobrobit koja proizlazi iz partnerstva što se prepoznaje kao velika barijera (Maglov, 2015). Upravo u otklanjanju te barijere značajnu ulogu imaju pedagozi i drugi stručni suradnici predškolske ustanove. Preduvjet izgradnje partnerskih odnosa je spremnost obiju strana na izgradnju partnerskog odnosa. U tom kontekstu stručni suradnici trebaju promovirati i podržavati spremnost izgradnje partnerstva između predškolske ustanove i roditelja na različitim razinama, a posebice izgradnju partnerskog odnosa odgojitelja i roditelja kroz različite edukativne i savjetodavne oblike suradnje (roditeljski sastanci, radionice za roditelje, razmjenu informacija o djetetu i dr.). Posebnu važnu ulogu, pri tome imaju pedagozi, koji svojom stručnom potporom djeluju u smjeru unaprjeđenja rada u predškolskoj ustanovi. Promovirajući načelo otvorenosti za kontinuirano učenje stručni suradnici pridonose unaprjeđenju odgojno-obrazovne prakse (Maglov, 2015). U partnerskom odnosu odgojitelj-roditelj kao i stručni suradnik-roditelj svi uče na dobrobit djeteta i njegovih razvojnih potreba. Uključenost roditelja, pri tome, ne doživljava se kao prijetnja stručnosti odgojitelja i stručnih suradnika u predškolskoj ustanovi već kao mogućnost za učenje o obitelji i djetetu te implementaciji naučenog u odgojno-obrazovnu praksu. S druge strane roditelju se pruža mogućnost da dobije pedagoške kompetencije koje će mu omogućiti lakše snalaženje u roditeljstvu, spoznati potrebe djeteta i adekvatno odgovoriti na njih. Zajednički interes svih dionika u odgojno-obrazovnom procesu je dobrobit djeteta i upravo to je potrebno osvijestiti kod svih dionika kako bi bili spremni na izgradnju partnerskog odnosa uz potporu stručnih suradnika.

2.3. Opremljenost predškolske ustanove i kvaliteta

Karakteristike unutarnjeg i vanjskog okruženja predškolske ustanove, materijalna opremljenost ustanove, omjer veličine prostora i broja djece u odgojno-obrazovnim skupinama važne sastavnice su strukturne kvalitete predškolskih ustanova. Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko (2021) smislenom i privlačno uređenom prostoru boravka djeteta daju poseban značaj ističući njegovu ulogu u otvaranju novih razvojnih mogućnosti djeteta. Organizacija prostora i aktivnosti koje se odvijaju u tom prostoru imaju ključnu ulogu u procesu odgoja i obrazovanja djeteta. Veoma je važno da se dijete u prostoru u kojem boravi osjeća sigurnim kako bi mogao razvijati svoj potencijal. Zbog toga centri aktivnosti trebaju biti organizirani tako da djetetu budu privlačniji, da pružaju osjećaj ugone i sigurnosti.

Poticajan prostor obogaćen raznim materijalnim poticajima omogućava djeci različite aktivnosti tijekom njihova boravka u vrtiću. Materijali koje odgojitelji koriste u odgojno-obrazovnom procesu trebaju biti primjereni razvojnim kompetencijama i interesima djece, sigurni za korištenje i imati estetsku vrijednost. Prostor pravilno strukturiran rasporedom centara pruža djeci mogućnost brojnih socijalnih interakcija u manjim ili većim grupama, a istovremeno daje djetetu priliku da se, ukoliko to želi, osami te uključi u samostalnu aktivnost koja je u tom trenutku središte njegovog interesa (Dječji vrtić Rijeka, 2020). Djetetovo učenje dovodi se u izravnu vezu s bogatom ponudom materijala interesantnih djetetu koji omogućuju aktivno učenje, odnosno učenje činjenjem. Prostor bogato ispunjen raznovrsnim i dostupnim materijalom omogućava djetetu veću autonomiju i neovisnost učenja. Miljak (2009, prema Antulić Majcen i Pribela-Hodap, 2017) ukazuje na suvremenu koncepciju okruženja koje djetetu treba biti mjesto življenja, igre i učenja, te u skladu s tim u njegovom oblikovanju potrebno je primjenjivati pedagoške standarde kako bi bilo i djeci i odraslima “zanimljivo, ugodno, privlačno za življenje i učenje” (str. 21). Unutarnje i vanjsko okruženje mora biti u suglasju arhitektonski oblikovanog prostora i suvremenog koncepta razvoja djeteta, bogato opremljeno potrebnom opremom koja potiče dječji razvoj i omogućuje mu učenje, prostor u kojem se dijete može razvijati u skladu sa svojim potrebama i kompetencijama.

U Republici Hrvatskoj su Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) utvrđeni materijalni i financijski uvjeti rada predškolskih ustanova, prostori, higijensko-tehnički uvjeti koje prostori moraju zadovoljavati te mjerila za opremu i didaktička sredstva i pomagala, pri čemu oprema i organizacija prostora moraju svojom svrhom i namjenom biti primjereni dobi djeteta i osigurati provedbu programa za određenu dob djeteta. Standardima je utvrđena veličina prostorija. Propisana veličina dnevnih soba u kojima se odvija odgojno-obrazovni rad za jasličku (5 m^2 po djetetu) i vrtićku djecu (3 m^2) često se u postojećim vrtićima ne može zadovoljiti pa se prostorni uvjeti postižu prilagodbom djece koja istovremeno borave u prostoriji dnevnog boravka (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008). Kritički osvrt daje se izgradnji konvencionalnih igrališta koji su najčešće opremljeni s nekoliko sprava poput tobogana, penjalica, ljuljački i dr., a kojima se više daje povijesni značaj nego što im je funkcija potpore cjelovitom razvoju djeteta. Opremljenost vanjskog prostora predškolske ustanove

zahtijeva suradnju arhitekata i stručnjaka ranog i predškolskog odgoja (Dječji vrtić Rijeka, 2020).

Potrebno je istaknuti kako je kvaliteta prostora i materijala nužan, ali nije i dovoljan uvjet osiguranja odgovarajućeg okruženja za učenje (Betancur i sur., 2021). Na to ukazuje i (Karademir i sur., 2017) koji ističu kako je uz kvalitetu raspoloživih fizičkih uvjeta nužno oblikovanje okruženja u kojem djeca mogu slobodno djelovati, izražavati svoje mišljenje, upoznavati prirodu, bez ograničenja otkrivati i socijalizirati se, poboljšavati svoju kreativnosti i osamostaliti se. Prema Handela, Rončević i Pegar (2019) u tom kontekstu do izražaja dolaze kompetencije odgojitelja u organizaciji prostora i okoline bogate materijalnim poticajima izgradnjom manjih centara aktivnosti opremljenih raznim materijalima, što je preduvjet samoorganiziranja djece u manje skupine prema njihovom interesu u konkretnoj aktivnosti. Kompetencije odgojitelja dovode kvalitetu prostora i materijala na veću razinu. Prema mišljenju roditelja u istraživanju Malović i Malović (2017) način na koji se igračke i materijali koriste važniji su od količine materijala, a važnu ulogu imaju odgojitelji u poticanju djece na kreativno korištenje materijala.

2.4. Odgojno-obrazovni programi predškolskih ustanova kao odrednice kvalitete

Karakteristike odgojno-obrazovnih programa koji se provode u predškolskim ustanovama sastavni su dio strukturne odrednice kvalitete. Kako je već istaknuto, u Republici Hrvatskoj predškolske ustanove provode sadržajno različite programe ISCED razine 1 i 2, namijenjene različitoj dobi djeteta i njihovim razvojnim potrebama. Programi ISCED razina 1 namijenjeni su djeci do treće godine života (tzv. jaslički programi), a programi ISCED razine 2 namijenjeni su djeci od treće godine života do polaska u osnovnu školu (tzv. vrtićki programi). Redoviti programi mogu biti cjelodnevni programi u trajanju od 10 sati i skraćeni (poludnevni) programi u trajanju od šest sati. Pedagoške 2021./2022. godine u Republici Hrvatskoj je bilo upisano 130.250 djece u redovitim programima (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2020). Osim redovitih programa predškolske ustanove uz odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja provode i posebne programe u okviru redovitog programa za djecu koja su upisana u predškolsku ustanovu tijekom njihovog boravka u predškolskoj ustanovi. Programi javnih potreba uključuju programe za darovitu djecu, programe namijenjene djeci pripadnika nacionalne manjine,

programi za djecu s teškoćama u razvoju. U skladu s Nacionalnim planom za uključivanje Roma 2021.-2027. (2021) i ostvarenja primarnog cilja koji se odnosi na unaprjeđenje ukupne integracije pripadnika romske manjine te smanjenja siromaštva Roma u Republici Hrvatskoj kako bi se doprinijelo ujednačavanju životnih prilika svih građana Republike Hrvatske, provode se programi za djecu pripadnike romske manjine u svrhu uključivanja djece u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Programima namijenjenim djeci pripadnika nacionalnih manjina potiče se njegovanje kulturne i povijesne baštine djece i njihovih obitelji te međusobno poštivanje i prihvaćanje različitosti kultura među djecom.

U Hrvatskoj se primjenjuju i alternativni koncepti Waldorfske pedagogije, Montessori pedagogije i šumski vrtići (“*outdoor curriculum*”). Vjerske zajednice organiziraju vjerske programe. Na području Republike Hrvatske u školskoj 2021./2022. godini bilo je 59 vjerskih vrtića s 3.722 upisane djece. Specifičnosti programa vjerskih predškolskih ustanova proizlaze iz same prirode odgoja i obrazovanja vjerske zajednice koja osniva predškolsku ustanove (Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019). Vjerski programi mogu biti sadržani i u redovitom programu predškolske ustanove kao dodatni kraći programi koji se provode uz suglasnog roditelja koji su iskazali potrebu za vjerskim odgojem svoje djece. Cilj programa je njegovanje i razvijanje religioznih dimenzija djeteta, pri čemu ga se osposobljava za “prihvaćanje življenja autentičnih vrednota religije u odnosu na njega, drugoga i na poseban način Boga” (Dječji vrtić Rijeka, 2020). Program se provodi u skladu s dobi djeteta.

Predškolske ustanove provode i program predškole u kojima se djeca pripremaju za polazak u osnovnu školu. Osim predškolskih ustanova, predškolski program mogu organizirati i druge ustanove, poput osnovnih škola. U pedagoškoj 2021./2022. u Republici Hrvatskoj je u predškole bilo upisano 9.310 djece (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2020). Cilj programa je da dijete u godini prije polaska u školu u primjerenom okruženju razvije potencijale i stekne znanje, vještine i navike koje će mu olakšati savladavanje školskog programa i prihvaćanje promjena uzrokovanih polaskom u osnovu školu.

U literaturi su zastupljena različita stajališta u pogledu prepoznavanja kvalitete predškolskih ustanova. Pri tome se može naići na različite upute roditeljima kako prepoznati program predškolske ustanove koji je visokokvalitetan. Katz (1995, prema Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko, 2021) daje prednost programu predškolske ustanove koji u kombinaciji s

karakteristikama djeteta, osoblju koje radi s djecom i fizičkim okruženjem predškolske ustanove može djetetu pružiti najbolje iskustvo. Dijete treba biti u središtu te je potreban holistički pristup. Na to ukazuje i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) koji ističe potrebu prepoznavanja potreba djeteta i pristup djetetu za njega primjerenim programom. Programi predškolske ustanove trebaju uključivati poštovanje i prihvaćanje različitosti djece. U tom kontekstu inkluzija djece s posebnim potrebama u redovne odgojno-obrazovne programe zahtijeva implementaciju posebnih programa namijenjenih njihovim potrebama.

Uz navedene programe, u predškolskim ustanovama organiziraju se dodatni kraći programi, poput programa ranog učenja stranog jezika, sportski programi, programi glume, programi poticanja likovnog izražavanja, glazbeni programi, STEM programi (engl. *Science* (znanost), *Technology* (tehnologija), *Engineering* (inženjering), *Art* (umjetnost) i *Mathematics* (matematika), programi kontinuirane emocionalne i senzorne stimulacije djece i dr., koja dodatno pohađaju djeca uključena u redoviti program predškolske ustanove. Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) potiče se, između ostalog komunikacija na stranim jezicima. Za poučavanje stranog jezika nisu preporučeni posebni metodički postupci, već je on sadržan u svakodnevnim aktivnostima predškolske ustanove. Jedna od metoda usvajanja ranog usvajanja stranog jezika u predškolskim ustanovama je situacijsko učenje u kojem djeca uče kroz svakodnevne aktivnosti u prostoru predškolske ustanove te se postepeno kroz igru i svakodnevne situacije strani jezik uvodi, u početku, kroz kratki dijalog, a potom sa sve više riječi (Vrtić Bukova, 2022). Zjačić Ljubičić i sur. (2021) navode kako je roditeljima često jedan od glavnih razloga za upis djece u predškolsku ustanovu mogućnost učenja stranog jezika djeci. Kvalitetna provedba programa ranog učenja stranog jezika iziskuje odgovarajuće kompetencije odgojitelja koji rade u programu ranog učenja stranog jezika, a do izražaja dolazi i važnost oblikovanja centara aktivnosti. Pri tome se ističe raznolika mogućnost poticanja komunikacijskih vještina djece, primjerice, kroz razgovor na temu, uspostavu dijaloga s djecom, poticanje kreativnosti primjerice putem poticaja mašte i dr. (Zjačić Ljubičić i sur., 2021).

“Prihvaćanje igre i drugih aktivnosti koje pridonose svrhovitom učenju i cjelovitom razvoju djece te razvoju navika tjelesnog vježbanja i očuvanja vlastitog zdravlja” jedna je od sastavnica u planiranju i oblikovanju kurikuluma predškolskih ustanova u Republici

Hrvatskoj (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015, str. 27). Cilj sportskih programa uključenih u redovni program predškolskih ustanova je zadovoljenje biotičkih potreba djeteta za kretanjem i igrom čime se osigurava tjelesna dobrobit djeteta i pružaju mu se mogućnosti za usvajanjem novih te unaprjeđivanjem postojećih znanja, vještina, vrijednosti i stavova prema tjelesnom vježbanju i zdravlju (Dječji vrtić Rijeka, 2020). Sportski programi imaju bitan utjecaj na razvijanje svijesti djeteta o važnosti kretanja za zdravlje i stjecanju svakodnevnih navika vježbanja. Osim tjelesne dobrobiti, sportskim programima daje se važna uloga razvijanja socijalnih kompetencija, preuzimanja inicijative i vođenju aktivnosti i dr. Ishodi ovih programa su između ostalog razvijanje pozitivnog stava prema sportu i zdravom načinu života, pozitivnim osobinama ličnosti, osjećaju uspješnosti i dr.

Dodatni kraći programi se najčešće u predškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj dodatno naplaćuju što vodi ka društvenoj nejednakosti među djecom, jer je izglednije da će izvan tih programa ostati djeca roditelja nižeg socioekonomskog statusa kojima je i osnovni predškolski program često teško dostupan (Dobrotić i sur., 2018). Osiguranje djetetu mogućnosti pohađanja barem jednog dodatnog kraćeg programa tijekom boravka u predškolskoj ustanovi svakako vodi ka poboljšanju kvalitete predškolskih ustanova.

Kvaliteta provedenog programa odražava se na kvalitetu predškolske ustanove. Raznovrsnošću programa i mogućnosti izbora djeteta programa koji odgovara njegovim potrebama pridonosi se poboljšanju kvalitete predškolske ustanove.

2.5. Prehrana kao pokazatelj kvalitete predškolske ustanove

Pretilost djece ozbiljan je problem koji prati suvremeno društvo, a javlja se već u ranoj i predškolskoj dobi djeteta. Halmová, Chaková i Tothová (2011, prema Antala i Kaplánová, 2019) ukazuju na nisku razinu i učestalost tjelesnih aktivnosti te nezdravu prehranu predškolske djece. Autori apeliraju na povećanje tjelesne aktivnosti djece predškolske dobi te preporučuju i povećanje konzumacije voća i povrća, stvaranje navika za redovitim unosom obroka tijekom dana, te podizanje svijesti o nutritivnoj vrijednosti obroka. Pravilnom, kvalitetnom, raznovrsnom i kontroliranom prehranom doprinosi se

zaštiti zdravlja djeteta, potiče njegov optimalan rast i razvoj te pridonosi stjecanju pozitivnih prehrambenih navika (Dječji vrtić Rijeka, 2020).

Prehrana u ranim godinama djetetova života važna je za njegovo buduće zdravlje i dobrobit te se, ujedno, u tom razdoblju postavljaju temelji na cijelo djetinjstvo i život. Problemi koji se često vezuju uz prehranu djece rane i predškolske dobi odnose se na osiguranje odgovarajućeg unosa energije za rast i razvoj, prevenciju anemije uzrokovane nedostatkom željeza te dovoljnog unosa vitamina C i kalcija. Predškolske ustanove pružaju izvrsno okruženje za promicanje pozitivnih navika i stavova prema zdravoj prehrani i kretanju kao sastavnom dijelu zdravog načina života. Opskrba organizma hranjivim namirnicama ne samo što pozitivno utječe na djetetovo zdravlje, već mu omogućava u potpunosti iskoristiti mogućnosti učenja koje se pružaju u predškolskim ustanovama. U skladu s tim predškolske ustanove trebaju djeci ponuditi redovite obroke koji su dobro nutritivno i energetske dobro planirane te omogućavaju djetetov fizički razvoj i pridonose njegovom zdravlju, a istovremeno estetski osmišljeni kako bi bili djetetu privlačni. S ciljem poboljšanja kvalitete predškolskih usluga, a istovremen djelujući za dobrobit djeteta, predškolske ustanove provode programe zdrave prehrane, a pripremaju i posebnu bezgluteinsku prehranu za djecu koja boluju od celijakije.

Predškolskim odgojem u Republici Hrvatskoj obuhvaćeni su programi prehrane koji se ostvaruju u predškolskim ustanovama (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022). Na nacionalnoj razini propisan je Program zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima (2002) (u daljnjem tekstu Program) kojim se utvrđuju mjere pravilne prehrane djece predškolske dobi u dječjim vrtićima (čl. 1). Pravilna prehrana podrazumijeva osiguranje redovitog broja obroka u skladu s preporučenim količinama energije i prehrambene tvari propisanim prehrambenim standardom za planiranje prehrane u predškolskim ustanovama. Ovisno o dužini boravka dojenčadi i djece u predškolskoj ustanovi propisan je broj obroka i dnevna preporučena količina energije i prehrambenih tvari za dojenčad i djecu. Dijete u predškolskoj ustanovi usvaja prehrambene navike, što podrazumijeva i redovitost obroka i njihove nutritivne vrijednosti za pravilan razvoj djeteta. Pravilnikom (2002) je propisano da djeca koja borave u predškolskoj ustanovi 5-6 sati imaju dva obroka, 7-8 sati tri obroka, a 9-10 sati četiri obroka.

U slučaju potrebe za posebnom prehranom predškolske ustanove se trebaju organizirati kako bi se prilagodile djetetovim zahtjevima. Neki posebni zahtjevi u prehrani

kao što su bezglutenska (celijakična), dijabetička ili prehrana bez orašastih plodova ili bez mlijeka vrlo je složena te je veoma važno da roditelji pruže predškolskoj ustanovi što više informacija kako bi predškolska ustanova mogla adekvatno odgovoriti na zahtjeve prehrane djeteta.

3. Metodologija istraživanja

3.1. Predmet istraživanja

Predškolske ustanove imaju autentičnu kvalitetu (Zjačić Ljubičić, Šuško i Očko, 2021) određenu različitim čimbenicima. Iz većeg broja pokazatelja kvalitete predškolskih ustanova izdvajaju se: suradnja i partnerstvo roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenost predškolskih ustanova, dodatni programi koje djeca tijekom redovitog programa pohađaju i prehrana djece. Radom se želi ispitati mišljenje roditelja o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova temeljeno na ispitivanju mišljenja o navedenim pokazateljima. Time žele dobiti saznanja o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova iz perspektive roditelja. Povratne informacije o kvaliteti privatne predškolske ustanove s gledišta roditelja omogućavaju bolje sagledavanje i vrednovanje vlastitog rada predškolskih ustanova te djelovanje ka poboljšanju kvalitete rada u svim njegovim segmentima.

3.2. Temeljno istraživačko pitanje

Temeljno istraživačko pitanje je: Kako roditelji s područja grada Rijeke čija djeca polaze programe privatnih predškolskih ustanova procjenjuju njihovu kvalitetu?

3.3. Specifična istraživačka pitanja

Iz temeljnog istraživačkog pitanja proizlaze sljedeća specifična pitanja:

- 1) Što ispitanici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke, misle o kvaliteti usluga predškolske ustanove koju pohađa njihovo dijete?
- 2) Na koji način se u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke uspostavlja suradnički odnos između odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima?
- 3) Kako odgojitelji i stručni suradnici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju partnerski odnos s roditeljima?
- 4) Kako roditelji procjenjuju kvalitetu opremljenosti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke?

- 5) Kako roditelji procjenjuju kvalitetu dodatnih programa koje privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke pružaju djeci predškolske dobi?
- 6) Kako roditelji procjenjuju kvalitetu prehrane djece u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke?
- 7) Kako roditelji procjenjuju kvalitetu privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke?

3.4. Ciljevi istraživanja

Jedan od osnovnih ciljeva rada bio je ispitati mišljenje roditelja o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke. Na temelju mišljenja roditelja o odabranim pokazateljima kvalitete predškolskih ustanova: suradnja i partnerstvo roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenost predškolskih ustanova, dodatni programi koje djeca tijekom redovitog programa pohađaju i prehrana djece, donose se zaključci o razini kvalitete predškolskih ustanova u gradu Rijeci. Ispitivanjem mišljenja roditelja dobivaju se saznanja o njihovoj percepciji kvalitete privatnih predškolskih ustanova. To može doprinijeti stvaranju preduvjeta za poboljšanje razine kvalitete predškolskih ustanova, a što u konačnici rezultira dobrobiti djece u predškolskim ustanovama.

3.5. Opis varijabli

U istraživanju se koristi dvije skupine varijabli. Jedna, koja se odnosi na demografske karakteristike ispitanika i druga, koja se odnosi na mišljenje ispitanika o kvaliteti predškolske ustanove. Varijable sociodemografskih karakteristika ispitanika su: spol i dob ispitanika, status zaposlenosti, obilježja djeteta koje pohađa privatnu predškolsku ustanovu, program koji pohađa, dob djeteta te što je ispitanicima najvažnije u predškolskoj ustanovi za njihovo dijete. Varijable o mišljenju ispitanika o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova podijeljene su u nekoliko skupina. Prva skupina varijabli odnosi se na varijable informiranosti ispitanika, varijable komunikacije s odgojiteljima, pomoć u odgojnim nastojanjima, međusobno uvažavanje i poštovanje, uključivanje u rad vrtića, kritiziranje i napad te povjerenje u odgojitelje, zatim varijabla stručnog suradnika i varijable kojima se procjenjuje poticanje sudjelovanja u odgojno-obrazovnom procesu djeteta, stručne pomoći

za odgoj djeteta, savjetovanja, uspostave dobrih odnosa, jasne i otvorene komunikacije te povjerenja u stručnog suradnika. Druga skupina varijabli odnosi se na tri podskupine varijabli koje se odnose na varijable zadovoljstva ispitanika ostvarenom razinom partnerstva s odgojiteljima i stručnim suradnicima te njihovog znanja o važnosti razmjene informacija za uspostavu partnerskog odnosa ispitanika s jedne strane i odgojitelja i stručnih suradnika s druge strane. Za ispitivanje mišljenja roditelja o opremljenosti privatnih predškolskih ustanova korišteno je 12 varijabli, koje se odnose na poticajnost zgrade u kojoj djeca borave za njihov odgoj i obrazovanje, prostor dnevnog boravka, električne instalacije, opremljenost i namještaj te didaktička sredstva i pomagala. Varijable koje opisuju kvalitetu dodatnih programa predškolskih ustanova odnose se na mišljenje roditelja o korisnosti učenja stranog jezika, spremnosti na upis djeteta na dodatne programe, prednosti uvrštenja radionica u redovne programe i dr. Varijabli putem kojih su ispitanici dali svoje mišljenje o kvaliteti prehrane djece u predškolskim ustanovama je šest, a opisuju upoznatost roditelja s jelovnicima i namirnicama korištenim u prehrani djece u predškolskoj ustanovi, prilagođenost obroka individualnim potrebama djeteta kao i zadovoljstvo ispitanika prehranom u predškolskoj ustanovi. Varijabli koje opisuju zadovoljstvo ispitanika predškolskom ustanovom je sedam, a daju uvid u mišljenje ispitanika o općem zadovoljstvu kvalitetom predškolske ustanove te vlastitom emocionalnom iskustvo u predškolskoj ustanovi tijekom pedagoške godine.

3.6. Istraživačke hipoteze

Istraživačke hipoteze su sljedeće:

1. Privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke imaju kvalitetnu uslugu.
2. Odgojitelji i stručni suradnici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju suradnički odnos s ispitanicima.
3. Odgojitelji i stručni suradnici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju partnerski odnos s ispitanicima.
4. Prema procjeni ispitanika opremljenost privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke zadovoljava očekivanja.
5. Prema procjeni ispitanika privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke provode programe prema potrebama djeteta predškolske dobi.

6. Ispitanici su zadovoljni prehranom djece u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke.
7. Ispitanici su zadovoljni kvalitetom privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke.

3.7. *Uzorak istraživanja*

Ispitanici su bili roditelji djece upisane u privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke. Uzorkom je obuhvaćeno 116 ispitanika. Anketni upitnik popunjavao je samo jedan roditelj samo za jedno dijete neovisno o tome imaju li jedno ili više djece upisanih u privatnu predškolsku ustanovu. U privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke u 2022./2023. godini bilo je upisano 585 djece (Grad Rijeka 2023), pa se procjenjuje da je uzorkom obuhvaćeno 9,9 % roditelja. Istraživanjem je obuhvaćeno svih 14 predškolskih ustanova na području grada Rijeke: Dječji vrtić “Luna”, Dječji vrtić “Mala vila” – Društvo prijatelja Waldorfske pedagogije, Dječji vrtić “Nazaret” – Družba sestara Presvetog Srca Isusovog, Dječji vrtić “Pinokio”, Dječji vrtić “Snjeguljica”, Dječji vrtić “Žirafa”, Dječji vrtić “Zlatan”, Dječji vrtić “Zvezdica mira”, Dječji vrtić “Mali princ”, Dječji vrtić “Planet mašte”, Dječji vrtić “Mima”, Područni vrtić “Sedam patuljaka”, Područni vrtić “Žirafica”, Područni vrtić “Mala Sirena”.

3.8. *Instrumenti istraživanja*

Primijenjeno je kvantitativno istraživanje za čije potrebe je izrađen anketni upitnik pod nazivom “Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke”. Upitnik je izrađen u *Google* obrascu kako bi bio što dostupniji ispitanicima i kako bi im se jednostavnim pristupom omogućili mrežno anketiranje uz korištenje Google računa. Anketni upitnik je putem e-maila distribuiran privatnim dječjim vrtićima koji su potom distribuirali anketni upitnik roditeljima (ispitanicima) djece upisane u privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke. Ispitanici su popunjavali anketni upitnik samo za jedno dijete, bez obzira imaju li u predškolskoj ustanovi upisano jedno ili više djece, pa je uzorak ispitanika jednak broju djece. Također je anketni upitnik popunjavao samo jedan roditelj. Upitnik je sastavljen od osam skupina pitanja odnosno tvrdnji i otvorenih pitanja. Pitanjima su obuhvaćene demografske karakteristike ispitanika

te se propitivalo mišljenje ispitanika o pojedinim elementima kvalitete predškolske ustanove: suradnji i partnerstvu ispitanika (roditelja) s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenosti predškolskih ustanova, programima koji se provode u predškolskim ustanovama, prehrani djece u predškolskim ustanovama te zadovoljstvu ispitanika predškolskom ustanovom u kojoj im je upisano dijete. Na kraju je omogućeno ispitanicima davanje komentara i dodatnih prijedloga. Upitnik je konstruiran na temelju relevantne literature i prethodnih istraživanja o strukturnoj i procesnoj kvaliteti predškolskih ustanova te prihvaćenih kriterija samovrednovanja i vanjskog vrednovanja kvalitete predškolskih ustanova, kao što su standardizirane globalne mjere ECERS-3TM i ITERS-3TM uz određene prilagodbe temeljene na normativnom okviru i pedagoškim standardima primjenjivim u Republici Hrvatskoj. Osim toga, u svrhu izrade upitnika konzultirani su odgojitelji i stručni suradnici u predškolskim ustanovama te su vođeni razgovori s roditeljima djece koja pohađaju privatne predškolske ustanove u gradu Rijeci kako bi se na temelju njihovih opažanja i iskustva što bolje oblikovala pitanja upitnika.

Anketni upitnik je podijeljen u dva dijela. Prvi dio odnosi se na demografske karakteristike ispitanika, dok se drugi dio odnosi na mišljenje ispitanika o kvaliteti predškolske ustanove. U prvom dijelu upitnika ispitanici su mogli zaokružiti jedan od ponuđenih dva do šest odgovora, a dva pitanja su bila otvorena pitanja: dob ispitanika i dob djeteta dana im je mogućnost odgovora.

U drugom dijelu upitnika ispitanici su davali vlastitu procjenu pojedinih elemenata kvalitete predškolske ustanove kroz pet skupina tvrdnji i pitanja sastavljenih od tri do 12 čestica kod kojih su korištene odgovarajuće ordinalne ili redne ljestvice. Prva skupina pitanja odnosi se na procjenu suradnje ispitanika s odgojiteljima i stručnim suradnicima. Ispitanici su varijable mjernog instrumenta ocjenjivali na rednoj ljestvici učestalosti od dnevno, tjedno, mjesečno, više puta mjesečno ili jednom godišnje, odnosno od više razine učestalosti ka nižoj, zatim na rednoj ljestvici od rijetko do uvijek, odnosno od najniže do najviše razine učestalosti i na rednoj ljestvici od jedan – uopće se ne slažem do pet – u potpunosti se slažem. Drugi mjerni instrument odnosi se na partnerstvo s odgojiteljima i stručnim suradnicima, a sastoji se tri skupine varijabli koje su roditelji ocjenjivali korištenjem redne ljestvice od jedan – uopće nisam zadovoljan/na do pet – u potpunosti sam zadovoljan/na. Mjerni instrument opremljenosti predškolskih ustanova mjeren je kroz 12 čestica rednom ljestvicom od jedan – uopće se ne slažem do pet – u potpunosti se slažem

do pet – u potpunosti se slažem. Programa predškolskih ustanova ocjenjivan je na temelju otvorenih i zatvorenih pitanja i tvrdnji. Ispitanici su između navedenih programa odabrali program koje njihovo dijete pohađa, a ukoliko im niti jedan ponuđeni odgovor nije odgovarao mogli su dati svoj odgovor u otvorenom pitanju. U ovom mjernom instrumentu ocjenjivala se kvalitetu programa predškolskih ustanova 16 čestica (rano učenje stranog jezika, uključenost djece s posebnim potrebama u redovni program i dr.) na rednoj ljestvici od jedan – uopće se ne slažem do pet – u potpunosti se slažem. Tako je ocjenjivan i mjerni instrument prehrane, kroz sedam varijabli. Mjerni instrument zadovoljstva ispitanika predškolskom ustanovom obuhvatio je sedam čestica. Na kraju upitnog upitnika ispitanici su otvorenim pitanjem dali svoje komentare i dodatne prijedloge.

Ispitanici su na početku anketnog upitnika bili upoznati sa svrhom anketnog upitnika i trajanjem anketiranja. Mrežno anketiranje je odabrano kako bi ispitanicima bilo omogućeno ispunjavanje anketnog upitnika u vrijeme koje im najviše odgovara. Osim toga, anketiranje je provedeno tijekom ljeta kada su godišnji odmori pa je teže uspostaviti fizički kontakt s ispitanicima u predškolskim ustanovama. Mrežno anketiranje, nadalje, omogućava automatsko generiranje podataka te iziskuje vrlo niske troškove.

3.9. Način obrade podataka u istraživanju i poštivanje pravila istraživačke etike

Tijekom anketiranja i obrade podataka dobivenih istraživanjem poštivana su pravila istraživačke etike tako što su osim upoznavanja ispitanika sa svrhom anketirana zagarantirana anonimnost ispitanika i povjerljivost podataka. Podaci su prikupljeni u 30.07. do 21.08. 2022. godine. Nakon što je 116 ispitanika ispunilo anketni upitnik, dobiveni podaci unijeti su u program Excel, a zatim je kreirana baza podataka u statističkom programu IBM SPSS Statistics. Podaci su obrađeni deskriptivnom statistikom, korištenjem aritmetičke sredine, standardne devijacije, analize tablica kontingencije, hi-kvadrat testa i t-testa za nezavisne uzorke uz 95% sigurnosti i 5% rizika te korelacijom.

4. Rezultati istraživanja i rasprava

Kvaliteta predškolske ustanove promatrana očima roditelja važan je čimbenik unaprjeđenja odgojno-obrazovnog procesa. Za većinu roditelja kvalitetna predškolska ustanova skrbi za zdravlje i sigurnost djeteta, dijete je u njoj sretno, a programski je dobro organizirana i lokacijski je pristupačna. Kvalitetna skrb o djeci ključna je kako bi roditelji uskladili svoje poslovne i obiteljske obveze, te mogli bez brige prepustiti svoju djecu na skrb u predškolsku ustanovu. Roditelji mogu visokokvalitetan program u predškolskoj ustanovi promatrati i kao uključenost konkretnih aktivnosti za pripremu djece za osnovnu školu, kao što su poticanje ranog čitanja ili učenje brojanja, ili stavljanje naglaska na učenje društvenim vještinama poput suradnje. Kvalitetnu predškolsku ustanovu roditelji mogu opisati i kao kvalitetno okruženje u kojemu se poštuje kultura njihove obitelji i potencijal njihovog djeteta. Za neke roditelje, kvalitetna predškolska ustanova je okruženje u kojem je njihovo dijete sretno, sklapa prijateljstva, ima interes i pozitivna iskustva te uči o raznim stvarima. U ovom dijelu rada daje se uvid kako roditelji privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke percipiraju njihovu kvalitetu na temelju rezultata dobivenih provedenom anketom među roditeljima djece koja pohađaju privatne vrtiće na području grada Rijeke. Rezultati ukazuju na mišljenje roditelja o pojedinim elementima kvalitete predškolskih ustanova, o suradnji roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, partnerstvu s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenosti predškolskih ustanova, o programima zastupljenim u predškolskim ustanovama, prehrani djece u predškolskim ustanovama i, konačno, zadovoljstvo roditelja kvalitetom predškolske ustanove.

4.1. Osnovni podaci o ispitanicima

Socio-demografskih dijelom ankete obuhvaćen je spol i dob ispitanika, stručna sprema i zaposlenost ispitanika. Ispitanici su, također, u ovom dijelu ankete dali podatke o djetetu koji pohađa programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a koji se odnose na vrstu programa koje dijete pohađa, dob djeteta te motivacija roditelja za upis djeteta u predškolsku ustanovu.

U anketiranju je sudjelovalo 116 ispitanika od kojih je, njih 32 bilo muškog spola ili 27,6 %, a 84 ili 72,4 % ženskog spola (tablica 1). Iako suvremeni odgoj zastupa ravnopravno roditeljstvo istraživanja (Kemanov i sur., 2007, prema Leinert Novosel, 2018) pokazuju da

se većinu kućanskih poslova i aktivnosti vezanih uz djecu obavljaju žene. To potvrđuje i istraživanje Leinert Novoselj (2018) provedeno u 2016. godini koje je pokazalo da majke dominiraju u odgoju i brizi za djecu, “a očevi im postepeno sve više pomažu, uz porast percepcije da je to primarno zadaća majke” (str. 65). Navedeno se može povezati i s većim udjelom sudjelovanja žena u anketnom upitniku čime se potkrjepljuje da su majke angažiranije u aktivnostima i odgoju djece.

Tablica 1. Ispitanici prema spolu

Spol	Apsolutni broj, N	Udio, u %
Muški	32	27,6
Ženski	84	72,4
Ukupno	116	100,0

Ispitanicima je omogućen otvoren odgovor vezano uz dob, te su podaci grupirani u četiri skupine u skladu s grupiranjem stanovništva prema dobi u Republici Hrvatskoj (Državni zavod za statistiku, 2022b): 1) do 24 godine, 2) od 25 do 34 godine, 3) 35 do 49 godina, 4) 50 i više godina. U anketi su u najvećem broju sudjelovali ispitanici dobne skupine 25 do 34 godine, njih 64 ili 55,2%, slijede ispitanici dobne skupine od 35 do 49 godina (35 ispitanika ili 30,2%). Ispitanika dobne skupine do 24 godine bilo je 14 ili 12,1% (tablica 2). Prema popisu stanovništva iz 2021 godine (Državni zavod za statistiku, 2022b), stanovništvo dobne skupine od 15 do 24 godine činilo je 10,27% ukupnog broja stanovnika u Republici Hrvatskoj, dobne skupine od 25 do 34 godine 11,40%, dobne skupine 35-49 godina 20,23%, a dobne skupine 50-64 godine 21,38%. Uslijed različitih čimbenika (društveni, ekonomski i dr.) žene se u Hrvatskoj sve kasnije odlučuju na rođenje prvog djeteta. Prosječna starost majki pri prvom porodu u 1971. godini bila je 22,6 godina, dok se u 2015. godini ona pomakla na kasne dvadesete godine te je iznosila 27,9 godina (Državni zavod za statistiku, 2022a). Ovi podaci zajedno s podacima o ispitanika mogu se povezati sa strukturom sudionika ankete.

Tablica 2. Ispitanici prema dobi

Dob	Apsolutni broj, N	Udio, u %
Do 24 godine	14	12,1
Od 25 do 34 godine	64	55,2
Od 35 do 49 godina	35	30,2
50 i više godina	3	2,6
Ukupno	116	100,0

Prosječna dob ispitanika je 32,6 godina. Najmlađi ispitanik ima 18 godina, a najstariji 65, što je vidljivo iz podataka u tablici 3.

Tablica 3. Prosječna dob ispitanika

	Apsolutni broj, N	Minimum	Maksimum	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Dob	116	18	65	32,59	7,503
N	116				

Anketom se željeno saznati i koja je stručna sprema roditelja koji svoju djecu upisuju u privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke. Rezultati su pokazali da je najveći broj ispitanika visokoobrazovan (tablica 3). S visokom stručnom spremom (VSS) u anketi je sudjelovalo 48 ispitanika ili 41,4%, slijede ispitanici sa srednjom stručnom spremom (SSS), njih 36 ili 31,0%, te ispitanici s višom stručnom spremom (VŠS), njih 32 ili 27,6% (tablica 3). Takva struktura ispitanika u skladu je s okolnostima zbog kojih se djeca upisuju u privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke. Javne predškolske ustanove u Republici Hrvatskoj, pa tako i u Gradu Rijeci imaju znatno manje kapaciteta za prihvatanje djece rane i predškolske dobi od potreba (za oko 500 djece manje svake godine), što je istaknulo potrebu za propisivanjem prednosti pri upisivanju djece u dječje vrtiće. Pri tome prednost imaju djeca oba zaposlena roditelja, djeca iz obitelji s troje ili više djece, djeca samohranih roditelja, djeca koja su svoje pravo ostvarila smještajem u udomiteljskoj obitelji, djeca čiji roditelji primaju doplatu za djecu ili su korisnici zajamčene minimalne naknade i dr. (Gradsko vijeće, 2022). Strukturu ispitanika može se povezati s činjenicom da znatan broj zaposlenih roditelja ne može ostvariti pravo upisa djece u dječje vrtiće grada Rijeke, a troškovi privatnih vrtića iziskuju i veće obiteljske prihode koji se većinom ostvaruju na radnim mjestima koja zahtijevaju višu razinu obrazovanja.

Tablica 4. Stručna sprema ispitanika

Stručna sprema	Apsolutni broj, N	Udio, u %
SSS	36	31,0
VŠS	32	27,6
VSS	48	41,4
Ukupno	116	100,0

Prema podacima dobivenim anketnim ispitivanjem može se zaključiti kako je većina roditelja čija djeca pohađaju privatni vrtić na području grada Rijeke zaposlena (tablica 4).

U anketiranju su sudjelovala 102 zaposlena roditelja djece koji su činili 87,9% ukupnog broja ispitanika, a 14 ispitanika (ili 12,1% ukupnog broja ispitanika) su nezaposlene osobe. Takva struktura ispitanika je odgovara većem uključivanju djece zaposlenih roditelja u predškolske ustanove u odnosu na djecu nezaposlenih roditelja ili s jednim nezaposlenim roditeljem. Razlog tome može se tražiti u činjenici da je dosadašnja praksa uglavnom išla u smjeru zbrinjavanja djece zaposlenih roditelja u predškolske ustanove. Tome pogoduje i činjenica o nedostatnom kapacitetu predškolskih ustanova na području grada Rijeke i općenito u Republici Hrvatskoj pa predškolske ustanove daju prednost pri upisu djece s oba zaposlena roditelja. Predškolske ustanove, dakle, nisu dostupne svoj djeci u Republici Hrvatskoj.

Tablica 5. Zaposlenost ispitanika

Zaposlenost	Apsolutni broj, N	Udio, u %
Zaposleni	102	87,9
Nezaposleni	14	12,1
Ukupno	116	100,0

Posljednjih godina se povećavaju kapaciteti prihvata djece u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, no Hrvatska i dalje ima najnižu stopu upisa djece u rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Europskoj uniji (Ćosić, 2020). Na razini države ne postoji zakonska obveza upisa u rani i predškolski odgoj i obrazovanje već jedinice lokalne i regionalne (područne) uprave određuju raspoloživa mjesta prema prioritetima koja daju u svom gradu ili općini, što rezultira geografskim nejednakostima u upisu djece u predškolske ustanove, kao i nejednakim položajem djece pri upisu u predškolsku ustanovu. U gradu Rijeci se sukladno Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2015) može upisati u predškolske ustanove jasličkih i vrtićkih programa drugih osnivača (osim grada Rijeke) do 584 djece. Od 1. siječnja 2019. godine cijene programa predškolskih institucija koje roditelji plaćaju iste su bez obzira pohađa li dijete dječji vrtić grada Rijeke ili privatni vrtić, pa je roditeljima pružena mogućnost izbora u koji će vrtić upisati svoje dijete (Grad Rijeka, 2019). No, veoma je važno osigurati mjesta u predškolskim ustanovama i za djecu čiji su roditelji nižeg imovinskog statusa i nezaposleni, kako bi im se omogućio pristup ranom odgoju i obrazovanju te poboljšala kvaliteta njihovog života. To je u skladu i s preporukom UNICEF-a o omogućavanju svakom djetetu da pohađa predškolsku

ustanovu, “bez obzira na njegovu etničku pripadnost, socioekonomski status ili obitelj iz koje potječe” (Ćosić, 2020, str. 4).

Kod većine ispitanika obuhvaćenih anketiranjem djeca pohađaju vrtićki program, njih 80 ili 69 %, dok je 31 dijete polaznik jasličkog programa (tablica 6). To je u skladu s većim brojem djece upisan u vrtiće u odnosu na jasličke programe u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke. U privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke je 26 vrtićkih programa kapaciteta po 20-ero djece i sedam jasličkih programa (Grad Rijeka, 2022).

Tablica 6. Programi koje pohađaju djeca

Program	Apsolutni broj, N	Udio, u %
Jaslički	36	31,0
Vrtićki	80	69,0
Ukupno	116	100,0

Najveći broj djece ispitanika obuhvaćenih istraživanjem u dobi je od četiri godine, njih 25 ili 21,6%, slijede djeca u dobi od šest godina (26 ili 22,4%) te djeca u dobi od pet i dvije godine u istom broju (20 ili 17,2%). Djece u dobi od jedne godine je 15 ili 12,9%, a najmanji broj djece roditelja obuhvaćenih istraživanjem je u dobi od tri godine, njih 10 ili 8,6% (tablica 7). Struktura djece prema dobi u skladu je s njihovim pohađanjem programa u predškolskoj ustanovi, kako je prethodno prikazano u tablici 5. Prosječna dob djece je 3,8 godina, što je u skladu s podacima o prevladavanju djece upisane u vrtićke programe u odnosu na djecu upisanu u jasličke programe. Naime, u jasličke programe u pravilu se upisuju djeca koja do 31. kolovoza navršavaju jednu godinu, a u vrtićke programe djeca koja do 31. kolovoza navršavaju tri godine života (Upravno vijeće Dječjeg vrtića Rijeka, 2022).

Tablica 7. Dob djece ispitanika obuhvaćenih anketiranjem

Dob djece (godine)	Apsolutni broj, N	Udio, u %
1	15	12,9
2	20	17,2
3	10	8,6
4	25	21,6
5	20	17,2
6	26	22,4
Ukupno	116	100,0

Istraživanjem se željelo saznati što roditelje motivira za upis djece u predškolsku ustanovu te im je ponuđena mogućnost odabira jednog od ponuđenih odgovora (tablica 8).

Tablica 8. Najvažniji razlozi ispitanika za upis djece u predškolsku ustanovu

Što Vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete?	Apsolutni broj, N	Udio, u %
da je sigurno i zbrinuto	44	37,9
da se razvija i napreduje	35	30,2
da je u društvu vršnjaka i druge djece	14	12,1
da se zabavlja i igra	7	6,0
da nauči poštivati pravila	8	6,9
redovita prehrana i dnevni odmor	8	6,9
Ukupno	116	100,0

Najveći broj roditelja najvažnijim razlogom upisa djece u predškolsku ustanovu ističu sigurnost i zbrinutost djeteta. To je odabralo 44 ispitanika ili 37,9%. Za 35 ispitanika odnosno za njih 30,2% najvažnije da se dijete razvija i napreduje, dok je za 14 ispitanika ili 12,1% najvažnije da im je dijete u društvu vršnjaka i druge djece. Za osam ispitanika najvažnije je da im se dijete nauči poštivati pravila i da ima redovitu prehranu i dnevni odmor (u istom broju ispitanika, ili za 6,9%). Najmanji broj ispitanika izjavio je da im je najvažnije da im se dijete zabavlja i igra, sedam ispitanika ili 6,0%. Istraživanje Kanjić i Boneta (2012) pokazalo je da su natpolovičnoj većini roditelja pri upisu djece u predškolsku ustanovu važni (i izuzetno važni): lokacija i materijalna opremljenost vrtića, vrtićki program, odgojitelji, djetetovi prijatelji, no najvažniji razlozi odabira predškolske ustanove su im odgojitelji i program, dok su ostali razlozi podjednako prisutni. Hadela, Rončević i Pergar (2019) istraživali su razloge kojima se roditelji vode pri upisu djece u vrtić, pri čemu su pitanja odražavala društveni i emocionalni razvoj djeteta u vrtiću. Prema mišljenju roditelja važno je da djeca upoznaju drugu djecu, igra se s drugom djecom i razgovara s vršnjacima, vjerojatno kako bi razvili ključne socijalne kompetencije. Slunjski (2015) je ukazala na snagu dječje socijalne interakcije i komunikacije s vršnjacima jer potiče razvoj razmišljanja i učenja kod djeteta.

Ispitivala se povezanost spola i doba ispitanika i varijable “Što Vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete”. U tablici 9 prikazano je kako ispitanici u odnosu na spol percipiraju što im je najvažnije u vrtiću.

Tablica 9. Kontingencija tablica za spol i što je ispitanicima najvažnije u vrtiću za njihovo dijete

Što Vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete?	Muški		Ženski		Ukupno	
	N	%	N	%	N	%
da je sigurno i zbrinuto	10	31,3	34	40,5	44	37,9
da se razvija i napreduje	10	31,3	25	29,8	35	30,2
da je u društvu vršnjaka i druge djece	4	12,5	10	11,9	14	12,1
da se zabavlja i igra	2	6,3	5	6,0	7	6,0
da nauči poštivati pravila	4	12,5	4	4,8	8	6,9
redovita prehrana i dnevni odmor	2	6,3	6	7,1	8	6,9
Ukupno	32	100,0	84	100,0	116	100,0

Ispitanice najvažnijim smatraju da im je dijete u vrtiću sigurno i zbrinuto (34 ispitanika ili 40,5%), dok ispitanici podjednako važnijim smatraju da im je dijete sigurno i zbrinuto te da se razvija i napreduje (10 ispitanika ili 31,3%). Razvoj socijalnih kompetencija kroz društvo s vršnjacima i drugom djecom te zabava i igra kod oba spola manje je važna. Muškarci u istom omjeru smatraju važnim društvo s vršnjacima i drugom djecom te učenje poštivanja pravila (četiri ispitanika ili 12,5%), dok je zabava i igra te prehrana i odmor važna samo za 2 ispitanika (6,3%). Žene veći naglasak stavljaju na redovitu prehranu i dnevni odmor (njih šest ili 7,1%) u odnosu na zabavu i igru (njih pet ili 6,0%) i poštivanje pravila (njih četiri ili 4,8%).

Hi-kvadrat test pokazuje da između promatranih varijabli: spol i 'Što vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete?' ne postoji statistička značajnost (Pearsonov $\chi^2 = 0,987 > 0,05$), odnosno ne postoje veza između ove dvije varijable, odnosno ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja što je najvažnije u vrtiću za dijete između ispitanika (tablica 10). U slučaju kada je više od 20 % očekivanih frekvencija manje od pet, potrebno je spojiti susjedne ćelije zajedno. Zbog toga su ćelije koje imaju frekvencije manje od pet spojene sa susjednom ćelijom, i to ćelije 'da je u društvu vršnjaka i druge djece' i 'da se zabavlja i igra' te ćelije 'da nauči poštivati pravila' i 'redovita prehrana i dnevni odmor'. Na temelju tako prikazanih podataka dobiven je $\chi^2 = 0,987$.

Tablica 10. Hi-kvadrat test za razlike u mišljenju ispitanika što im je za dijete najvažnije u vrtiću s obzirom na spol

Hi-kvadrat test	Vrijednost	Df	Asimptotska značajnost
Pearsonov χ^2	1,33	3	0,987
Kritična vrijednost	7,81		
N	116		

U tablici 11 prikazano je kako ispitanici u odnosu na dob percipiraju što im je najvažnije u vrtiću.

Tablica 11. Kontingencija tablica za dob i što je ispitanicima najvažnije u vrtiću za njihovo dijete

Što Vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete?	do 24		od 25 do 34 godine		od 35 do 49 godina		50 i više godina		Ukupno	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
da je sigurno i zbrinuto	10	71,4	25	39,1	9	25,7	0	0,0	44	37,9
da se razvija i napreduje	1	7,1	21	32,8	12	34,3	1	33,3	35	30,2
da je u društvu vršnjaka i druge djece	0	0,0	7	10,9	5	14,3	2	66,7	14	12,1
da se zabavlja i igra	1	7,1	4	6,3	2	5,7	0	0,0	7	6,0
da nauči poštivati pravila	0	0,0	3	4,7	5	14,3	0	0,0	8	6,9
redovita prehrana i dnevni odmor	2	14,3	4	6,3	2	5,7	0	0,0	8	6,9
Ukupno	14	100,0	64	100,0	35	100,0	3	100,0	116	100,0

Prema rezultatima, roditeljima u dobi do 24 godine najvažnije da su im djeca u vrtiću sigurna i zbrinuta; njih 10 (71,4%) zastupa ovo mišljenje. Za dva roditelja (14,3%) najvažnije da im djeca u vrtiću imaju redovitu prehranu i dnevni odmor. Slične rezultate pokazali su i ispitanici u dobi od 25 do 34 godine. Za većinu njih, kao i za roditelje u dobi do 24 godine, najvažnije je da su im djeca na sigurnom i zbrinuta (39,1%), a slijede oni kojima je najvažnije za dijete da se u vrtiću razvijaju i napreduju (32,8%). Razvijanje društvenih kompetencija djeteta u interakciji s vršnjacima i drugom djecom te zabava i igra važna je za sedam odnosno četiri ispitanika u dobi od 25 do 34 godine (10,9% odnosno 6,3%), a oni kojima je važno da djeca nauče poštivati pravila bilo je tri ili 4,7% te četiri (6,3%) koja su navela da im je važno da djeca imaju redovitu prehranu i dnevni odmor. Nešto drugačije mišljenje imaju roditelji u dobi od 35 do 49 godina, kojima je najvažnije da im se dijete u vrtiću razvija i napreduje (34,3%), a na drugom mjestu im je sigurnost i zbrinutost djeteta (25,7%). Za po pet ispitanika (14,3%) važno je da je dijete u društvu vršnjaka i druge djece te da nauči poštivati pravila), dok su zabava i igra te redovita prehrana i dnevni odmor važni za njih dvoje odnosno 5,7%. Roditelji u dobi od 50 i više godina navode kako im je najvažnije da su im djeca u društvu vršnjaka i druge djece (66,7%), a važna im je i da su im djeca na sigurnom i zbrinuta (33,3%).

Hi-kvadrat testom dokazivala se veza između varijabli dobi ispitanika i varijable što je ispitanicima najvažnije za njihovo dijete u vrtiću. S obzirom da je u dobivenim rezultatima (tablica 10) bilo više od 20% rezultata (18) koji su pokazivali vrijednost manju ili jednaku pet, izvršeno je grupiranje podataka. Pearsonov koeficijent $0,649 > 0,05$ pokazao

je da ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja što je najvažnije u vrtiću za dijete između ispitanika različite dobi (tablica 12).

Tablica 12. Hi-kvadrat test za razlike u mišljenju ispitanika što im je za dijete najvažnije u vrtiću s obzirom na spol

Hi-kvadrat test	Vrijednost	df	Asimptotska značajnost
Pearsonov χ^2	8,705	5	0,649
Kritična vrijednost	11,07		
N	116		

4.2. *Mišljenje ispitanika o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke*

U ovom dijelu rada daje se uvid u spoznaje o kvaliteti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke promatrano iz perspektive roditelja (ispitanika) temeljem sedam postavljenih hipoteza. Dokazivanjem postavljenih hipoteza donose se zaključci koji mogu poslužiti kao podloga za daljnja istraživanja i općenito dati uvid u mišljenje roditelja o pojedinim elementima kvalitete privatnih predškolskih institucija na području grada Rijeke, o suradnji roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, partnerstvu roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, što ispitanici misle o opremljenosti predškolskih ustanova i programima koji se provode u predškolskoj ustanovi, o prehrani djece u predškolskoj ustanovi, i konačno o zadovoljstvu roditelja predškolskom ustanovom u kojoj je upisano njihovo dijete.

4.2.1. *Mišljenje roditelja o elementima kvalitete privatnih predškolskih ustanova*

Kvalitetu usluga predškolskih ustanova na području grada Rijeke ispitanici su procjenjivali specifičnim elementima kvalitete: suradnja i partnerstvo ispitanika s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenost predškolske ustanove, dodatni programi koji se provode u predškolskoj ustanovi, prehrana djece te zadovoljstvo ispitanika (tablica 13).

Tablica 13. Aritmetička sredina i standardna devijacija procjene ispitanika o elementima kvalitete predškolskih ustanova na području grada Rijeke

	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
Suradnja roditelja s odgojiteljem i stručnim suradnicima	3,40	0,499
Partnerstvo roditelja s odgojiteljem i stručnim suradnicima	3,93	0,972
Opremljenost predškolske ustanove	3,96	0,950
Dodatni programi predškolske ustanove	3,83	0,732
Prehrana u predškolskoj ustanovi	3,71	1,135
Zadovoljstvo ispitanika predškolskom ustanovom	4,08	0,997
Ukupno – kvaliteta predškolske ustanove	4,14	0,979

Rezultati ocjenjivanja pojedinih elemenata kvalitete predškolske ustanove pokazuju da roditelji kvalitetu privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke ocjenjuju relativno visokom ocjenom (M=4,14). Prema njihovom mišljenju ispitivani elementi kvalitete imaju relativno visoku razinu. U ispitivanju korelacije između ljestvica, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije (tablica 14). Rezultati pokazuju da su izračunati koeficijenti korelacije statistički značajni i kreću se od umjerene do visoke korelacije. Posebno jaku korelaciju ima varijabla 'Zadovoljstvo ispitanika predškolskom ustanovom' s 'Prehranom u predškolskim ustanovama' i "Partnerstvo roditelja s odgojiteljima i suradnicima". Ovi rezultati mogu se usporediti s istraživanjem Habela i sur. (2019) u kojem se ispituje percepcija roditelja o zadovoljstvu specifičnostima predškolskih ustanova, što je važan prediktor samovrednovanja kvalitete predškolske ustanove.

Tablica 14. Korelacijska matrica elemenata kvalitete predškolskih ustanova

	V1	V2	V3	V4	V5	V6
Suradnja roditelja s odgojiteljem i stručnim suradnicima (V1)	1	0,797**	0,754**	0,514**	0,776**	0,892**
Partnerstvo roditelja s odgojiteljem i stručnim suradnicima (V2)	0,797**	1	0,738**	0,366**	0,839**	0,902**
Opremljenost predškolske ustanove (V3)	0,754**	0,738**	1	0,445**	0,719**	0,877**
Dodatni programi predškolske ustanove (V4)	0,514**	0,366**	0,445**	1	0,434**	0,626**
Prehrana u predškolskoj ustanovi (V5)	0,776**	0,839**	0,719**	0,434**	1	0,909**
Zadovoljstvo ispitanika predškolskom ustanovom (V6)	0,892**	0,902**	0,877**	0,626**	0,909**	1

** p<0,01

Korelacija između varijabli dovodi do zaključka o dokazanosti postavljene hipoteze: *Predškolske ustanove na području grada Rijeke prema mišljenju ispitanika imaju kvalitetnu uslugu.*

4.2.2. Suradnja odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima

Hipotezom br. 2: *Odgojitelji i stručni suradnici predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju, prema mišljenju ispitanika, suradnički odnos s ispitanicima*, željelo se provjeriti uspostavlja li se, prema mišljenju ispitanika (roditelja), suradnja između odgojitelja i stručnih suradnika s jedne strane i ispitanika s druge strane. Roditelji odnosno staratelji su suradnju s odgojiteljima i stručnim suradnicima ocjenjivali na temelju vlastitog iskustva, mišljenja i procjene zasnovane na kvantifikaciji učestalosti razmjene informacija na relaciji predškolska ustanova roditelj, međusobnoj interakciji odgojitelj i roditelj, međusobnom poštovanju i uvažavanju, naporima odgojitelja kako bi roditelje uključili u rad predškolske ustanove kao i naporima stručnih suradnika da s roditeljem uspostave suradnju i aktivno ih uključe u rad predškolske ustanove i dr. Na pitanja vezana uz učestalost razmjene informacija između predškolske ustanove i roditelja ostavljena je mogućnost odabira jednog od ponuđenih odgovora, a koji se odnose na dnevno, tjedno, mjesečno, više puta mjesečno ili jednom godišnje dobivanje informacija o djetetu i radu predškolske ustanove. Ispitanicima je, također, ponuđeno pet razina odgovora kojima opisuju učestalost danih tvrdnji: nikad, rijetko, ponekad, često i uvijek, a za tvrdnje koje zahtijevaju slaganje dana im je mogućnost izbora na skali od 1 do 5 (1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem). U tablici 15 je, prema iskustvu i mišljenju roditelja, prikazana prosječna učestalost dijeljenja informacija predškolske ustanove o djetetu s ispitanicima.

Tablica 15. Prosječna učestalost davanja informacija predškolske ustanove roditeljima o djetetu

	Informacije o tome kako je dijete provelo dan u predškolskoj ustanovi	Informacije o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove	Informacije o razvoju i napretku djeteta ispitanika	Prosječna učestalost davanja informacija
N	116	116	116	116
Aritmetička sredina (M)	1,97	2,91	2,78	2,55
Standardna devijacija (SD)	1,071	1,142	1,141	0,996

Prosječna učestalosti dijeljenja informacija predškolske ustanove roditeljima o djetetu približno je jednaka vrijednosti tri, što znači da se informacije o djeci daju na tjednoj razini. Uz dostupnost digitalne tehnologije predškolskim ustanovama je omogućeno

korištenje različitih aplikacija za dopisivanje (Viber, WhatsApp i dr.), e-pošte, društvenih mreža (Facebook i dr.) i alata za suradnju (Padlet i sl.) putem kojih predškolske ustanove mogu na jednostavan način informirati roditelje o događajima u vrtiću i provođenju dana njihove djece. Prema Višnjić Jevtić i sur. (2018) pisana komunikacija i obavijesti kao jedan od modaliteta suradnje daju roditeljima pasivnu ulogu. Kanjić i Boneta (2012) redovite obavijesti i poruke na oglasnoj ploči navode kao jedan oblika suradnje obitelji i dječjeg vrtića koji ujedno čini prvu razinu partnerstva obitelji i vrtića, s visokom razinom korištenja (93,55%). Rezultati pokazuju da se predškolske ustanove učestalije dijele informacije o dnevnim aktivnostima djece u vrtiću u odnosu na informacije o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove kao i u odnosu na informacije o razvoju i napretku djeteta, pri čemu posljednje dvije varijable imaju sličnu učestalost ($M=2,91$, odnosno $M=2,78$), koja se odnosi na mjesečnu informiranost roditelja. Informacije o provođenju dana djeteta u predškolskoj ustanovi ispitanici prosječno tjedno dobivaju. Deskriptivna statistika o učestalosti davanja prosljeđenih informacija na relaciji predškolske ustanove – roditelja, prikazana je u tablici 16.

Tablica 16. Deskriptivna statistika učestalosti davanja informacija predškolske ustanove roditeljima o djetetu

	Informacije o tome kako je dijete provelo dan u predškolskoj ustanovi		Informacije o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove		Informacije o razvoju i napretku djeteta ispitanika	
	N	%	N	%	N	%
dnevno	50	43,1	16	13,8	18	15,5
tjedno	35	30,2	25	21,6	29	24,1
mjesečno	19	16,4	37	31,9	39	33,6
nekoliko puta godišnje	9	7,8	30	25,9	23	19,8
jednom godišnje	3	2,6	8	6,9	8	6,9
Ukupno	116	100,0	116	100,0	116	100,0

Učestalost davanja informacija roditelja najveća je vezano uz djetetovo provođenje dana u vrtiću, ali ju je iskazalo tek 50% ispitanika, dok ostali takvu informaciju dobivaju tjedno (30,2%), mjesečno (16,4%), nekoliko puta godišnje (7,8%) te jednom godišnje (2,6%), što je zabrinjavajuće s obzirom da je riječ o dnevnim aktivnostima djeteta, odnosno njegovom danu u vrtiću. Informacije o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove dnevno dostupne su tek manjem broju roditelja (13,8%), dok je njihova tjedna ili mjesečna učestalost veća (21,6% odnosno 31,9%). Ispitanika koji ih dobivaju nekoliko puta godišnje bilo je 30 (25,9%), a jednom godišnje osam ili 6,9%. Učestalost davanja informacija o

razvoju i napretku djeteta je, također, niska. Najveći broj roditelja, njih 39 takve informacije dobivaju tek jednom mjesečno, njih 23 (19,8%) nekoliko puta godišnje, a 6,9% ih dobiva jednom godišnje. Razina učestalosti informacija o razvoju i napretku djeteta slična je učestalosti informacija o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove. Na dnevnoj razini ove su informacije dostupne tek za 15,5% roditelja, a na tjednoj razini za njih 24,1%. Jednom mjesečno dostupne su za 33,6% roditelja, nekoliko puta mjesečno za njih 19,8%, a jednom godišnje za njih 6,9 %.

Druga skupina pitanja u anketi odnosila se na procjenu ispitanika o uspostavi suradnje s odgojiteljem korištenjem kvantifikacije učestalosti, te su rezultati prikazani u tablici 17.

Tablica 17. Aritmetička sredina i standardna devijacija učestalosti suradnje ispitanika i odgojitelja u predškolskim ustanovama

	N	Min	Max	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
S odgojiteljem komuniciram uživo.	116	1	5	4,13	0,965
S odgojiteljem komuniciram telefonom.	116	1	5	3,17	1,144
S odgojiteljem imam ravnopravnu komunikaciju.	116	1	5	4,35	0,877
S odgojiteljima razmjenjujem informacije koje pozitivno utječu na djetetov razvoj.	116	1	5	4,03	1,107
Odgojitelji me kontaktiraju kada moje dijete nekoliko dana izostane iz vrtića.	116	1	5	3,07	1,388
Odgojitelji mi pomažu u odgojnim nastojanjima.	116	1	5	3,65	1,260
Odgojitelji me poštuju i uvažavaju.	116	1	5	4,37	0,937
Odgojitelji se trude uključiti me u rad vrtića.	116	1	5	3,59	1,172
Odgojitelji me kritiziraju i napadaju.	116	1	5	1,56	1,121
Imam potpuno povjerenje u odgojitelje.	116	1	5	4,15	1,041
Prosjek – skupni rezultati	116	1	5	3,607	0,728

Prosječna aritmetička sredina varijabli navedenih u tablici 14 približava se vrijednosti četiri na rasponu od jedan do pet, odnosno u rasponu učestalosti pojedinih varijabli: nikad, rijetko, ponekad, često i uvijek te označava čestu komunikaciju između ispitanika (roditelja) i odgojitelja. Prema mišljenju roditelja, *često* uspostavljaju komunikaciju s odgojiteljima uživo (M=4,13), imaju ravnopravnu komunikaciju (M=4,03), a *ponekad* s odgojiteljima komuniciraju telefonom (M=3,17) te ih kontaktiraju kada im dijete nekoliko dana izostane iz vrtića (M=3,07). Mavračić Miković (2019) je u svom istraživanju došla do saznanja kako su individualni razgovori roditelj-odgojitelj oblik suradnje koji i roditeljima i odgojiteljima najviše odgovara. Nakon njih, roditeljski sastanci te izmjena informacija SMS-om, Viberom ili WhatsApp grupom oblici su suradnje koji

roditeljima najviše odgovaraju, a oglasne ploče/kutići i roditeljski sastanci oblici suradnje koji najviše odgovaraju odgojiteljima. Često roditelje odgojitelji poštuju i uvažavaju (M=4,37) te je uspostavljeno potpuno povjerenje u odgojitelje (M=4,15). Iako s nešto nižim aritmetičkim sredinama roditeljima često odgojitelji pomažu u odgojnim nastojanjima (M=3,65) te se trude uključiti ih u rad vrtića (M=3,59). Komunikacija telefonom manje je zastupljena (M=3,17) Odgojitelji rijetko (gotovo nikad) kritiziraju i napadaju roditelje (M=1,56). Istraživanje Mohorić i Nenadić-Bilan (2019) pokazalo je različite oblike komunikacije odgojitelja s roditeljima, pri čemu dominantno mjesto zauzimaju individualni razgovori pri dovođenju i odvođenju djece iz vrtića. Roditeljima je dana mogućnost svakodnevnog uvida u dječje radove i mape, a uspostavljena je moguća komunikacija putem telefona i e-pošte, te putem zajedničke Facebook stranice. Nadalje, organiziraju se roditeljski sastanci kako bi se roditelje informiralo o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove, događanjima u ustanovi i dr. Istraživanje je, nadalje pokazalo razlike između javnih i privatnih dječjih vrtića vezano za učestalost korištenja komunikacije odgojitelja i roditelja putem e-pošte i Facebooka. Prema izjavama odgojitelja najučestaliji oblik komunikacije u katoličkim dječjim vrtićima uz svakodnevne individualne razgovore je mjesečni roditeljski sastanak (Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019).

Suradnja s odgojiteljima ocjenjena je s ukupnom prosječnom ocjenom M=3,61, što je približno čestoj suradnji, pa se može zaključiti kako su ispitanici zadovoljni uspostavljenim suradničkim odnosima s odgojiteljima u privatnoj predškolskoj ustanovi na području grada Rijeke koju njihovo dijete pohađa. Do sličnih rezultata došli su Nenadić-Bilan i Zloković (2015) u čijem je istraživanju je većina roditelja zadovoljna ili jako zadovoljna s odgojiteljima; “roditelji se osjećaju dobrodošlima, imaju povjerenje u odgojitelje, doživljavaju potporu odgojitelja, ponovno bi izabrali isti vrtić, a također bi ga preporučili i svojim prijateljima i rođacima” (str. 75).

Skočić Mihić i Srića (2016) istražujući zadovoljstvo roditelja koji češće surađuju s odgojiteljima došli su do spoznaja da su roditelji koji češće surađuju s odgojiteljima zadovoljniji. Malović i Malović (2017) istražujući prepreke na koje se može naići u ostvarivanju suradnje između roditelja i odgojitelja, prema mišljenju roditelja, pronašle su nekoliko problema koje su sažele u “tri kategorije: 1) problem u odgojiteljima (ili ne žele uzeti u obzir mišljenje roditelja ili nisu kompetentni za postizanje dobre suradnje ili su nezainteresirani odnosno nespremni za suradnju i savjesno obavljanje vlastitog posla, 2)

problem u programu vrtića (sudjelovanje i suradnja roditelja ne podrazumijeva se u programu) i 3) problem roditelja (roditelji mogu biti nezainteresirani za suradnju, ne smatraju da bi njihova suradnja bila učinkovita ili nemaju vremena)” (str. 216).

U anketnom upitniku ispitanicima je dana mogućnost da navedu koji stručni suradnici rade u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete: pedagog, psiholog, edukacijski rehabilitator, logoped i defektolog te su na ljestvici od uopće se ne slažem do u potpunosti se slažem iskazali svoju procjenu o uspostavi suradnje sa stručnim suradnicima u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete. U tablici 18 dan je uvid u zastupljenost stručnih suradnika u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke (prema iskazu ispitanika).

Tablica 18. Zastupljenost stručnih suradnika u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke

	Da		Ne		Ukupno
	N	%	N	%	
Pedagog	96	82,8	20	17,2	116
Psiholog	38	32,8	78	67,2	116
Edukacijski rehabilitator	8	6,9	108	93,1	116
Logoped	16	13,8	100	86,2	116
Defektolog	5	4,3	111	95,7	116

Većina roditelja (82,8%) navela je prisutnost pedagoga, dok ih je manji dio (32,8%) naveo prisutnost psihologa u predškolskim ustanovama koje pohađa njihovo dijete, a njih 13,8% navelo je logopeda. Edukacijskog rehabilitatora i defektologa navelo je tek 6,9% odnosno 4,3% ispitanika. Na razini Republike Hrvatske prisutna je neravnomjerna raspoređenost stručnih suradnika u predškolskim ustanovama, što onemogućava ostvarivanje prava djece na stručnu pomoć usmjerenu ka prepoznavanju i prevenciji poremećaja u ponašanju i razvoju, a prisutna je velika neujednačena u ekipiranosti predškolskih ustanovama (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2008). Državnim pedagoškim standardom u Republici Hrvatskoj (2008) ostavljena je mogućnost predškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj da same odaberu profil stručnih suradnika na temelju potreba djece i programa koje provode, pri čemu je nužno poštivati zahtjev “multidisciplinarnosti tima stručnih suradnika (pedagog, psiholog i stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila)” (čl. 31). Državni pedagoški standard ne propisuje kojeg predškolskog suradnika predškolska ustanova treba zaposliti već samo navodi kako je za do 200 djece u predškolskoj ustanovi potreban jedan stručni suradnik s punim radnim vremenom, a s povećanjem broje djece povećava se broj stručnih suradnika pri čemu se

navode njihovi različiti profili. Istraživanje Matković i sur. (2020) o uvjetima rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Republici Hrvatskoj pokazalo je zaposlenost 427 pedagoga u predškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj u odnosu na ukupno 506 ostalih stručnih suradnika (psihologa i edukacijskih rehabilitatora). To se posebice odnosi na predškolske ustanove ostalih osnivača, u kojima je u 2019. godini bilo zaposleno 108 pedagoga u odnosu na 84 ostalih profila stručnih suradnika. U skladu s tim je i veća zastupljenost pedagoga u riječkim privatnim predškolskim ustanovama u odnosu na druge profile stručnih suradnika.

Kontingencijom tablica zastupljenosti pedagoga i ostalih stručnih suradnika došlo se do podataka o zastupljenosti ostalih stručnih suradnika uz pedagoge u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke (tablica 19).

Tablica 19. Kontingencija tablica zastupljenosti pedagoga i ostalih stručnih suradnika u predškolskim ustanovama na području grada Rijeke

		Psiholog			Logoped			Edukacijski rehabilitator			Defektolog		
		da	ne	Σ	da	ne	Σ	da	ne	Σ	da	ne	Σ
Pedagog	da	25	71	96	12	84	96	5	91	96	12	84	96
	ne	13	7	20	4	16	20	3	17	20	4	16	20
	ukupno	38	78	116	16	100	116	8	108	116	16	100	116

Od 96 ispitanika koji su naveli prisutnost pedagoga u predškolskoj ustanovi koje pohađa njihovo dijete, njih 25 navodi uz pedagoga i psihologa, 12 ih navodi logopeda, pet edukacijskog rehabilitatora, a 12 defektologa. Od ukupnog broja roditelja koji pedagoga (njih 20), 13 ispitanika je navelo da je u predškolskoj ustanovi psiholog, četiri navode logopeda, njih tri edukacijskog rehabilitatora, a četiri defektologa. Iz toga se može zaključiti da u pojedinim privatnim predškolskim ustanovama djeluju timovi stručnih suradnika. U tablici 20 prikazan je Hi-kvadrat test za razlike u zastupljenosti ostalih stručnih suradnika u odnosu na pedagoge u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke.

Tablica 20. Hi-kvadrat test zastupljenosti ostalih stručnih suradnika uz pedagoge u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke

	Hi-kvadrat test	Vrijednost	df	Asimptotska značajnost
Psiholog	Pearsonov χ^2	11,405	1	<0,001
	Kritična vrijednost	6,55		
	N	116		
Logoped ^a	Pearsonov χ^2	0,783	1	0,376
	Kritična vrijednost	2,76		
	N	116		
Edukacijski rehabilitator ^b	Pearsonov χ^2	2,471	1	0,116
	Kritična vrijednost	1,38		
	N	116		
Defektolog ^c	Pearsonov χ^2	1,089	1	0,297
	Kritična vrijednost	0,86		
	N	116		

^a Logoped: 1 ćelija (25%) ima vrijednost manju od 5; ^b Edukacijski rehabilitator: 1 ćelija (25%) ima vrijednost manju od 5; ^c 2 ćelije (50%) ima vrijednost manju od 5. Izračun je valjan samo za dvije tablice: pedagog i psiholog.

Hi-kvadrat testom dokazivala se veza između varijabli pedagog i ostalih suradnika u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke. S obzirom na mali broj ispitanika i male vrijednosti u tablici za logopeda, edukacijskog rehabilitatora i defektologa, hi-kvadrat test je relevantan samo za varijable pedagog i psiholog. Pearsonov koeficijent <0,001 pokazuje statističku značajnost ove dvije varijable. Ispitanici su svoju suradnju sa stručnim suradnicima procjenjivali na osnovu danih im šest tvrdnji, s kojima su na ljestvici od jedan do pet pokazali svoje slaganje (1- uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem). Rezultati su prikazani u tablici 21.

Tablica 21. Aritmetička sredina i standardna devijacija procjene ispitanika o suradnji sa stručnim suradnicima u privatnoj predškolskoj ustanovi

	N	Min	Max	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
Stručni suradnik me potiče da aktivno sudjelujem u odgojno-obrazovnom procesu svoga djeteta.	116	1	5	3,16	1,393
Stručni suradnik mi je ponudio stručnu pomoć uz pitanja vezana za odgoj mog djeteta.	116	1	5	3,25	1,480
Stručni suradnik me savjetovao u vezi odabira najpogodnijeg programa za moje dijete.	116	1	5	3,68	1,227
Sa stručnim suradnikom imam dobar odnos.	116	1	5	3,91	1,220
Sa stručnim suradnikom imam jasnu i otvorenu komunikaciju.	116	1	5	3,94	1,174
Imam potpuno povjerenje u stručnog suradnika.	116	1	5	3,94	1,144
Prosjeak – skupni rezultati	116	1	5	3,27	1,128

Rezultati ukazuju da se najbolje ocjenjuje jasna i otvorena komunikacija roditelja sa stručnim suradnicima te potpuno povjerenje u stručnog suradnika, istom prosječnom ocjenom (M=3,94). Visoka ocjena dana je dobrom odnosu sa stručnim suradnikom (M=3,91), te savjetovanju od strane stručnog suradnika vezano za odabir najpogodnijeg programa na njihovo dijete (M=3,68). Poticanje aktivnog sudjelovanja ispitanika od strane stručnih suradnika, kao i ponuda stručne pomoći od strane stručnog suradnika uz pitanja vezana uz dijete ocijenjeni su prosječnom ocjenom 3,16 odnosno 3,25, što ukazuje na neutralnost u mišljenju o ovim tvrdnjama. Ipak, pozitivno je što ih nisu negativno ocijenjene. Za razliku od navedenog, Skrok i Skočić Mihić (2012) došle su do saznanja o niskoj razini samostalne iniciranosti razgovora s roditeljima od strane stručnih suradnika (M=2,43), a prema mišljenju odgojitelja tek je nešto bolje ocijenjeno preuzimanje inicijative stručnih suradnika prilikom savjetovanja s roditeljima (M=2,56). Ukupna prosječna ocjena suradnje sa stručnim suradnicima, M=3,25, navodi na zaključak kako roditelji nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni uspostavom suradničkih odnosa sa stručnim suradnicima, što ukazuje da se u tom segmentu mogu uložiti dodatni naponi kako bi se poboljšali uspostavljeni suradnički odnosi. Istraživanje Mlinarević i Tomas (2010) pokazuje da su roditelji voljni zatražiti pomoć od stručnih suradnika u slučaju problema u socijalizaciji svoje djece, a također očekuju podršku kroz radionice, izravan razgovor, zajedničke kreativne radionice, upute na stručnu literaturu, savjete u kutiću za roditelje, igraonice zajedno s djecom i drugo. Za stručni savjet obratili bi se, u prvom redu odgojitelju te psihologu, dok pomoć pedagoga i defektologa iskazuje tek manji broj.

U tablici 22 dana je ukupna procjena ispitanika o suradnji ispitanika (roditelja) s odgojiteljima i stručnim suradnicima u privatnim predškolskim ustanovama u gradu Rijeci.

Tablica 22. Aritmetička sredina i standardna devijacija procjene ispitanika o suradnji s odgojiteljima i stručnim suradnicima u privatnoj predškolskoj ustanovi

	N	Min	Max	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
Uspostava suradnje odgojitelja s roditeljima	116	1,1	5,0	3,53	0,749
Uspostava suradnje stručnih suradnika s roditeljima	116	1,9	4,9	3,27	0,516
Prosjek – skupni rezultati	116	1,8	4,3	3,40	0,499

Rezultati pokazuju suradnju roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima u privatnim predškolskim ustanovama u gradu Rijeci. No, ocjene se kreću oko bodovnog razreda 3 (M=3,40) iako se približavaju bodovnom razredu 4, što upućuje više na dobru nego na lošu suradnju. Uspostava suradnje između odgojitelja i roditelja bolje je ocjenjena (M=3,53) u odnosu na suradnju stručnih suradnika s roditeljima (M=3,27). Deskriptivna analiza autorica Kanić i Boneta (2012) pokazala je veće zadovoljstvo roditelja partnerstvom roditelja s predškolskom ustanovom (M=4,32) u odnosu na istraživanje provedeno za potrebe ovog rada. Više od 56% ispitanika dosadašnje iskustvo uspostavom partnerskog odnosa s predškolskom ustanovom ocijenilo je četvorkom, a gotovo 35% s peticom. Pri tome je potrebno istaknuti kako su autorice postavile četiri razine partnerstva i na svakoj razini definirale oblike suradnje obitelji i dječjeg vrtića. Primjerice, na prvoj razini partnerstva su: informativni roditeljski sastanci i redovite obavijesti i poruke, dok su na četvrtoj razini volontiranje roditelja u skupinama, obiteljski izleti, te posjete djetetovom domu ili mjestu rada člana obitelji (Kanić i Boneta, 2012). Veća razina oblika suradnje obitelji i dječjeg vrtića dovodi i do više razine partnerstva.

Temeljem rezultata istraživanja može se zaključiti kako je postavljena hipoteza: *Odgjitelji i stručni suradnici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju, prema mišljenju ispitanika, suradnički odnos s ispitanicima*, dokazana, no potrebni su dodatni naponi odgojitelja i stručnih suradnika kako bi se postigla učinkovitija i kvalitetnija suradnja. U kontekstu kvalitete može se govoriti o, prema mišljenju ispitanika, minimalnoj kvaliteti suradnje odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima.

4.2.3. Partnerstvo odgojitelja i stručnih suradnika privatnih predškolskih ustanova sa ispitanicima

Istraživanjem se željelo doznati postoji li, prema mišljenju, ispitanika partnerski odnos odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima (ispitanicima). Roditelji su iznijeli svoje mišljenje o razmjeni informacija kao bitnom preduvjetu za ostvarivanje partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima. Većina, njih 111 ili 95,7% smatra kako je razmjena informacija bitan preduvjet za ostvarivanje partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima (tablica 23).

Tablica 23. Razmjena informacija kao bitan preduvjet za ostvarivanje partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima

	N	%	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
Da	111	95,7	3,53	0,749
Ne	5	4,3	3,27	0,516
Ukupno	116	100,0		

Zadovoljstvo partnerstvo s odgojiteljima i stručnim suradnicima ocjenjivano je na ljestvici od jedan (uopće nisam zadovoljan) do pet (u potpunosti sam zadovoljan). Rezultati iskazanog zadovoljstva roditelja prikazani su u tablici 24.

Tablica 24. Zadovoljstvo roditelja partnerstvom s odgojiteljima u privatnoj predškolskoj ustanovi

Ljestvica	N	%	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
uopće nisam zadovoljan/na	5	4,3		
nisam zadovoljan/na	6	5,2		
nisam ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na	6	5,2		
zadovoljan/na sam	57	49,1		
u potpunosti sam zadovoljan/na	42	36,2		
Ukupno	116	100,0	4,08	1,006

Roditelji su u velikoj mjeri (49,1%) iskazali svoje zadovoljstvo partnerstvom s odgojiteljima, a njih 36,2% u potpunosti je zadovoljno. Jedanaest ih je iskazalo nezadovoljstvo partnerskim odnosom, od čega njih pet (4,3%) uopće nije zadovoljno, a šest (5,2%) nije zadovoljno. Šest ispitanika (5,2%) je bilo neutralno, odnosno nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni. Prosječna ocjena je 4 pa se može zaključiti kako su roditelji u prosjeku zadovoljni. Istraživanje Hadela, Rončević, i Pergar (2019) pokazalo je zadovoljstvo roditelja komunikacijom i kvalitetom međuljudskih odnosa između roditelja i odgojitelja, odnosno zadovoljstvo roditelja uspostavom partnerskih odnosa s odgojiteljima. U tablici 25 prikazano je zadovoljstvo ispitanika partnerstvom sa stručnim suradnicima.

Tablica 25. Zadovoljstvo ispitanika partnerstvom sa stručnim suradnicima u predškolskoj ustanovi

Ljestvica	N	%	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
uopće nisam zadovoljan/na	6	5,2		
nisam zadovoljan/na	10	8,6		
nisam ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na	19	16,4		
zadovoljan/na sam	50	43,1		
u potpunosti sam zadovoljan/na	31	26,7		
Ukupno	116	100,0	3,78	1,096

Rezultati pokazuju iskazano zadovoljstvo ispitanika partnerstvom sa stručnim suradnicima. Najveći broj roditelja (43,1%) iskazuje zadovoljstvo (ocjena 4), a 26,7% ih je u potpunosti zadovoljno (ocjena 5). Svoje nezadovoljstvo pokazalo je njih 16 (13,8%), pri čemu ih šest uopće nije zadovoljno (5,2%), a 8,6% nije zadovoljno. Svoju neutralnost (niti je zadovoljno niti nezadovoljno) iskazalo je njih 19 (16,4%). Prosječna ocjena (M=3,78) ukazuje na zadovoljstvo roditelja ostvarenim partnerskim odnosima, ali je na niskoj razini, što ističe potrebu ulaganja dodatnih napora na uspostavi kvalitetnijeg partnerstva između ova dva subjekta. Lukaš i Gazibara (2010) navode kako roditelji nisu dovoljno informirani o mogućnosti suradnje i partnerstva s pedagogom, pa je kvalitetna informiranost roditelja jedan od bitnih čimbenika kvalitete partnerskih odnosa roditelja i stručnih suradnika.

Aritmetička sredina procjene roditelja o partnerstvu s odgojiteljima i stručnim suradnicima u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke pokazuje njihovo ukupno zadovoljstvo (M=3,93) (tablica 26). No, kako je istaknuto ostaje prostora za poboljšanje partnerskih odnosa ispitanika s odgojiteljima i stručnim suradnicima.

Tablica 26. Aritmetička sredina i standardna devijacija zadovoljstva ispitanika o partnerstvu s odgojiteljima i stručnim suradnicima

	N	Min	Max	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
Uspostava partnerstva odgojitelja s roditeljima	116	1	5	4,08	1,006
Uspostava partnerstva stručnih suradnika s roditeljima	116	1	5	3,78	1,096
Prosjek – skupni rezultati	116	1	5	3,93	0,972

Uz pomoć t-testa željelo se doznati postoji li razlika u zadovoljstvu ispitanika jasličke i vrtičke djece (tablica 27 i 28).

Tablica 27. Deskriptivna statistika zadovoljstva ispitanika djece jasličke i vrtičke dobi o partnerstvu s odgojiteljima i stručnim suradnicima

Vaše dijete je polaznik:		N	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)	Standardna greška
Partnerstvo	jasličkog programa	36	3,7917	0,75000	0,12500
	vrtičkog programa	80	3,9875	1,05535	0,11799

Roditelji djece vrtićkog programa iskazali su veće zadovoljstvo ostvarenim partnerskim odnosom s odgojiteljima i stručnim suradnicima u odnosu na roditelje djece jasličke dobi. t-testom ispituje se točnost takvog zaključka (tablica 28).

Tablica 28. t-test zadovoljstva ispitanika djece jasličke i vrtičke dobi o partnerstvu s odgojiteljima i stručnim suradnicima

		Leven test		t-test					
		F	Sig.	t	df	Sign.		Razlika aritmetičke sredine	Razlika standardne devijacije
						1-strana	2-strana		
Partnerstvo	Varijance	2,141	0,146	-1,004	114	0,159	0,317	-0,19583	0,19505

t-test je pokazao da ne postoji značajna razlika između zadovoljstva ispitanika partnerstvom s odgojiteljima i stručnim suradnicima djece jasličke i vrtičke dobi. Temeljem navedenog može se zaključiti da je postavljena hipoteza: *Odgojitelji i stručni suradnici privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju, prema mišljenju ispitanika, partnerski odnos s ispitanicima, dokazana.*

4.2.4. Opremljenost privatnih predškolskih ustanova i kvaliteta

Opremljenost predškolskih ustanova je jedan od elemenata kvalitete predškolske ustanove. Istraživanjem se željelo ispitati što roditelji misle o opremljenosti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke te zadovoljava li njihova očekivanja. Pri tome je ispitanicima ponuđeno 12 tvrdnji koje su ocjenjivali na ljestvici od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). U tablici 29 prikazani su rezultati provedenog istraživanja. Ispitanici su najveću prosječnu ocjenu dali prostoru dnevnog boravka vrtića prikladnom za igru (4,13), a visoku ocjenu dali su i njegovoj prikladnosti za provođenje raznolikih programa (4,09) kao i zgradi dječjeg vrtića koja osigurava poticajnu sredinu za odgoj i obrazovanje djece (4,05). Najnižu ocjenu dali su opremi dječjih vrtića za izvođenje posebnih programa za djecu s posebnim potrebama (3,45).

Tablica 29. Deskriptivna statistika procjene ispitanika opremljenošću privatnih predškolskih ustanova

Opremljenost	N	M	SD
Zgrada dječjeg vrtića osigurava poticajnu sredinu za odgoj i obrazovanje djece.	116	4,05	0,994
Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za provođenje odgojno-obrazovnog rada s djecom.	116	4,01	1,067
Prostor dnevnog boravka vrtića prirodno je osvjetljen.	116	4,04	1,075
Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za igranje.	116	4,13	1,034
Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za provođenje raznolikih aktivnosti.	116	4,09	1,026
U prostorijama vrtića akustika omogućava dobru slušnost i razgovjetnost pri govoru.	116	3,92	1,120
Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za spavanje.	116	3,88	1,097
Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za objedovanje.	116	3,97	1,142
Smatram da je električna instalacija u prostorijama vrtića zaštićena i osigurana.	116	3,97	1,079
Oprema i namještaj vrtića su funkcionalni i stabilni.	116	4,03	0,986
Didaktička sredstva i pomagala zadovoljavaju zadaće koje se ostvaruju u vrtiću.	116	3,97	1,079
Za djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (djecu s teškoćama, darovitu djecu te djecu sa zdravstvenim potrebama) u posebnim programima osigurava se odgovarajuća oprema.	116	4,03	0,986
Ukupno – prosjek	116	3,96	0,950

Istraživanje Handela i sur. (2019) koje je obuhvatilo roditelje djece rane i predškolske dobi upisane u javne vrtiće u Međimurskoj županiji, a koji su između ostalog ocjenjivali i opremljenost vrtića, također, je pokazalo zadovoljstvo roditelja opremljenošću predškolskih ustanova, ali i nešto veće ocjene. Roditelji su bili zadovoljni velikim i funkcionalnim vanjskim igralištem ($M=4,30$) te urednošću igrališta ($M=4,27$). Visoke ocjene dali su i prostoru ($4,27$), pri čemu su ocjenjivali veličinu prostora u vrtićkim skupinama ($3,97$), adekvatnu uređenost unutarnjeg prostora ($4,26$), čist okoliš ($4,42$) i sigurno okruženje ($4,42$). Najniže ocjenjen omjer veličine prostorije i broja djece u odgojno-obrazovnoj skupini može se pripisati činjenici da roditelji u predškolskoj ustanovi vide samo veličinu prostorije u odnosu na broj djece u odgojno-obrazovnoj ustanovi kojih je u većini odgojno-obrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj često 20 i više u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini, ali ne vide rad u tim prostorijama. Harman i sur. (2017) istražujući kvalitetu predškolskih učionica u ruralnim područjima Zapadne Virdžinije na temelju ECERS-R podljestvice koja obuhvaća čimbenike kvalitete uređenja i prikladnost veličine namještaja i opreme za igru, učenje, privatnost i rutinsku njegu djece, ukazali su na zadovoljavajuću kvalitetu prostora i namještaja ($M=3,93$ na ljestvici od 1 do 5). U zemljama s niskim i srednjim dohotkom, međutim, Betancur i sur. (2021) ukazuju na nisku razinu kvalitete prostora i opremljenosti predškolskih ustanova, ispod minimuma. Ispitujući

roditelje kakvi su materijali za učenje i igru zastupljeni u dobrom vrtiću te koliko su materijali važni za kvalitetu vrtića, Malović i Malović (2017) su došli do saznanja da roditelji dobrim materijalima smatraju “prirodne materijale (drvo, pjena, guma, pijesak), sigurne (da se djeca ne mogu ozlijediti), raznolike (zanimljive djeci s različitim interesima), upotrebljive za različite aktivnosti (kao što su lego kockice), interaktivne, “pametne” (razvijaju osnovne elemente pismenosti kod djece” (str. 209). Posebno su istaknuti važnost raznolikosti materijala u odnosu na količinu.

Na temelju ukupne ocjene od 3,96 kojom su ispitanici iskazali svoje zadovoljstvo opremljenošću privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke može se zaključiti kako je hipoteza br. 4: *Opremljenost privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke zadovoljava očekivanja roditelja*, dokazana.

4.2.5. Kvaliteta dodatnih programa u privatnim predškolskim ustanovama

U ocjenjivanju kvalitete dodatnih skraćenih programa koji se provode u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke, ispitanici su mogli odabrati koji program njihovo dijete pohađa (tablica 30).

Tablica 30. Dodatni skraćeni programi koje djeca u okviru redovnih programa pohađaju

Dodatni skraćeni programi	N	%
Rano učenje stranog jezika	52	44,8
Program za djecu s teškoćama	3	2,6
Program za darovitu djecu	11	9,5
Vjerski program	8	6,9
Sportski program	22	19,0
Šumski vrtić	4	3,4
Radionice (primjer: STEM radionice)	12	10,3
Ostalo	25	21,6
Ukupno	137	

Većina djece, njih 112 pohađa neki od dodatnih skraćenih programa u okviru redovitog programa u privatnoj predškolskoj ustanovi. Najveći interes je za rano učenje stranog jezika kojeg pohađa 52 djece ili 44,8 % ukupnog broja djece obuhvaćenog istraživanjem. Sportski programi nalaze se na drugom mjestu, no vidljivo je da ih tek 19,0%. STEM radionice pohađa 10,3%, dok je programom za darovitu djecu obuhvaćeno 9,5% djece. Vjerski programi sudjeluju sa 6,9%. Primjetna je mala zainteresiranost za program

šumskog vrtića (3,4%). Program za djecu s teškoćama pohađa 2,6% djece. “Ostalo” je odabralo 25 ispitanika, od kojih je 10 navelo da njihovo dijete ne pohađa trenutno niti jedan dodatni program. Ostali roditelji su naveli jaslički program, smjenski program, redoviti program, pa se može zaključiti kako nisu u potpunosti shvatili što se od njih tražilo. Kvaliteta dodatnih programa procjenjivala se kroz 16 čestica na ljestvici od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem, a rezultati su prikazani u tablici 31.

Tablica 31. Deskriptivna statistika procjene ispitanika o dodatnim programima privatnih predškolskih ustanova

Dodatni skraćeni programi	N	M	SD
Smatram da je rano učenje stranog jezika veoma korisno za moje dijete.	116	4,49	0,839
Spreman/na sam dodatno platiti program ranog učenja stranog jezika.	116	4,04	1,315
Smatram da bi djeca s teškoćama za koje stručno povjerenstvo da odobrenje trebala biti uključena u redovne skupine.	116	4,29	0,942
Smatram da su programi za darovito djecu nužni kako bi se djeci dopustio razvoj specifičnih područja darovitosti.	116	4,51	0,775
Smatram da bi se program za darovito dijete trebao dodatno plaćati obzirom da izlazi iz okvira redovnog programa.	116	3,26	1,481
Upisao/la bih dijete na vjerski program.	116	3,11	1,683
Spreman/na sam dodatno platiti vjerski program.	116	2,64	1,644
Smatram da bi svaka ustanova ranog i predškolskog odgoja trebala imati sportski program.	116	4,46	0,859
Upisao/la bih svoje dijete na sportski program.	116	4,53	0,828
Spreman/na sam dodatno platiti sportski program.	116	3,88	1,463
Upoznat/a sam s radom šumskih vrtića.	116	3,33	1,514
Upisao/la bih dijete u šumski vrtić.	116	3,09	1,569
Smatram da je prednost uvrštavanje radionica u redovni vrtićki program.	116	4,39	0,852
Upoznat/a sam sa STEAM radionicama.	116	3,80	1,422
Upisao/la bih svoje dijete na STEAM radionice.	116	3,99	1,219
Spreman/na sam dodatno platiti STEAM radionice.	116	3,49	1,454
Ukupno – prosjek	116	3,83	0,732

Roditelji su tvrdnju “Smatram da je rano učenje stranog jezika veoma korisno za moje dijete” ocijenili najvećom ocjenom 4,49, a visoku ocjenu dali su i tvrdnjama “Upisao/la bih svoje dijete na sportski program” (4,53) i “Smatram da bi svaka ustanova ranog i predškolskog odgoja trebala imati sportski program” (4,46). Takve ocjene u skladu su sa zastupljenošću djece u dodatnim programima ranog učenja stranog jezika i sportskim programima. Interesantno je da ispitanici najniže ocjene daju programima šumskog vrtića iako su ti programi prvenstveno orijentirani na učenje u prirodi. Do sličnih rezultata došli su i Zjačić Ljubičić i sur. (2021) u istraživanju koje je pokazalo da su roditelji velikom većinom potpuno zadovoljni i da pozitivno vrednuju program ranog učenja stranog jezika. Prema mišljenju roditelja program ranog učenja stranog jezika potiče razvoj njihovog

djeteta, posebice u području socijalizacije i stjecanja veće slobode govornog izražavanja. Pri tome posebno dolaze do izražaja kompetencije odgojitelja. Na tom tragu je i istraživanje autorica prema kojem je većina djece (75%) zadovoljna učenjem stranog jezika upravo zbog odgojitelja. Istraživanje, nadalje pokazuje da djeca koja pohađaju programe ranog učenja stranog jezika vole pokazivati naučeno izvan predškolske ustanove u razgovoru s roditeljima, vršnjacima i dr., te nakon predškolske ustanove pokazuju interes za nastavkom učenja stranog jezika, što pokazuje pozitivne učinke ranog učenja stranog jezika na razvoj djeteta. Istraživanje Malović i Malović (2017), međutim, otkriva da su za roditelje programi predškolske ustanove tek na šestom mjestu kriterija kojima se rukovode pri upisu djece u predškolsku ustanovu, te nisu prioritet roditeljima.

Ocjenjujući dodatne programe predškolskih ustanova na području grada Rijeke, ispitanici su ocjenom 3,83 iskazali svoje zadovoljstvo istima. U skladu s tim može se zaključiti kako je postavljena peta hipoteza: *Prema procjeni ispitanika privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke provode programe prema potrebama djeteta predškolske dobi, dokazana.*

4.2.6. Kvaliteta prehrane djece u privatnim predškolskim ustanovama

Kako bi se doznalo mišljenje ispitanika o kvaliteti prehrane u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke ponuđeno je sedam pitanja. Rezultati su prikazani u tablici 32.

Tablica 32. Prehrana u privatnim predškolskim ustanovama

Prehrana	N		%	
	Da	Ne	Da	Ne
Upoznatost s jelovnikom dječjeg vrtića koje dijete ispitanika pohađa.	102	14	87,9	12,1
Namirnice u pripremi obroka prikladne su potrebama djeteta.	87	29	75,0	25,0
Posluživanje visoko prerađene hrane bogate šećerima i aditivima u vrtiću.	41	75	35,3	64,7

Većina ispitanika je upoznata s jelovnikom predškolske ustanove koju pohađa njihovo dijete, njih 102 ili 87,9%. Također ih većina smatra kako su namirnice koje se koriste u pripremi obroka prikladne potrebama rasta i razvoja djeteta, njih 87 ili 75,0%.

Većina (njih 75 ili 64,7%) misli kako se u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete ne poslužuje prerađena hrana bogata šećerom i aditivima. Prilagođen jelovnik u predškolskoj ustanovi, prema mišljenju roditelja ima 27 djece ili njih 23,3%. Ispitanici su mogli navesti koji je razlog prilagođenom jelovniku u predškolskoj ustanovi (tablica 33). Većina roditelja navela je alergije, a slijede vjerski razlozi te vegetarijanstvo i veganstvo.

Tablica 33. Razlog prilagođenog jelovnika djeteta

	N		%	
	Da	Ne	Da	Ne
alergije	14	102	12,1	87,9
vjerski običaji	9	107	7,8	92,2
veganstvo	5	111	4,3	95,7
vegetarijanstvo	8	108	6,9	93,1

Rezultati pokazuju prikladnu koncipiranost obroka individualnim potrebama djeteta za 68,1% roditelja, dok ih je 31,9% suprotnog mišljenja. U tablici 34 su rezultati ispitanog zadovoljstva roditelja obrocima koji se djeci serviraju u privatnoj predškolskoj ustanovi.

Tablica 34. Zadovoljstvo ispitanika obrocima koji su djeci servirani u privatnoj predškolskoj ustanovi

Ljestvica	N	%	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
uopće nisam zadovoljan/na	4	3,4		
nisam zadovoljan/na	20	17,2		
nisam ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na	12	10,3		
zadovoljan/na sam	50	43,1		
u potpunosti sam zadovoljan/na	30	25,9		
Ukupno	116	100,0	3,71	1,135

Većina ispitanika (43,1%) zadovoljna je obrocima koji se njihovoj djeci serviraju u predškolskoj ustanovi (ocjena 4), a potpuno ih je zadovoljno 25,9% (ocjena 5). Svoje nezadovoljstvo iskazalo je 20,6% roditelja, pri čemu njih 17,2% nije zadovoljno (ocjena 2), a 3,4% nije uopće zadovoljno (ocjena 1). Neutralnost (nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni) iskazalo je njih 10,3%. Do sličnih zaključaka došli su Handela i sur. (2019) čije je istraživanje pokazalo da su roditelji zadovoljni obrocima u predškolskim ustanovama jer oni zadovoljavaju nutritivne potrebe djece ($M=4,34$). Za razliku od ovih istraživanja Betancur, Maldonado-Carreño, Votruba-Drzal i Bernal (2021) dolaze do zaključka o niskoj razini kvalitete obroka u vrtićima zemalja s niskim i srednjim dohotkom ($M=1,53$).

Ukupna prosječna ocjena 3,71 pokazuje da su ispitanici u prosjeku zadovoljni obrocima u privatnim predškolskim ustanovama te se može zaključiti kako je postavljena šesta hipoteza: *Ispitanici su zadovoljni prehranom djece u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke, dokazana.*

4.2.7. Zadovoljstvo roditelja kvalitetom privatnih predškolskih ustanova

Roditelji su iskazali zadovoljstvo kvalitetom privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke (M=4,08). Većina (81%) ih je iskazala svoje zadovoljstvo ocjenama 4 i 5 (zadovoljan/na i potpuno zadovoljan/na) (tablica 35).

Tablica 35. Zadovoljstvo ispitanika kvalitetom predškolske ustanove

Ljestvica	N	%	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)
uopće nisam zadovoljan/na	3	2,6		
nisam zadovoljan/na	8	6,9		
nisam ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na	11	9,5		
zadovoljan/na sam	49	42,2		
u potpunosti sam zadovoljan/na	45	38,8		
Ukupno	116	100,0	4,08	0,997

Zadovoljstvo kvalitetom predškolske ustanove ispitanici su iskazivali i osjećajem koji im se najčešće javljao tijekom pedagoške godine u predškolskoj ustanovi (tablica 36).

Tablica 36. Najčešći osjećaj ispitanika tijekom pedagoške godine

Ljestvica	Aritmetička sredina (M)	Standardna devijacija (SD)	Min	Max
a) 1 – nepoželjno 5 – poželjno	4,28	0,965	1	5
b) 1 – neuključeno 5 – uključeno	4,05	1,118	1	5
c) 1 – necijenjeno 5 – cijenjeno	4,23	1,033	1	5
d) 1 – neinformirano 5 – informirano	4,10	1,175	1	5
e) 1 – pasivno 5 – aktivno	3,89	1,193	1	5
f) 1 – neuvaženo 5 – uvaženo	4,22	1,070	1	5
f) 1 – napeto 5 – opušteno	4,19	1,071	1	5
Ukupno	4,14	0,979	1	5

Osjećaj koji su roditelji ocijenili najvišom ocjenom tijekom pedagoške godine u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete bio je osjećaj poželjnosti (M=4,28), a slijedi osjećaj cijenjenosti (M=4,23) te osjećaj uvažavanja (M=4,22). Sveukupni osjećaj ispitanika je pozitivan na što upućuje prosječna ukupna ocjena (M=4,14). Visoko ocijenjeno

zadovoljstvo i osjećaj roditelja navode na zaključak da je postavljena sedma hipoteza: *Ispitanici su zadovoljni kvalitetom predškolskih ustanova na području grada Rijeke*, dokazana.

Na kraju anketnog upitnika dana je mogućnosti ispitanicima da daju svoj komentar i prijedlog poboljšanja kvalitete predškolske ustanove. Pri tome je njih trinaest (11,2%) smatralo kako trebaju dati svoj komentar i/ili prijedlog. Uglavnom su iskazali zadovoljstvo vrtićem i odgojiteljicama, kao i stručnim suradnicima (pedagozima). Jedan od prijedloga bio je za implementacijom smjenskog program i za besplatnim dodatnim programom u vrtiću. Jedna od kritika odnosila se na prehranu u vrtiću.

5. Zaključak

Predškolske ustanove imaju važnu zadaću davanja podrške socijalnom, emocionalnom, tjelesnom i kognitivnom razvoju djece. Stoga se kvaliteti predškolske ustanove treba dati posebna pozornost. Prisutnost različitih kriterija vrednovanja kvalitete predškolskih ustanovama ovisno o razini razvijenosti, društvenim, političkim i drugim čimbenicima u pojedinim zemljama ukazuje na važnost određenja pokazatelja kvalitete koji će u odgovarajućem okruženju dati najbolje učinke.

Ovo je istraživanje bilo usmjereno na ispitivanje pokazatelja kvalitete privatne predškolske ustanove sa stajališta roditelja: suradnju i partnerstvo roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima, opremljenost predškolskih ustanova, dodatne programe koje djeca tijekom redovitog programa pohađaju i prehranu u predškolskim ustanovama. Ispitalo se i zadovoljstvo roditelja (ispitanika) kvalitetom predškolske ustanove na području grada Rijeke.

Rezultati istraživanja pokazali su što roditelje motivira pri odabiru predškolske ustanove za njihovo dijete. Najvažnije im je da predškolska ustanova skrbi o djeci i pruža im sigurnost omogućavajući im bezbrižan rast i razvoj u okruženju vršnjaka. Redovita prehrana je, također, jedan od čimbenika motiviranosti roditelja i odabira predškolske ustanove za njihovo dijete. Igra i zabava djece u vrtiću, međutim, nije među prioritetima roditelja iako djeca kroz igru s drugom djecom razvijaju socijalne i kognitivne sposobnosti. Istraživanje nije pokazalo značajne razlike motiviranosti roditelja za upis djece u predškolske ustanove u odnosu na spol i dob.

Roditelji su, u prosjeku, mišljenja da privatni vrtići imaju relativno visoku razinu kvalitete. Korelacija između istraživanih pokazatelja kvalitete, u rasponu od umjerene do jake, potvrdila je postavljenu hipotezu br. 1: Predškolske ustanove na području grada Rijeke prema mišljenju ispitanika imaju kvalitetnu uslugu. Testiranjem hipoteze br. 2: Odgojitelji i stručni suradnici predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju, prema mišljenju ispitanika, suradnički odnos s ispitanicima, željelo se provjeriti uspostavlja li se, prema mišljenju ispitanika (roditelja), suradnja između odgojitelja i stručnih suradnika s jedne strane i roditelja s druge strane. Rezultati istraživanja su pokazali zadovoljstvo uspostavom suradničkim odnosima s odgojiteljima ($M=3,53$), dok je zadovoljstvo suradničkih odnosa sa stručnim suradnicima na nižoj razini ($3,27$). S

obzirom na učestalost dijeljenja informacija došlo se do saznanja da se informacije predškolske ustanove roditelja o djetetu dijele pretežno na tjednoj razini ($M=2,55$). Pri tome se učestalije dijele informacije o dnevnim aktivnostima djece u vrtiću koje se odnose na tjednu informiranost roditelja, u odnosu na informacije o odgojno-obrazovnom radu predškolske ustanove, kao i u odnosu na informacije o razvoju i napretku djeteta ($M=2,91$ odnosno $M=2,78$) koje se odnose na mjesečnu informiranost roditelja.

Učestalost suradnje ispitanika i odgojiteljima ispitivala se varijablama komunikacije između roditelja i odgojitelja. Roditelji najčešće komuniciraju s odgojiteljima uživo, kada dijete dovode i odvođe u vrtić, dok su ostali oblici komunikacije znatno manje zastupljeni. Pri tome su mišljenja da često komuniciraju s odgojiteljima ($M=3,61$). Zaključeno je, stoga, kako su ispitanici zadovoljni uspostavom suradničkih odnosa s odgojiteljima u privatnoj predškolskoj ustanovi na području grada Rijeke koju njihovo dijete pohađa.

Najzastupljeniji stručni suradnici u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke su pedagozi, u manjoj mjeri psiholozi, dok su logopedi, edukacijski rehabilitatori i defektolozi zastupljeni u vrlo malom udjelu. Takva neravnomjerna raspoređenost stručnih suradnika prati stanje na razini Republike Hrvatske. Rezultati istraživanja su pokazali da roditelji najveće zadovoljstvo iskazuju jasnom i otvorenom komunikacijom sa stručnim suradnicima ($M=3,94$) te da imaju potpuno povjerenje u stručnog suradnika ($M=3,94$). Ukupno zadovoljstvo roditelja uspostavom suradnje s odgojiteljima i stručnim suradnicima nije na visokoj razini, no više se odnosi na dobru nego na lošu suradnju ($M=3,27$). To pokazuje da se u tom segmentu mogu uložiti dodatni naponi kako bi se poboljšali uspostavljeni suradnički odnosi. Iako je postavljena hipoteza time dokazana, potrebni su dodatni naponi odgojitelja i stručnih suradnika kako bi se postigla učinkovitija i kvalitetnija suradnja. U kontekstu kvalitete može se govoriti o, prema mišljenju roditelja, minimalnoj kvaliteti suradnje odgojitelja i stručnih suradnika s roditeljima.

Rezultati istraživanja su, nadalje, pokazali da su ispitanici zadovoljni uspostavom partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima. Roditelji su iznijeli svoje mišljenje o razmjeni informacija kao bitnom preduvjetu za ostvarenje partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima. Veće zadovoljstvo iskazali su u partnerstvu s odgojiteljima ($M=4,08$) u odnosu na stručne suradnike ($M=3,78$). S obzirom da su iskazali zadovoljstvo partnerstvom i s odgojiteljima i sa stručnim suradnicima, iskazali su, također,

ukupno zadovoljstvo partnerstvom ($M= 3,93$). No, i u ovom segmentu ostaje prostora za poboljšanje partnerskih odnosa ispitanika s odgojiteljima i stručnim suradnicima. Ispitivanjem razlika zadovoljstva roditelja jasličke i vrtićke dobi s partnerskim odnosom s odgojiteljima i stručnim suradnicima pokazano je da ne postoji značajna razlika između ovih skupina ispitanika. Time je ujedno dokazana hipoteza br. 3, prema kojoj: Odgojitelji i stručni suradnici predškolskih ustanova na području grada Rijeke uspostavljaju, prema mišljenju ispitanika, partnerski odnos s ispitanicima.

Ispitivanjem mišljenja roditelja o opremljenosti privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke došlo se do spoznaja da se prikladnosti i opremljenosti dnevnih boravaka za igru za provođenje raznolikih programa daje najveći značaj kao i objektima koji su osiguravaju poticajnu sredinu za odgoj i obrazovanje djece. Najveća prosječna ocjena data je prostoru dnevnog boravka vrtića prikladnom za igru ($M=4,13$), a visoku su ocjenu dali i njegovoj prikladnosti za provođenje raznolikih programa ($M=4,05$). Najmanje pažnje, prema mišljenju roditelja, daje se opremljenosti predškolskih ustanova za izvođenje posebnih programa za djecu s posebnim potrebama ($M=3,45$). Ipak, roditelji su u prosjeku zadovoljni opremljenošću privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke ($M=96$) čime je dokazana hipoteza br. 4: Opremljenost predškolskih ustanova na području grada Rijeke zadovoljava očekivanja roditelja.

Istražujući kvalitetu dodatnih skraćenih program u predškolskim ustanovama došlo se do saznanja kako roditelji prioritet daju programima ranog učenja stranog jezika te su se složili kako je učenje stranog jezika korisno za njihovo dijete ($M=4,49$) i da bi dodatno platili program ranog učenja stranog jezika ($M=4,04$). Iskazali su i visoku razinu zainteresiranosti za sportske programe ($M=4,46$). Drugi programi, kao što su programi za darovitu djecu i dr. znatno su slabije zastupljeni. Vjerski programi su im najmanje interesantni ($M=2,64$). Ispitanici su pokazali ukupno zadovoljstvo dodatnim skraćenim programima ($M=3,83$). Time je dokazana peta hipoteza: Prema procjeni ispitanika predškolske ustanove na području grada Rijeke provode programe prema potrebama djeteta predškolske dobi, dokazana.

Testiranje hipoteze br. 6 pokazalo je zadovoljstvo ispitanika obrocima u privatnim predškolskim ustanovama ($M=3,71$) čime je dokazana hipoteza, ali je istovremeno ukazano na važnost koja se pridaje ovom elementu kvalitete predškolskih ustanova. Većina roditelja misli kako su namirnice koje se koriste u pripremi obroka prilagođene potrebama rasta i

razvoja djece. Ipak, potrebno je istaknuti kako postoji još prostora za poboljšanje kvalitete prehrane u dječjim vrtićima.

Konačno, roditelji su pokazali da su zadovoljni kvalitetom predškolske ustanove koje pohađa njihovo dijete ($M=4,14$) te da im je pozitivan sveukupni osjećaj koji tijekom školske godine imaju u relaciji s predškolskom ustanovom. Roditelji su mišljenja da ispitivani elementi kvalitete imaju relativno visoku razinu, što je ujedno potvrda dokazanosti postavljene sedme hipoteze. Izračunom koeficijenata korelacije utvrđena je korelacija između svih istraživanih elemenata kvalitete privatnih predškolskih ustanova na području grada Rijeke. Povezanost je kod većine varijabli umjerena do dobra (npr. povezanost 'prehrane u predškolskoj ustanovi' i 'partnerstva s odgojiteljima i stručnim suradnicima') te vrlo dobra (npr. povezanost 'partnerstva roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima' i 'suradnje roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima'), a tek kod manjeg broja pokazuje slabu povezanost (npr. povezanost 'dodatnih programa predškolske ustanove' i 'partnerstva roditelja s odgojiteljima i stručnim suradnicima'). Postoji statistička značajnost između svih varijabli (na razini $P<0,01$).

Rezultati istraživanja, dakle, sugeriraju kako privatni vrtići na području grada Rijeke, prema mišljenju roditelja, pružaju kvalitetnu uslugu te da roditelji iskazuju zadovoljstvo pojedinim pokazateljima kvalitete. No, s pojedinim elementima kvalitete, kao što je suradnja i partnerstvo odgojitelja i roditelja te stručnih suradnika i roditelja su manje zadovoljni. To su, zasigurno područja, u kojima bi se moglo djelovati ka poboljšanju kvalitete. Ovaj element kvalitete je neophodan za uspostavu sveukupne kvalitete predškolske ustanove, posebice ako se ima na umu da se time unaprjeđuje kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa i ishoda predškolske ustanove. Područje u kojem, također, treba djelovati je i prehrana djece. Ona mora biti odraz primjene najviših standarda kvalitete.

Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova veoma je važno za poboljšanje njihove kvalitete i sveukupnog rada. U tom kontekstu uputno bi bilo provođenje anketa o kvaliteti u svakom vrtiću kako bi se došlo do saznanja kako roditelji percipiraju vrtiće kako bi se napori usmjerili ka povećanju zadovoljstva roditelja pruženim uslugama, kao i povećanju zadovoljenja potreba djece. Rezultati istraživanja u ovom radu mogu poslužiti kao podloga za daljnja istraživanja kvalitete predškolskih ustanovama, a mogu poslužiti i predškolskim ustanovama u dobivanju uvida u mišljenje roditelja o kvaliteti predškolskih usluga te im biti vodilja u poboljšanju kvalitete njihovih ustanova.

Ograničenje rada predstavlja zatvoreniji prostor generalizacije jer su u fokusu istraživanja isključivo roditelji privatnih predškolskih ustanova. Kako bi se dobio potpuniji uvid u mišljenje roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova u gradu Rijeci bilo bi potrebno provesti komparativno istraživanje stavova roditelja čija djeca su u javnim, odnosno privatnim predškolskim ustanovama.

6. Literatura

1. Abukari, Y. (2020). Perspectives of Teachers and Parents on Parent-Teacher Communication and Social Media Communication. *Journal of Applied Technical and Educational Sciences*, 10(4), 5-36.
2. Andrew, A. i sur. Preschool quality and child development. National Bureau of Economic Research, Working Paper 26191, <<https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2004/02/0304268es.pdf>>. Pristupljeno 16. studenog 2022.
3. Antala, B., Kaplánová, A. (2019). Preschool Physical Education and Care in Slovakia – National Literature Review. U B. Antala i sur. (Ur.) *Physical education in early childhood education and care – Researches – Best Practices – Situation* (21-35). Bratislava: Ludus, <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/cf9e3c81-c7e6-4226-8ac3-18ac1a6e7d2e/LUDUS_FIEP_BOOK.pdf>. Pristupljeno 2. studenog 2022.
4. Antulić Majcen, S., i Pribela-Hodap, S. (2017). Prvi koraci na putu prema kvaliteti. Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
5. Barros, S., i Aquiar, C. (2010). Assessing the quality of Portuguese child care programs for toddlers. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(4), 527-535.
6. Betancur, L., Maldonado-Carreño, C., Votruba-Drzal, E., i Bernal, R. (2021). Measuring preschool quality in low- and middle-income countries: Validity of the ECERS-R in Colombia. *Early Childhood Research Quarterly*, (54), 86–98.
7. Bogard, K., Traylor, F., i Takanishi, R. (2008). Teacher education and PK outcomes: Are we asking the right questions? *Early Childhood Research Quarterly*, 23(1), 1-6.
8. Brownlee, J.M., Berthelsen, D.C., Segaran, N. (2007). Childcare workers' and centre directors' beliefs about infant childcare quality and professional training. *Early Child Development and Care*, 179(4), 453-475.
9. Ceglowski, D., i Bacigalupa, C. (2002). Four Perspectives on Child Care Quality. *Early Childhood Education Journal*, 30(2), 87-92.
10. Chen, J. J., i Rivera-Vernazza, D. E. (2022). Communicating Digitally: Building Preschool Teacher-Parent Partnerships Via Digital Technologies During COVID-19. *Early Childhood Education Journal*, <<https://doi.org/10.1007/s10643-022-01366-7>>. Pristupljeno 4. studenog 2022.

11. Cohen, B., Moss, P., Petrie, P., i Wallace, J. (2021). 'A New Deal for Children?' – what happened next: a cross-national study of transferring early childhood services into education. *Early Years*, 41(2-3), 110-127.
12. Ćosić, I. (ur.) (2020). Kako do vrtića za sve? Mogućnosti financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Zagreb: Ured UNICEF za Hrvatsku, <<https://demografijaimladi.gov.hr/UserDocsImages/Direktorij%201/Kako%20do%20vrti%c4%87a%20za%20sve.pdf>>. Pristupljeno 11. studenog 2022.
13. Dahleberg, G., i Moss, P. (2008). Beyond Quality in Early Childhood Education and Care – Languages of Evaluation. *CESifo DICE Report*, 6(2), 21-26.
14. Dječji vrtić Rijeka (2020). Kurikulum Dječjeg vrtića Rijeka. Rijeka: Dječji vrtić Rijeka, <https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/kurikulum_2020_21_novi.pdf>. Pristupljeno 9. listopada 2022.
15. Dobrotić, I., Matković, T., i Menger, V. (2018). Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.
16. Državni zavod za statistiku (2022). Međunarodni dan žena. <https://web.dzs.hr/Hrv/important/Interesting/Dan_Zena/index.html>. Pristupljeno 20. studenog 2022.
17. Državni zavod za statistiku (2022b). Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021. Zagreb: Državni zavod za statistiku, <<https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>>. Pristupljeno 20. studenog 2022.
18. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja. Početak pedagoške godine 2021./2022. *Priopćenje*, 59(2022-1-1)
19. European Agency (2022). Country information for Finland – Financing of inclusive education system. <<https://www.european-agency.org/country-information/finland/financing-of-inclusive-education-systems>>. Pristupljeno 4. studenog 2022.
20. European Commission (2014). Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care. *Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission*.

- <https://www.value-ecec.eu/wp-content/uploads/2019/11/ecec-quality-framework_en.pdf>. Pristupljeno 4. studenog 2022.
21. European Commission (2019). Eurydice Brief. Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, <https://www.eurydice.si/publikacije/Brief_Key-Data-on-Early-Childhood-Education-and-Care-in-Europe-EN.pdf?t=1569606227>. Pristupljeno 17. studenog 2022.
 22. Galindo, C., i Sheldon, S. B. (2012). School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(1), 90–103.
 23. Grad Rijeka (2019). Od 1. siječnja 2019. godine izjednačene cijene gradskih i privatnih vrtića. <rijeka.hr/od-1-sjecnja-2019-godine-izjednacene-cijene-gradskih-privatnih-vrtica/>. Pristupljeno 17. studenog 2022.
 24. Grad Rijeka (2022). Grad Rijeka sufinancira redoviti program predškolskog odgoja u deset vrtića drugih osnivača na području Grada Rijeke. <<https://www.rijeka.hr/grad-rijeka-sufinancira-redoviti-program-predskolskog-odgoja-u-deset-vrtica-drugih-osnivaca/>>. Pristupljeno 17. studenog 2022.
 25. Grad Rijeka (2023). Savjetovanje o Programu javnih potreba u predškolskom odgoju i obrazovanju za 2023./2024. godinu. <<https://www.rijeka.hr/savjetovanje-o-programu-javnih-potreba-u-predskolskom-odgoju-obrazovanju-za-2023-2024-godinu/>>. Pristupljeno 4.07.2023.
 26. Gradsko vijeće (2022). Odluka o načinu ostvarivanja prednosti pri upisu djece u dječje vrtiće Grada Rijeke, Službene novine Grad Rijeka, 9(14)
 27. Hadela, J., Rončević, N., i Pergar, M. (2019). Reasons for Enrolment in the Kindergarten and Parents' Satisfaction with Specific Elements of the Kindergarten. *Croatian Journal of Education*, (21), 121-135.
 28. Harms, T., Cryer, D., Clifford, R.M., Yazejian, N. (2022). Early Childhood Environment Rating Scale®, Third Edition. <<https://ers.fpg.unc.edu/scales-early-childhood-environment-rating-scale-third-edition>>. Pristupljeno 18. studenog 2022.
 29. Hartman, S.C., Warash, B.G., Curtis, R. i Hirst, J.D. 2016. Level of structural quality and process quality in rural preschool classrooms. *Early Child Development and Care*, 186(12), 1952-1960.
 30. Kanjić, S., Boneta, Ž. (2012). Viđenje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja.

- Dijete, vrtić i obitelj*, (70), 8-10.
31. Karademir, A., Cingi, M., Derili, F., i Akman, B. (2017). Quality in Preschool Education The Views of Teachers and Asistant Teachers. *Quality in Preschool Education*, 12(23), 7-33.
 32. Križman Pavlović, D., Bušelić, M., i Gal, S. (2020). Kvaliteta odgajatelja – čimbenik kvalitete hrvatskog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Oeconomica Jadertina*, 1(1), 3-29.
 33. Leinert Novosel, S. (2018). Društveni položaj žena u Republici Hrvatskoj: žena i obitelj (1999.-2016.). *Politička misao*, 55(1), 53-73.
 34. Lukaš, M., i Gazibara, S. (2010). Modaliteti suradničkih odnosa školskog pedagoga i roditelja. *Život i škola*, 24(2), 210-229.
 35. Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb: Element.
 36. Ljubetić, M., i Mandarić Vukušić, A. (2012). Razumijevanje partnerstva i osposobljenost odgojitelja za građenje partnerskih odnosa s roditeljima. U: I. Pehlić, i A. Hasanagić (Ur.) *Teorija i praksa ranog odgoja* (str.1-19), Zenica: Odsjek za predškolski odgoj i obrazovanje islamskog pedagoškog fakulteta Univerziteta u Zenici.
 37. Magaš, M., i Tatalović Vorkapić, S. (2012). Kvaliteta rada predškolskih ustanova: procjena odgovornosti od strane ravnatelja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18(70), 25-27.
 38. Maglov, K. (2015). Uloga pedagoga u unapređivanju komunikacijskih roditeljskih sastanaka. *Acta Iadertina*, 12(2), 141-159.
 39. Mahony, K., i Noirin, H. (2006). In search of quality: Multiple perspectives: Executive summary. Dublin: Centre for Early Childhood Development and Education, <<https://www.researchconnections.org/childcare/resources/28206>>. Pristupljeno 6. studenog 2022.
 40. Maleš, D., Stričević, I., Ljubetić, M. (2010). Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima. *Život i škola*, 24(56), 35 – 44.
 41. Malović, M., i Malović, S. (2017). Parents' perspective on the quality of kidnergarten. *Research in Pedagogy*, 7(2), 200-220.
 42. Matković, T., Ostojčić, J., Lucić, M., Jaklin, K., i Ivšić, I. (2020). Raditi u dječjim vrtićima: rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Zagreb: Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske,

- <<http://idiprints.knjiznica.idi.hr/932/1/Raditi%20u%20dje%C4%8Djim%20vrti%C4%87ima.pdf>>. Pristupljeno 11. prosinca 2022.
43. Mavrović Milković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću. *Didaskalos*, 3(3), 69-84.
 44. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008). Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naozbrazbe. Nacrt prijedloga. <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/075711/STANDARD_PREDSKOLSKI.pdf>. Pristupljeno 1. studenog 2022.
 45. Mohorić, M., Nenadić-Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. *Obnovljeni život*, 74(2), 249-261.
 46. Mooney, A., i Blackburn, T. (2003). Children's Views on Childcare Quality. United Kingdom: Department for Education and Skills <<http://www.dfes.gov.uk/research/data/uploadfiles/RR482.pdf>>. Pristupljeno 6. studenog 2022.
 47. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, Narodne novine, 15/15 (2015)
 48. National Audit Office (2004). Early Years. Progress in developing high quality childcare and early education accessible to all. London: National Audit Office Report, <<https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2004/02/0304268es.pdf>>. Pristupljeno 16. studenog 2022.
 49. Nenadić-Bilan, D., Zloković, J. (2015). Učestalost i oblici partnerstva između roditelja i odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 10(1), 65-78.
 50. Obradović, J., Čudina-Obradović, M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*. 10(1), 45-68.
 51. OECD (2019). Providing Quality Early Childhood Education and Care: Results from the Starting Strong Survey 2018. Paris: Talis, OECD Publishing, <<https://doi.org/10.1787/301005d1-en>>. Pristupljeno 1. prosinca 2022.
 52. Ōun, T., Tuul, M., Tera, S., Sagen, K., i Mägi, H. (2017). The relationship between quality of pre-school child care institutions and teachers' teaching approach. *Early Child Development and Care*, 188(1), 1-15.
 53. Petrović-Sočo, B. (2011). Razvoj instrumenata za procjenu kvalitete ustanova ranog

- odgoja i obrazovanja. *Pedagogijska istraživanja*, 8(2), 214-257.
54. Skočić Mihić, S., i Srića, S. (2016). Jesu li zadovoljniji roditelji koji češće surađuju s odgajateljima? 6. međunarodna znanstvena konferencija, Ljubljana: EDUvision, <<http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/9756/1/Prce-diplomski-ped.pdf>>. Pristupljeno 1. prosinca 2022.
 55. Slunjski, E. (2015). *Izvan okvira: kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikulumu*. Zagreb: Element
 56. Slunjski, E. i sur. (2012). Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
 57. Srok, N., Skočić Mihić, S. (2012). Odgajatelji i stručni suradnici u savjetodavnoj ulozi. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18(70), 19-21.
 58. Upravno vijeće Dječjeg vrtića Rijeka (2022). Pravilnik o upisu djece u dječji vrtić Rijeka.
<https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/pravilnik_o_upisu_djece_u_djecji_vrtic_rijeka_-_18.3.2022_0.pdf>. Pristupljeno 4. studenog 2022.
 59. Urban, M., Vandenbroeck, M., Van Laere, K., Lazzari, A., Peetersk, J. (2012). Towards Competent Systems in Early Childhood Education and Care. Implications for Policy and Practice. *European Journal of Education*, 47(49), 588-526.
 60. Višnjic Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., i Glavina, E. (2018). *Izazovi suradnje, Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa
 61. Vrtić Bukovac (2022). Posebni programi ranog učenja stranog jezika. <<https://vrtic-bukovac.zagreb.hr/?id=94>>. Pristupljeno 4. studenog 2022.
 62. Xu, Z., i Gulosino, C.A. (2006). How Does Teacher Quality Matter? The Effect of Teacher-Parent Partnership on Early Childhood Performance in Public and Private Schools. *Education Economics*, 14(3), 345-367.
 63. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Narodne novine, 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22 (2022).
 64. Zjačić Ljubičić, S., Šuško, V., i Očko, L. (2021). Procjenjivanje kvalitete ustanove za odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi. *Bjelovarski učitelj*, 26(1-3), 119-126.

7. Popis tablica

Tablica 1.	Ispitanici prema spolu	34
Tablica 2.	Ispitanici prema dobi	34
Tablica 3.	Prosječna dob ispitanika	35
Tablica 4.	Stručna sprema ispitanika	35
Tablica 5.	Zaposlenost ispitanika	36
Tablica 6.	Programi koje pohađaju djeca	37
Tablica 7.	40	
Tablica 8.	41	
Tablica 9.	Kontingencija tablica za spol i što je ispitanicima najvažnije u vrtiću za njihovo dijete	39
Tablica 10.	42	
Tablica 11.	Kontingencija tablica za dob i što je ispitanicima najvažnije u vrtiću za njihovo dijete	40
Tablica 12.	44	
Tablica 13.	44	
Tablica 14.	45	
Tablica 15.	46	
Tablica 16.	47	
Tablica 17.	48	
Tablica 18.	Zastupljenost stručnih suradnika u privatnim predškolskim ustanovama na području grada Rijeke	47
Tablica 19.	51	
Tablica 20.	51	
Tablica 21.	Aritmetička sredina i standardna devijacija procjene ispitanika o suradnji sa stručnim suradnicima u predškolskoj ustanovi	49
Tablica 22.	Aritmetička sredina i standardna devijacija procjene ispitanika o suradnji s odgojiteljima i stručnim suradnicima u predškolskoj ustanovi	50
Tablica 23.	55	
Tablica 24.	55	
Tablica 25.	55	
Tablica 26.	56	
Tablica 27.	56	
Tablica 28.	57	
Tablica 29.	57	
Tablica 30.	59	
Tablica 31.	60	
Tablica 32.	Prehrana u privatnim predškolskim ustanovama	57
Tablica 33.	62	
Tablica 34.	62	
Tablica 35.	63	
Tablica 36.	Najčešći osjećaj ispitanika tijekom pedagoške godine	59

8. Prilozi

Prilog br. 1 – Anketni upitnik “Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova na području grada Rijeke”

Ispitivanje mišljenja roditelja o kvaliteti predškolskih ustanova na području grada Rijeke

Poštovani,

ovaj anketni upitnik namijenjen je roditeljima djece koja pohađaju privatne predškolske ustanove na području grada Rijeke te mu je cilj ispitati njihovo mišljenje o kvaliteti istih. Istraživanje se provodi isključivo u svrhu znanstvenog istraživanja u sklopu izrade diplomskoga rada na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pod mentorstvom prof. dr. sc. Jasminke Zloković. Anketa je anonimna, stoga Vas molim da iskreno odgovorite na postavljena pitanja. Ispunjavanjem anketnog upitnika jamčim Vam anonimnost i povjerljivost prikupljenih informacija. Za ispunjavanje ovog anketnog upitnika potrebno je približno 15-ak minuta. Sudjelovanje u ovom istraživanju je dobrovoljno te u bilo kojem trenutku možete odustati. Unaprijed zahvaljujemo na doprinosu.

Dea Ostojčić

Studentica 2. godine sveučilišnog diplomskog jednopredmetnog studija pedagogije

Odsjek za pedagogiju

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci

e-mail adresa: dostojic1@ffri.hr

1. Opći podaci

1) Spol

- a) muški
- b) ženski

2) Dob

3) Stručna sprema

- a) SSS
- b) VSS
- c) VSS

4) Jeste li zaposleni?

- a) da
- b) ne

5) Vaše je dijete polaznik:

- a) vrtičkog programa
- b) jasličkog programa

6) Dob djeteta:

7) Što Vam je u vrtiću najvažnije za Vaše dijete?

- a) da je sigurno i zbrinuto
- b) da se razvija i napreduje
- c) da je u društvu vršnjaka i druge djece
- d) da se zabavlja i igra
- e) da nauči poštivati pravila
- f) redovita prehrana i dnevni odmor

2. Suradnja s odgojiteljima i stručnim suradnicima

8) Koliko često ste dobivali (zaokružite jedan od ponuđenih odgovora):

- a) informacije o tome kako je Vaše dijete provelo dan u vrtiću
 dnevno tjedno mjesečno nekoliko puta godišnje jednom godišnje
- b) informacije o razvoju i napretku djeteta
 dnevno tjedno mjesečno nekoliko puta godišnje jednom godišnje
- c) informacije o odgojno-obrazovnom radu
 dnevno tjedno mjesečno nekoliko puta godišnje jednom godišnje

9) Na sljedeća pitanja odgovarate tako da uz navedenu tvrdnju zaokružite jedan od odgovora čije značenje najviše odgovara Vašem mišljenju.

- a) S odgojiteljima komuniciram uživo.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- b) S odgojiteljima komuniciram telefonom.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- c) S odgojiteljima imam ravnopravnu komunikaciju.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- d) S odgojiteljima razmjenjujem informacije koje pozitivno utječu na djetetov razvoj.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- e) Odgojitelji me kontaktiraju kada moje dijete nekoliko dana izostane iz vrtića.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- f) Odgojitelji mi pomažu u odgojnim nastojanjima.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- g) Odgojitelji me poštuju i uvažavaju.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- h) Odgojitelji se trude uključiti me u rad vrtića.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- i) Odgojitelji me kritiziraju i napadaju.
 nikad rijetko ponekad često uvijek
- j) Imam potpuno povjerenje u odgojitelje.
 nikad rijetko ponekad često uvijek

10) Navedite stručnog suradnika u ustanovi koju pohađa Vaše dijete:

- a) pedagog
 da ne
- b) psiholog
 da ne
- c) edukacijski rehabilitator
 da ne
- d) logoped
 da ne
- e) defektolog
 da ne

11) Na sljedeća pitanja odgovarate tako da uz navedenu tvrdnju zaokružite jedan od odgovora čije značenje najviše odgovara Vašem mišljenju (1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem)

- a) Stručni suradnik me potiče da aktivno sudjelujem u odgojno-obrazovnom procesu svoga djeteta.
1 2 3 4 5
- b) Stručni suradnik mi je ponudio stručnu pomoć uz pitanja vezana za odgoj mog djeteta.
1 2 3 4 5
- c) Stručni suradnik me savjetovao u vezi odabira najpogodnijeg programa za moje dijete.
1 2 3 4 5
- d) Sa stručnim suradnikom imam dobar odnos.
1 2 3 4 5
- e) Sa stručnim suradnikom imam jasnu i otvorenu komunikaciju.
1 2 3 4 5
- f) Imam potpuno povjerenje u stručnog suradnika.
1 2 3 4 5

3. Partnerstvo s odgojiteljima i stručnim suradnicima

- 12) Smatrate li da je razmjena informacija bitan preduvjet za ostvarivanje partnerskih odnosa s odgojiteljima i stručnim suradnicima?
- a) da
b) ne
- 13) Koliko ste zadovoljni partnerstvom s odgojiteljima? (na ljestvici od 1 – uopće nisam zadovoljan/na do 5 – u potpunosti sam zadovoljan/na)
- 1 2 3 4 5
- 14) Koliko ste zadovoljni partnerstvom sa stručnim suradnicima (pedagog, psiholog, edukacijski rehabilitator, logoped, defektolog)? (na ljestvici od 1 – uopće nisam zadovoljan/na do 5 – u potpunosti sam zadovoljan/na)
- 1 2 3 4 5

4. Opremljenost predškolske ustanove

15. Na sljedeća pitanja odgovarate tako da uz navedenu tvrdnju odaberete jedan od odgovora čije značenje najviše odgovara Vašem mišljenju (na ljestvici od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem).
- a) Zgrada dječjeg vrtića osigurava poticajnu sredinu za odgoj i obrazovanje djece.
1 2 3 4 5
- b) Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za provođenje odgojno-obrazovnog rada s djecom.
1 2 3 4 5
- c) Prostor dnevnog boravka vrtića prirodno je osvjetljen.
1 2 3 4 5
- d) Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za igranje.
1 2 3 4 5
- e) Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za provođenje raznolikih aktivnosti.
1 2 3 4 5
- f) U prostorijama vrtića akustika omogućava dobru slušnost i razgovijetnost pri govoru.
1 2 3 4 5
- g) Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za spavanje.
1 2 3 4 5
- h) Prostor dnevnog boravka vrtića prikladan je za objedovanje.
1 2 3 4 5
- i) Smatram da je električna instalacija u prostorijama vrtića zaštićena i osigurana.
1 2 3 4 5
- j) Oprema i namještaj vrtića su funkcionalni i stabilni.
1 2 3 4 5
- k) Didaktička sredstva i pomagala zadovoljavaju zadaće koje se ostvaruju u vrtiću.
1 2 3 4 5
- l) Za djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (djecu s teškoćama, darovitu djecu te djecu sa zdravstvenim potrebama) u posebnim programima osigurava se odgovarajuća oprema.
1 2 3 4 5

5. Programi koji se provode u predškolskoj ustanovi

- 16) Odaberite program/e koje Vaše dijete trenutno pohađa:
- a) rano učenje stranoga jezika
 da ne
- b) program za djecu s teškoćama
 da ne
- c) program za darovitu djecu
 da ne
- d) vjerski program
 da ne
- e) sportski program
 da ne

- f) šumski vrtić
 - da
 - ne
- g) radionice (primjer: STEM radionice)
 - da
 - ne
- h) ostalo
 - da
 - ne

17) Ukoliko ste na prethodnom pitanju označili odgovor “ostalo” navedite na praznu crtu naziv programa:

18. Na sljedeća pitanja odgovarate tako da uz navedenu tvrdnju odaberete jedan od odgovora čije značenje najviše odgovara Vašem mišljenju (na ljestvici od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem). (Pojam STEAM predstavlja skraćenicu pojmova *Science* (nauka), *Technology* (tehnologija), *Engineering* (inženjering) *Art* (Umjetnost) i *Mathematics* (matematika).)

- a) Smatram da je rano učenje stranog jezika veoma korisno za moje dijete.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- b) Spreman/na sam dodatno platiti program ranog učenja stranog jezika.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- c) Smatram da bi djeca s teškoćama za koje stručno povjerenstvo da odobrenje trebala biti uključena u redovne skupine.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- d) Smatram da su programi za darovitu djecu nužni kako bi se djeci dopustio razvoj specifičnih područja darovitosti.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- e) Smatram da bi se program za darovito dijete trebao dodatno plaćati obzirom da izlazi iz okvira redovnog programa.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- f) Upisao/la bih dijete na vjerski program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- g) Spreman/na sam dodatno platiti vjerski program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- h) Smatram da bi svaka ustanova ranog i predškolskog odgoja trebala imati sportski program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- i) Upisao/la bih svoje dijete na sportski program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- j) Spreman/na sam dodatno platiti sportski program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- k) Upoznat/a sam s radom šumskih vrtića.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- l) Upisao/la bih dijete u šumski vrtić.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- m) Smatram da je prednost uvrštavanje radionica u redovni vrtićki program.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- n) Upoznat/a sam sa STEAM radionicama.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- o) Upisao/la bih svoje dijete na STEAM radionice.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- p) Spreman/na sam dodatno platiti STEAM radionice.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Prehrana

19) Jeste li upoznati s jelovnikom dječjeg vrtića koje Vaše dijete pohađa?

- a) da
- b) ne

- 20) Smatrate li da su namirnice korištene u pripremi obroka za djecu prikladne potrebama njihovog rasta i razvoja?
- da
 - ne
- 21) Poslužuje li vrtić koje Vaše dijete pohada visoko prerađenu hranu bogatu šećerima i aditivima?
- da
 - ne
- 22) Ima li Vaše dijete prilagođen jelovnik u vrtiću?
- da
 - ne
- 22) Navedite razlog ukoliko Vaše dijete ima prilagođen jelovnik u vrtiću.
- alergije
 - vjerski običaji
 - veganstvo
 - vegetarijanstvo
- 23) Smatrate li da su obroci prilagođeni individualnim potrebama Vašega djeteta prikladno koncipirani?
- da
 - ne
- 24) Koliko ste zadovoljni obrocima koji su Vašem djetetu servirani u vrtiću?
- uopće nisam zadovoljan/na
 - nisam zadovoljan/na
 - nisam ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na
 - zadovoljan/na sam
 - u potpunosti sam zadovoljan/na

7) ZADOVOLJSTVO VRTIĆEM

- 25) U kojoj ste mjeri općenito zadovoljni kvalitetom vrtića? (zaokružite odgovor na ljestvici od 1 – uopće nisam zadovoljan/na do 5 – u potpunosti sam zadovoljan/na)
1	2	3	4	5
- 26) U idućih 7 pitanja na ljestvici od 1 do 5 procijenite kako ste se kao roditelj najčešće osjećali u vrtiću ove pedagoške godine:
- 1 – nepoželjno 5 – dobrodošlo
1	2	3	4	5
- 1 – neuključeno 5 – uključeno
1	2	3	4	5
- 1 – neinformirano 5 – informirano
1	2	3	4	5
- 1 – pasivno 5 – aktivno
1	2	3	4	5
- 1 – neuvaženo 5 – uvaženo
1	2	3	4	5
- 1 – napeto 5 – opušteno
1	2	3	4	5

8) Otvorena pitanja

- 27) Vaš dodatni komentar ili prijedlog.
-